

LJUBAV JE SVE

KREŠIMIR PINTARIĆ

d:p:k:m

SADRŽAJ

Umjesto predgovora	1
1. Dobro došli u moj svijet	3
2. Nevini smo dok sanjamo	12
3. Moj omiljeni mali rudar	19
4. Moraš imati beda	25
5. U potrazi za zgodnim feministkinjama	31
6. Živjeti svoj život	39
7. Ponekad mislim da me vara	47
8. Ponekad mi se čini da je pravi problem u tome se muškarci i žene razumiju	51
9. Problem o kojem ne možeš ni s kim pričati	59
10. Što nas istinski usrećuje?	65
11. Kome trebaju manekenke?	72
12. Teški problemi srednje klase	77
13. Ruke gore tko ne razlikuje joint od silovanja!	84
14. Propuštam li nešto važno?	93
15. Dva sata izvan Hrvatske	98
16. Zašto se ne možemo samo voljeti?	106
17. Rebeka neće umrijeti	112

Umjesto pogovora 117

O autoru 118

Impresum 119

Sretna ljubav. Zar je to normalno,
zar je to ozbiljno, zar je to korisno –
što svijet ima od dvoje ljudi
koji svijeta ne vide?

Izdignuti do sebe bez ikakve zasluge,
dvoje slučajnih na milijun, ali uvjereni
da je tako moralno biti – kao nagrada za što? Ni za što.
Svjetlost pada niotkud –
zašto baš na te, a ne na neke druge?
Ne vrijeda li to pravednost? Vrijeda.
Ne remeti li to brižno naredana načela,
ne ruši li s visine moral? Remeti i ruši.

Pogledajte samo te sretnike:
kad bi se bar malo prikrivali,
hinili utučenost i tako krijeplili prijatelje!
Poslušajte samo kako se smiju – uvredljivo.
Kakvim jezikom govore – tobože razumljivim.
A te njihove ceremonije, ta cifranja,
pa s koliko se samo pažnje međusobno ophode –
točno kao da su se urotili protiv čovječanstva!

Teško je i zamisliti do čega bi došlo
kad bi njihov primjer drugi mogli slijediti.
Na što bi se mogle osloniti religije, poezije,
na što bi se mislilo, što bi se zapostavilo,
tko bi htio ostati u igri.

Sretna ljubav. Kome to treba?
Takt i razum nalažu da se o njoj šuti
kao o skandalu iz viših sfera Života.
Divna se djeca rađaju bez njezine pomoći.
Nikad joj ne bi uspjelo napučiti zemlju,
uostalom rijetko se i događa.

Neka ljudi koji ne znaju za sretnu ljubav

mirno tvrde da nigdje nema sretne ljubavi.

S tim će uvjerenjem lakše i živjeti, i umirati.

Wisława Szymborska, Sretna ljubav

1. DOBRO DOŠLI U MOJ SVIJET

Dospjevši do tridesete kao neoženjen i istodobno u dugogodišnjoj vezi, koja se pretvorila u pravu neozakonjenu zajednicu muškarca i žene, tj. koja već neko vrijeme zadovoljava sve potrebne uvjete da životnu suputnicu, umotan u pokrivač i lakšu virozu, promuklo zazivam „Ženo moja jedina (zasad ponekad dodam ispod glasa i već spomenutog pokrivača), daj čaja i vitamina“, polako sam postao svjestan da se naši roditelji, kao i dobar dio bliže i dalje rodbine, nikada neće pomiriti s postojećim, neozakonjenim stanjem. Trideseta je valjda krajnja granica kada čovjek mora shvatiti da pojma *normalan roditelj* uključuje i svojstvo *željeti vjenčati svoje potomstvo*. A ja nemam nikakve iluzije po pitanju normalnosti svojih roditelja. Kao i svaki drugi normalni roditelji, oni tu svoju želu operacionaliziraju kroz pritisak. U tome ih, na manje ili više pristojnoj udaljenosti slijede bake, djedovi, ujaci, tetke, bratići, kumovi, mamine sestrične, djeca maminih sestrična, turoperateri, pomoćni suci i besposleno susjedstvo. Šogori nikada. Osim kada su prodane duše.

* * *

Ne treba biti Sherlock Holmes da se primjeti kako pritisak opada proporcionalno udaljenošću na obiteljskom stablu. Treba samo ne izbjegavati rodbinu.

Ali ovo pravilo ima dodatnu korekcijsku tablicu. Ona sadržava korekcijske faktore s obzirom na smještenost rodbine na urbano-ruralnoj skali. Primjerice, mama moje mame trebala bi na mene, s obzirom na udaljenost na stablu, vršiti manji pritisak od mojih roditelja, ali s obzirom na utvrđene vrijednosti iz korekcijske tablice (tj. žena je cijeli život provela na selu u kojem su *samo* tipovi s ozbiljnim poremećajima neoženjeni; iako to ne znači da su svi tipovi s ozbiljnim poremećajima neoženjeni), njen pritisak u rangu je s roditeljskim. Osim po decibelima.

A priznajem da me to ponekad izluđuje.

Zašto se na selu svi *deru*?

* * *

Na selo idemo nedjeljom. Stižemo oko 10, najkasnije 11. Baka je do tog doba već obavila jutarnju misu, preklala tucet životinja, od kojih je dio završio u kotlu juhe koja je već gotova. Nakon uobičajene anamneze i izvještaja o onima koji su u međuvremenu završili na seoskom groblju, prelazi se na vjenčane i novorođene. I tu kreće bakin *show*.

Pogleda me poluprijekorno-polumolećivo i kaže: – Sine, umrijet ću, a neću te vidjeti oženjena.

Ne vrijedi joj objašnjavati kako se moj izgled ne bi promjenio niti jedan promil da se oženim. Da bi izgledao točno onako kako izgledam dok sjedim za stolom preko puta nje. Da bi, dapače, izraz lica bio baš onakav kakav je dok mi masira mozak. Ali šutim. Znam da se takve stvari ne govore bakama.

Nastavlja: – Pa zar želiš imati svatove bez svoje stare majke? O, jadna majka!

(U tom dijelu Slavonije mamina mama je majka. Mama je mama. Baka je bilo koja stara žena.)

Riskirajući da me ne uzme za ozbiljno, odgovaram joj normalnom, urbanom, glasnoćom: – Ne, nikako ne želim imati svatove bez svoje stare majke. Ali istovremeno ne želim nikakve svatove.

Stara majka me gleda kao da sam joj upravo rekao kako je njena krmača oprasila televizor.

Problem u komunikaciji je ogroman, nesavladiv.

– Bolje šuti! Ne govori takve stvari! Ne želiš svatove!? Pa, ni djecu nećeš krstiti, jelde?

Prepostavljam da je to cinizam. Ali joj mirno odgovaram: – Tako je, neću ih krstiti.

Pravi bi odgovor bilo pitanje „Koju djecu?“, no to bi me odvelo predaleko. Svejedno počinje *lomiti ruke* i pogledavati prema stropu. Samo što ne prijeđe na simetrične osmerce. I dalje glasnoćom koja bi odgovarala dovikivanju tipova na naftnoj platformi: – Kćeri moja, jes' čula! Sin ti se u onom Zagrebu u Antikrista ugled'o!

Onda dodaje ipak nešto tišim glasom: – Što sam ja Bogu zgrešila da me tako kažnjava? Majko Isusova, uzmi me k sebi...

Naslušao sam se njenih prijetnji umiranjem jer sam kao klinac na selu provodio dobar dio ljetnih i zimskih praznika, tako da ih više ne shvaćam ozbiljno. Na neki način, za mene je

postala besmrtna.

* * *

Najperverznijsa vrsta pritiska jest ona u kojoj se roditelji pretvaraju kako vas razumiju i kako su skroz na vašoj strani. Tako su i moji, nakon nekoliko godina neuspješnog pritiska otvorenog tipa i frontalnih napada s primjesama pravedničkog gnjeva te povremenog udaranja ispod pasa u obliku pitanja „Kada će ti svatovi?“ koje se obično poslužuje između dva zalogaja dinstanog purećeg batka s mlincima nedjeljnog ručka, postupno prešli na nekontrolirane izljeve emocija pred kraj butelje bijelog vina koja zaključuje glavni nedjeljni obrok. Jedini put u životu kada sam imao prilike čuti da moj otac izgovara riječ „peder“ bilo je kada me jednom takvom prilikom, činilo se na rubu živaca, upitao: – Šta je? Niste pederi da se ne možete vjenčati. Dakle?

Sva sreća da se teško dam isprovocirati puna želuca. Da nije bilo tako, ne vjerujem da bih samo sjeo u naslonjač i rekao: – Sad ću gledati Formulu. Nemojte me buditi.

Vjenčanje mlađe sestre isprva je imalo umirujući učinak. Kao prvo, eto, jedno se dijete vjenčalo, tako da se susjedima može pogledati u oči. Kao drugo, tu je sva muka kroz koju se moralo proći tijekom priprema sestrinog vjenčanja. To je bila odlična prilika da shvate kako ta njihova potpuno iracionalna želja da poudaju i požene djecu ima i svoju cijenu, u obliku vremena, živčane i fizičke energije, a svakako i hrvatske kune. Nisam baš mjerio, ali mislim da barem šest mjeseci nitko u našoj kući nije izgovarao riječi kao što su „vjenčanje“ ili „svatovi“. Nakon tog razdoblja obiteljske idile, onaj prokleti optimizam pamćenja preuzeo je stvar u svoje ruke i bilo mi je jasno da eksces visi u zraku. A onda se prije otprilike tri tjedna i dogodio.

Bio je to klasični vikend u Osijeku. Roditelji su se držali hrabro, razgovaralo se o normalnim sitnicama o kojima se razgovara s roditeljima s kojima se ne živi, bilo je puno riječi o zdravlju, kako njihovom, tako i starijih članova šire obitelji. Iz njihovih sam priča zaključio da čovjek jednostavno nikada nema mira. Taman što smo sestra i ja otišli od kuće, roditelji mojih roditelja postali su njihova nova djeca. S jednom velikom razlikom: oni su njihovi roditelji, tako da moji roditelji nemaju baš nekakav autoritet. Upravo su prestali dadiljati svoju djecu i onda su morali početi dadiljati svoje roditelje. Mislim, lijepo je to i na neki način sasvim prirodno, da se brineš o ljudima koje voliš, ali zar je moguće da ne postoji niti

jedno razdoblje života kada brineš jedino o sebi? Osim dok si dijete, naravno.

Čini se da odrasti znači početi brinuti i to početi brinuti jako i to uglavnom za druge. I ta briga, čini se, ne prestaje dok ne postaneš nesposoban brinuti se o sebi, a samim tim i o drugima, i dok se, na kraju krajeva, ne izvrneš i završiš nabijen u malograđanski ugodnom grobu. Sve u svemu, izgledalo je kao da roditelji imaju previše drugih briga da bi stigli misliti na to kako im je sin još uvijek dužan jedne pristojne svatove. Po mogućnosti s urlanjem i pucanjem u zrak.

Uopće ne shvaćam kako sam mogao biti tako naivan.

Dakle, u nedjelju navečer stigli smo u Zagreb. Prvo smo si spremili večeru. Poslije večere bacili smo se na krevet na pola sata, a onda sam ja krenuo rasturati torbe koje sam upravo donio iz Osijeka.

Dok sam vadio vestu, na pod je ispaо papir A5 formata. Gornja stranica bila je bijela, ali se i bez većeg zagledanja moglo vidjeti da je s druge strane nešto otisnuto. Stavio sam vestu na krevet i podigao papir. Na njemu je, između ostaloga, krupnim crvenim slovima pisalo:
PREPUSTITE NAMA ORGANIZIRANJE VAŠEG VJENČANJA!

Zurio sam ukočeno u ta crvena slova nekoliko trenutaka ne shvaćajući što se događa.

* * *

Izuzeci od pravila su rijetki i stoga izrazito dojmljivi. Nedavno su mene i ženu stric i strina pozvali na večeru. Povod: sestrična je diplomirala. Tako je službeno zvučao poziv. Ne sluteći ništa, kupili smo dvije butelje, bijelog i crnog, i pojavili se u zakazano vrijeme.

Večera je bila čista demonstracija sile: salata od brokule, karfiola i radiča, salata s tjestom, šunkom, i sirom, klasična miješana salata, punjeni patlidžani s povrćem i tofuom, trokuti od špinata i sira, burek s tunjevinom, zalogajčići od pršuta i maslina, kiflice sa sirom i sezamom, kiflice sa šunkom. I na kraju: tiramisu, gužvare razne, kakao-šnite i slatka peciva s integralnim brašnom i šafranom. Zahvaljujući toj kraljevskoj trpezi i vinu (vjerojatno ipak više vinu), imao sam osjećaj da nas petero istovremeno vodi oko šest razgovora. A onda je stric u jednom trenutku izvukao bijelu omotnicu i rekao: – Znamo da nećete praviti svatove, ali vam želimo dati naš mali poklon. I poželjeti vam puno sreće u životu.

Žena i ja smo se zbumjeno pogledali. Onda smo se svi izljubili.

Ja sam rekao: – Hvala.

Žena je rekla: – Sada se osjećam dužnom napraviti svatove.

* * *

Ono što moji roditelji ne znaju, ono što nikome nisam ispričao, jest da sam pokušao to riješiti sa ženom. Nisam se baš jako trudio, ali nitko ne može reći da nisam pokušao.

Koliko god ja volio misliti da mislim svojom glavom i da ne popuštam lako pod pritiskom okoline, to ipak nije sasvim točno. Najteže se opirem onom neverbalnom pritisku. Prijatelji se žene. Odlaze na medene mjesecce. Kupuju aute na kredite. Kupuju stanove na kredite. Odlaze u Ikeu po namještaj i sitnice za domaćinstvo. I dok se vrate – već su se razmnožili. To se teško ignorira.

Hodajući prema Trešnjevačkom placu jednog prohladnog i sunčanog subotnjeg prijepodneva, uhvatio me neki čudan osjećaj. Žena je bila dobre volje i nešto je pričala o tome kako joj ništa ne popravlja raspoloženje kao što to može dobar pogled na Sljeme. Kako joj život u Zagrebu ne bi bio ni upola toliko ugodan da nema Sljemena. Da je to smiruje. Da se osjeća *kao u Austriji*.

Kao da je ikada živjela u Austriji.

Ali nije me to mučilo.

– Ljubavi, hoćeš se udati za mene? – ispalio sam odjednom.

Pogledala me preneraženo. Budući da nisam mogao sam sebe pogledati preneraženo, pogledao sam nju.

– Molim? – rekla je tek da nešto kaže.

– Znaš. Udati se za mene. Odemo kod matičara i postanemo muž i žena. S papirima.

– Odakle ti sada to?

– Ne znam. Jesam li trebao još čekati?

– Ne, ne mislim to. Zašto sada?

– Tako. Nema nekog posebnog razloga zbog kojeg te prosim dok idemo na Trešnjevački plac. Samo sam mislio kako je danas dobar dan za to kao i svaki drugi.

Pogledala me krajnje sumnjičavo. Kao da joj uvaljujem rabljenu longetu.

– Ne muljaš nešto?

– Kao na primjer?

– Ne znam.

Tišina.

– Hoćeš li? – pokušao sam ponovno.

– Ne možeš tako.

– Zašto?

Šutjela je nekoliko trenutaka.

– Kao prvo, ne možeš nekoga zaprositi dok ideš s njim na plac.

– Kako ne? Sada si vidjela da mogu.

– Da, ako želiš biti seljačina. Ne možeš me zaprositi kao da me pitaš jesam li kupila kruh.

– Dobro. Kako bi to trebalo izgledati?

– To mora biti strašno romantično.

– Ali ja nisam romantičan.

– Ne moraš me uvijek na to podsjećati.

– U redu. Kako se romantično prosi?

– To ti trebaš smisliti. Ne mogu ti ja reći napravi to i to. Moraš se potruditi. Mora biti posebno. Nešto što nitko nikada nije napravio.

– Pa zaprosio sam te na putu prema luku i kupusu. Tko je to ikada napravio?

- Nije dovoljno biti originalan. Moraš pritom biti i romantičan. Pokazati koliko ti je stalo do mene.
- Pokazujem to svaki jebeni dan! Nisam po tom pitanju tajnovit.
- Ljubavi, pokazuješ. Ali trebaš to napraviti tako da pamtim taj trenutak do kraja života.
- Ja bih mogao ovaj trenutak pamtitи до kraja života. I vjerojatno ћу pamtitи kao trenutak kada si se odbila udati za mene.
- Ne odbijam se udati za tebe.
- Znači pristaješ?
- Ne.

Učinilo mi se da bismo se mogli posvađati. Nisam htio da se to dogodi. Ali nisam *nikada* htio da se to dogodi pa se *rado događalo*. Umjesto da kažem nešto pametno, ja sam rekao: – U redu. Normalno je da cure očekuju da budu zaprošene na romantičan način. Prihvaćam to. Ali isto tako je normalno da cure imaju miraz i ta sranja. Meni si dovoljna ti. Mijenjam miraz za romantično prošenje.

- Opet forsiraš seljački pristup.

Imala je pravo.

- Oprosti.

– Nemam ti što oprostiti. Samo se nemoj tako ponašati. To nije onaj tip seljaštva koji volim kod tebe. Ovo je onaj ofucani tip seljačine koji svaka pametna cura izbjegava.

- Kužim. Serem bez veze.

Hodali smo bez riječi neko vrijeme, trudeći se izbjegavati pretrpane najlonske vrećice kojima su nas ljudi u povratku s placa pokušavali sableti.

- Koliko imam vremena da smislim neki romantični način da te zaposim?
- Koliko ti treba?
- Uh. Dosta. S obzirom da sam mladost protratio na gluposti i da pod stare dane moram

trenirati romantičnost, nisam siguran da će uopće uspjeti.

– Naravno da ćeš uspjeti.

Rekla je kao da stvarno vjeruje u to. Ja nisam ni na trenutak.

Ali nisam bio loše volje zbog toga.

Onda je zastala kod izloga papirnice. Kao i uvijek. Dovoljno je da nađe izlog u kojem ima milijun nepotrebnih sitnica i ona će mu posvetiti barem tri minute. To me inače zna izluditi, ali tada nije. Gledao sam je kako pažljivo proučava flomastere, olovke, podloške za miševe, blokove u obliku životinja, papire za umatanje poklona, navlake za mobitele i još hrpu drugih nepotrebnih stvari. Ili barem stvari koje joj u tom trenutku nisu bile potrebne. Bio sam svjestan koliko je volim. Koliko želim s njom provesti ostatak života. Koliko sam sretan što to znam. Koliko sam nesposoban zaprositi je na odgovarajući način.

Prišao sam joj i poljubio je u obraz. Okrenula se prema meni i osmjehnula se. Uzvratio sam joj osmijeh.

– Hoćeš mi kupiti ovaj blok u obliku šarana? – upitala me.

– Ne – rekao sam i još jednom je poljubio. Napravila je tužnu facu, a onda je izravnala, uzela me za ruku i polako krenula.

Htio sam joj reći da je volim i da će se pobrinuti da do kraja života na stolu ima blok u obliku šarana, ako će je to učiniti sretnom. Ali nisam.

Sjetio sam se da bi je to stvarno moglo učiniti sretnom.

Palo mi je na pamet da bih mogao nekako iskoristiti da je romantično zaprosim.

Ipak, odlučio sam ne spominjati bilo šta u obliku šarana. Do daljnog. A u međuvremenu sam htio nešto znati: – A ako slučajno ne uspijem postati romantičan? Hoćemo li se vjenčati bez obzira na to? Ili ćemo zauvijek živjeti kao divljaci?

– Nikad se nećemo vjenčati – odgovorila je veselo.

Potpuno me zbumila. Očekivao sam drugi odgovor. I, uostalom, čemu toliko veselje?

– Zašto ne? – upitao sam.

- Zato što je brak za budale – odgovorila je nesmanjenim entuzijazmom.
- Znači većina ljudi su budale, uključujući tu i većinu naših prijatelja, a mi spadamo u onu nepovlaštenu manjinu?
- To si ti rekao.
- Dobro, ja sam rekao. A što ti želiš reći?
- Ja želim reći da znam puno ljudi koji su u braku i nitko mi nije rekao ništa lijepo o njemu. Dapače, rekli su mi da ih je uglavnom sjebao.
- Nama je dobro i to nećemo dirati?
- Tako je. Nama je dobro.

Klasika.

Znao sam da je to kraj razgovora o braku.

Tako završava dobar dio naših razgovora o bilo čemu. Kada ja nju nešto pitam, ona je o tome već napravila malo istraživanje i rezultati istraživanja potvrđuju njezino mišljenje. Da sam je upitao što misli o tome da se preselimo na Mars, ona bi vjerojatno odgovorila da joj se ne da ili da tamo nije romantično, a ako bih ustrajao na preseljenju, onda bi rekla da se malo raspitala i da su joj svi rekli kako je na Marsu *bez veze*.

2. NEVINI SMO DOK SANJAMO

Namučivši se s tom dvojicom Berlioza, Ivan je sve precrtao i odlučio započeti s nečim vrlo snažnim da bi odmah privukao pozornost čitaoca, i napisao je kako je mačak ušao u tramvaj, a zatim se vratio na epizodu s odrezanom glavom.

Mihail Bulgakov, Majstor i Margarita

Gotovo uvijek mi treba nekoliko trenutaka da se snađem. Mobitel je uvijek na istom mjestu, ali treba mi vremena da se toga sjetim. Ali to nije sve. Kada se probudim, nikada mi ne radi centar za snalaženje u prostoru. I vremenu. A centar za pronalaženje izvora zvuka kao da nikada nisam ni imao.

Ja za buđenje navijam budilicu, ona uvijek koristi mobitel. I uvijek ga *ja* moram ugasiti. Ona mora spavati do zida. Ja moram spavati do mobitela. Život udvoje ima loših strana. Ali nikada ne možete predvidjeti koje će to biti prije nego udvoje zaživite.

Mobitel je sprava, ne zna za milost. Točnije, programiran je da bude učinkovit, ne milosrdan. Nije ga zanimalo što mi je u glavi tog jutra bio solidan kaos. Sve zbog tog sna. Zapravo, tek sam polako počinjao razlikovati san od jave. Izvukao sam ruke ispod toplog pokrivača. U sobi je bio skoro potpuni mrak. Tek se nešto sivkaste svjetlosti stidljivo probijalo kroz venecijanere.

Slabo podnosim radne dane zimi, kada se ustajemo prije nego se do kraja razdani. Da ne spominjem one dane koji se cijeli dan ne razdane.

Prekinuo sam mobitelsko pištanje. Ostavio ruke iznad pokrivača. Klasično aklimatiziranje. Ne spavamo s uključenim radnjatorom. Radije tri pokrivača nego radnjator. U sobi je bilo ugodno hladno. To mislim jedino pod uvjetom da se nalazim s prave strane pokrivača. Čekao sam malo prije nego ču ustati. A onda sam polako postao svjestan da radim popodne i da je pištanje mobitela značilo da ona treba ići na posao. Okrenuo sam se prema njoj.

– Ljubavi – rekao sam tiho.

Ništa nije odgovorila, samo je navukla pokrivač preko glave.

Ona ujutro nije za velike riječi. Točnije, nikakve.

– Ljubavi, moraš ustati – pokušao sam ponovno.

Ljubav nije mislila tako. Mumljala je nešto ispod pokrivača.

– Što? Ne čujem te.

Otkrila se do brade: – Noć je. Pusti me da spavam.

Upalio sam svjetlo iznad kreveta: – Evo, svanulo je.

Ljutito ga je ugasila i okrenula mi leđa. Kao da sam ja bio kriv što mora na posao.

U njenim očima sam i bio. Znam da jesam. Barem djelomično. Mora na posao jer je sa mnom. Jer se nije bila u stanju zaljubiti u nekog drugog. Nekog tko bi joj omogućio da ujutro ne mora na posao. To joj inače ne smeta, ali ujutro da. Ne uzimam to k srcu jer joj ujutro smeta sve.

Opet je nešto promumljala. Ovaj puta prema zidu.

– Što je? Ništa te ne razumijem.

Polako se okrenula. Digla ruke iznad glave. Slabašno se protegnula. A onda umorno rekla: – Ubit će te.

* * *

Budilica je zazvonila u osam i 15. Nisam spavao. Rijetko kada zaspim nakon što se ona probudi za posao. Sav taj posao s mobitelom uvijek me potrese. Nakon toga mogu ostati valjati se u krevetu dok ona ne bude gotova s kupaonicom ili čak i malo dulje. Ako slučajno zaspim, budilica me budi u osam i 15.

Poklopio sam budilicu i pogledao prema prozoru. Sivkasta se svjetlost nešto uzjogunila, ali još uvijek nije bilo govora o danu. Svanuo je, ali sumrak. Čisto sranje.

Ustao sam. Prišao prozoru. Podigao venecijanere. Vani je bio hladan dan u paklu. Pakao, samo hladno. Jednolično sivo nebo naleglo na Knežiju. Sve je izgledalo mrtvo. Ili kao da žali što nije mrtvo. Vlaga i hladnoća što se za sekundu probiju do kostiju. Učinilo mi se da čujem

kako mi kostur škripi. Kao *Titanic* prije nego je pukao na pola, samo tiše. Odvrnuo sam radijator i otišao u kupaonicu. Digao sam dasku i počeo pišati. Onda sam se opet sjetio sna.

* * *

Taman sam bio gotov s kavom i ostavljao praznu šalicu u sudoperu kada je zazvonio telefon.

– Je l' to moja ljubav? – čuo sam tepanje iz slušalice.

– Je, je. A moja? – uzvratio sam tepanje.

– Tvoja ljubav proljeva kavu po cijeloj firmi. Nikako se koordinirati – rekla je.

Ujutro je obično muči koordinacija. Odnosno, izostanak koordinacije. A često i sindrom slabog zgloba. To ona zove tako. Kaže da nekada ujutro nema dovoljno snage u zglobu za držati šalicu kave. Pa je jednostavno prolje. Što je još uvijek bolje nego kihnuti u kavu. To je, pak, moja specijalnost. Nakon nekoliko kihanja u kavu obično moramo promijeniti tipkovnicu.

– Kako je moja ljubav? Je l' zakasnila na posao? – pitao sam zamišljajući kako tetura po cijeloj firmi pokušavajući donijeti kavu do svoje sobe.

– E, to je bilo stvarno čudno... Došla sam na posao *prva* – rekla je zamišljeno.

– E, to je stvarno čudno – morao sam se složiti.

– A kako je moja ljubav?

– Hm... Malo čudno – nevoljko sam odgovorio.

– A zašto?

– Malo sam zbumjen. Ne sjećam se kada sam se zadnji puta tako jasno sjećao što sam sanjao.

– Znaš što si sanjao!?

– Aha.

– Pa što si sanjao?

- Baš te zanima?
- Naravno da me zanima.
- I nećeš promijeniti mišljenje o meni kada ti ispričam san?

Trenutak nije bilo nikakvog zvuka iz slušalice.

- Jesi karao u snu? – upitala me strogo.
- Mislim da inače karam, ali noćas nisam.
- Onda pričaj.
- Znači, voljet ćeš me?
- Da, da, hoću. Daj ga.

Trebalo mi je nekoliko sekundi da se prisjetim kako san počinje. Onda sam se sjetio. I sve mi se vratilo nekako kristalno čisto. Kao da nije bio san. Pokušao sam namjestiti glas spikera Trećeg programa Hrvatskog radija. S malim primjesama Zorana Radmilovića.

– Uživam u kasnojesenskom suncu dok spuštenog krova vozim zakrčenim gradskim ulicama. Svi moraju negdje stići. Svima se žuri. Vozači emitiraju više lošeg zračenja nego svi mobiteli svijeta zajedno. Ne razumijem ih. Jednako bi brzi bili i da ih boli kurac. Znam to jer mene boli kurac, a brz sam kao i oni. Kod HNK-a skrećem. Parkiram na neoznačenom mjestu ispred terase Poola. Ostajem još trenutak-dva uživati toplinu sunčevih zraka na licu rashlađenom od vožnje. Nemam pojma zašto se zove Pool. Ni biljarskog stola ni bazena nema na kilometre. Gasim glazbu i izlazim. Dok laganim pokretom zglobo zatvaram vrata metalik crnog TT-jca, promatram prisutne.

- A TT-jac se vozi! – uzviknula je.
- Da nastavim ili ne? Zanima te nastavak?
- Ljubavi, naravno da me zanima. Samo sam ti htjela reći da mi je dragو što si vozio TT-jca.
- U redu. Dakle, gledam šabane i komade za stolovima. Ako je i postojala neka konverzacija prije mog dolaska, sada je više nema. Svi su impresionirani. Ne znam kako izgledam, vidim samo učinak vlastite pojave. Dok prolazim terasom, mogu točno identificirati komade koji su

ovdje sa svojim šabanima: trude se gledati u stol ili su iznenada ugledale neku mrljicu na svojoj torbici. Ili mi dobacuju kratki, naizgled površan pogled. Svoje šabane ne mogu pogledati. One druge se ne susprežu. Gledaju me raširenh zjenica. Šabani su popizdili. Da se njih pita, Saddam bi u Bijeloj kući bio ljepše dočekan. Ne jebe me to uopće. Žao mi ih je, na neki način. Zapravo, nije mi ih žao. Još uvijek me boli kurac. Dobacujem šabanima pogled koji im poručuje da se rizik ne isplati uvijek. Sjedam za šank. Konobar me ugledao i trenutno odjebao neki par za stolom do šanka. Konobar ima smisao za relevantnost. Naručujem.

Gledam ga dok cijedi dva grejpa. Izigrava temeljitost i predanost pozivu. Na drugoj strani šanca stoe dva komada u uzlaznoj putanji. Očito je da ne sjede samo zato da bi ih svi mogli bolje vidjeti. Pogledavaju se međusobno. Onda me skeniraju. Ja skeniram njih. Izgledaju kao da im je pao kamen sa srca što je napokon u blizini muškarac koji je viši od njih, usprkos štiklama. Odlučim im poslati *sve-bih-učinio-za-tebe* osmijeh. Ne mogu biti 100% siguran zbog sve te njihove šminke, ali mislim da se plava malo zarumenila. U svakom slučaju, skrenula je pogled. Shvaćam da mi sve to uopće nije zabavno. U tom trenutku s leđa me grli Ivan i daje nježni poljubac. Uzvraćam mu. Pogledam na drugu stranu šanca. Plava izgleda kao da će joj svaki čas pući aneurizma. Pažnju mi odvlači zvonjava mobitela. Prodorna, nesmiljena zvonjava koju ne mogu locirati. Prepipavam džepove. Polako bijesnim. Ne mogu naći prokleti mobitel. Počinjem psovati, ali to, začudo, ne pomaže.

Tišina.

Rekao sam u slušalicu: – To je to.

– Dakle, vozio si TT-jca. A meni se rugaš i govoriš mi da sam tvoja ikona potrošačkog društva – odgovorila je veselo.

Istina, često joj se rugam. Mene su ipak više mučile neke druge pojedinosti iz sna. Ipak, samo sam rekao: – Zašto imam osjećaj da ču do kraja života morati slušati kako sam sanjao da vozim TT-jca?

Opet tišina. Ali ona za koju znate da znači da osoba s drugog kraja žice razmišlja.

– Jesi li rekao Ivanu? – upita je ozbiljno.

– Naravno da nisam! I naravno da neću. Uostalom, tek je devet sati.

– Dobro, dobro. Ne uzbuduj se. To je samo san.

– A Freud, nesvjesno i te priče?

I opet tišina.

Pokušao sam ponovno: – Znam da snovi nisu stvarni, ali nešto valjda znače.

Pročistila je grlo. Onda je rekla: – Hoćeš da ti ispričam što sam ja sanjala neki dan? Htjela sam ti ispričati pa sam zaboravila. Sada si me sjetio.

– Slušam.

– Spremala sam tavan i našla neku mačku koja se tek omacila. Imala je zelene, žute i ljubičaste mačiće sa zvjezdicama i svačim po sebi. Pokušala sam joj ukrasti zelenog, ali ona je na to skočila i izderala se na mene: „Odbij! Kako te nije sram!“ Tek tada sam vidjela da je ogromna, puno veća od mene. Imala je na sebi pregaču, a na glavi uvijače. Počela sam se ispričavati, ali ona je neprestano režala na mene i nije izgledala kao da prihvaca moje isprike. Onda sam je upitala: „Poznaješ li onu Dortu?“ Ona je odvratila: „Je li onu crnu, mekanu, koji govori tiho?“ „E, tu“, rekla sam. „Pa ja sam njezina majka“, rekla je. Nakon toga je prestala režati pa smo počele sasvim fino pričati o ostalim mačkama iz susjedstva. Upitala sam je: „Sjećaš li se onog sivog Arkengera koji je nedavno poginuo?“ Ona mi odvrati: „Misliš na onog u kojeg je Šnur bio zaljubljen? Da, da. Bio je to krasan dečko, ali šteta što nije mogao.“ Onda mi je poklonila jednog zelenog mačića jer joj je bio duplikat, a ja sam joj obećala da će ga naučiti da priča *tiho*.

Kikotao sam se.

– Osjećaš li se sada bolje? – upitala je.

– Ne. Ali svejedno hvala.

* * *

Nisam lud za poslom, ali i od njega može biti neke koristi. Osim novčane. To popodne odgovaralo mi je što je bilo puno posla. Nisam stigao razmišljati. Bio sam u laganoj i bezrazložnoj depresiji, ali nisam to primjećivao sve dok sam bio zaposlen. Čak sam i na san zaboravio. I svoj i njezin.

Poslije, na putu do Knežije, lagano me ubijala kiša praćena vjetrom. Ili je bilo obrnuto. U svakom slučaju, to je na mene djelovalo kao da mi netko istodobno drži prodike i dijeli

šamare. U jednom sam trenutku čak osjetio kako me hvata bijes. Ali i to je bilo bolje od valjanja u tupoj malodušnosti.

* * *

Dok sam petljao s ključevima pred vratima stana, ugasilo se svjetlo na hodniku.

– U kurac! – rekao sam mraku oko sebe.

Isti sam tren začuo kako se u bravi okrenuo ključ i vrata su se otvorila.

Njen izraz lica bio je točno na suprotnom polu od mog: naizgled ozbiljan, ali s očima koje su se nedvojbeno smijale.

Raširila je ruke. Ušao sam u stan i zatvorio vrata za sobom. Okrenuo sam se prema njoj. Blistala je od dobrog raspoloženja. Onda joj se lice razvuklo u veliki i otvoreni osmijeh. Raširio sam ruke i zagrljio je. Odmah sam se počeo osjećati bolje. Stajali smo tako nekoliko sekundi.

Onda me zagrlila još čvršće i rekla tiho, ali oduševljeno: – Moj latentni homoseksualac!

Pokušao sam je odgurnuti, ali držala me u grčevitom zagrljaju.

Kao da joj život ovisi o tome.

Dok sam tako neodlučno stajao, osjećao sam kako joj tijelom prolaze valovi bezglasnog smijeha.

3. MOJ OMILJENI MALI RUDAR

Provodili smo tu večer sa starim Ikeinim katalogom. Ozbiljno smo se zanjeli uređenjem stana, kao da nas ne čeka još tri godine stambene štednje i onda milijun godina otplate kredita. U tom zanosu kombinirali smo kao da imamo novce ili barem kao da ćemo ih imati vrlo skoro, za koji tjedan, najviše mjesec ili dva. Točnije, ona je uglavnom maštala o tome kako će trošiti novce, a ja sam većinu vremena provodio preračunavajući u sebi cijene namještaja u mjesečne plaće. Povremeno bih i otvoreno zagundao da „ne mislim raditi pola života kako bi kupio stan, a drugu polovicu kako bih ga opremio“. Ona se na to uopće ne bi obazirala ili bi mi dobacila nešto kao „naravno da hoćeš, samo to još ne znaš“.

U jednom mi se trenutku učinilo da bih čak mogao zarežati na nju pa sam pogledao na sat i rekao: – Umirem. Zubi. Spavanje.

Prao sam zube dok je ona nešto petljala ispred ogledala. S ustima punima pjene od paste pokušao sam je upitati: – Kidaš nešto?

Nije obraćala pozornost na mene.

Završio sam sa zubima i oteturao u sobu. Zbacio sam sa sebe trenirku i čarape i ispružio se po svojoj polovici kreveta. Sklopio sam oči. Nekako mi je odmah bilo lakše. Čak mi se i manje spavalо. Osjetio sam kako postajem opušteniji. To je uvijek tako: mogu biti mrtav umoran i samo misliti o tome kako ću se uvaliti u krevet i zaspati, ali čim osjetim krevet ispod sebe, nekako se razbudim. Točno suprotno mojim željama i očekivanjima.

Uskoro sam čuo otvaranje vrata kupaonice, njene korake i šuškanje po sobi. Znao sam da se presvlači u majicu za spavanje.

– Jesi budan ili spavaš? – upitala je.

– Aha – odgovorio sam ne otvarajući oči.

– *Aha* budan ili *aha* spavam? – čuo sam glas iz nešto veće blizine.

– Kakve su to sad gluposti? – otvorio sam oči. Stajala je ispred mene i promatrala me.

– Samo provjeravam.

- Bolje dođi u krevet.
- Čekaj malo. Nisam gotova.

I ondaje krenulo čišćenje nosa. Svaku večer prije spavanja temeljito očisti nos. Kaže da joj je uvijek pun nekih sranja. Ako su suha, zovemo ih *kore*. Ako nisu, onda su *sranja*. Dakle, problem s korama jest taj što se teško izbjegavaju. Zimi zbog centralnog, ljeti zbog klime. Moje probleme s korama ublažava to što sam slinav većinu godine. Ali i nije samo to. Ona za vrijeme pauze hoda po gradu pa se valjda naudiše svih mogućih nezdravih govana što lete u zraku, a ona krupnija se valjda ne udišu, nego se zadržavaju u nosu. Neko sam je vrijeme iz navedenih razloga zvao „mali rudar“, budući da sam u početku znao zagledati u to što vadi, ali kada sam uočio osnovne uzorke, prestalo je biti zanimljivo. Jedino je još nekada plašim sa svojim krvavo-žutozelenim papirnatim maramicama koje od milja zovem „abortus“. To je odvratno, priznajem.

I tako sam je promatrao kako čisti nos, stoeći otprilike metar ispred mene, ali potpuno posvećena operaciji. Kaže da loše spava i sanja *strašno* ako to ne napravi kako treba. Nekada operaciju izvodi u krevetu, nekada stoeći ovako ispred mene. Zna to napraviti i u kupaonici dok čeka da završim s pranjem zuba. Dok sam je tako gledao u tom poslu u kojem sam je već toliko navikao gledati da skoro i ne primjećujem što radi, palo mi je nešto na pamet.

- Ljubavi? – pokušao sam nešto njezine svijesti i pažnje pridobiti za sebe.
- Ha? – odvratila je. Zapravo, nije to bio nikakav odgovor, više kao da ima refleks koji je zamjenjuje dok rješava životno važna pitanja.
- Znaš što mi je ovaj trenutak palo na pamet?

Znao sam da ne zna, ali tako se vode razgovori pred spavanje. Pripremaš teren. Pokušavaš ispitati koliko su sugovornici zainteresirani za razgovor. Pokušavaš ih zainteresirati postavljajući retorička pitanja.

Skroz krivi pristup.

- Što? – upitala je ne vadeći ruke iz nosa.
- Jesi li svjesna da sam ja tebe u životu gledao kako kopaš nos nekoliko sati, ako ne i nekoliko dana?

– Molim!?

– Znaš, sve skupa, kada bismo sve kopanje nosa stavili na jednu hrpu, to bi ispalo nekoliko dana neprestanog kopanja nosa – pojasnio sam.

– Pretjeruješ.

Upravo je bila izvadila jednog crnog kapitalca, malo ga promotrla i zatim smjestila u papirnatu maramicu.

– Nimalo.

– Spavaj – pokušala me ušutkati.

– Gledaj ovako. Svaku večer čistiš nos oko recimo tri minute. Nekada kraće, nekada dulje, ali možemo reći oko tri minute.

– Možemo reći tri minute – složila se rastreseno. Vjerojatno je bila na pragu velikog otkrića pa nije mogla rasipati energiju na ovakve pizdarije.

– Radiš to navečer svaki dan, a već tri godine živimo zajedno. Prethodnih pet bili bismo zajedno svaki, recimo, treći vikend, mjesec dana na moru, oko dva tjedna za Novu. Slažeš se?

– Aha.

Ispružio sam ruku i dohvatio mobitel. Uključio sam kalkulator i počeo računati.

– Dakle, 15 vikenda po dva dana je 30 plus 30 more plus 15 Nova je 75 puta pet godina je 600 – rekao sam i malo zastao. Nešto mi je bilo sumnjivo. Njoj ne. Bila je previše zauzeta.

– Sranje. Ne može biti. Nešto sam krivo ukucao. Moram ovo ponovno.

Ovaj puta je rezultat bio 375 i to mi se činilo u redu.

– 375 puta sam te u tih pet godina video kako kopaš nos. Sada ćemo tome dodati još ove tri godine, dakle još 365 puta tri što je 1.095. Zajedno je to 1.470.

Još je uvijek bila zauzeta, ali je bilo očito da su je ove brojke malo uznemirile. Nije očekivala da će ići ovako daleko. Barem ne ovako kasno.

– Ako pomnožimo 1.470 kopanja nosa s tri minute u prosjeku, dobijemo 4.410 minuta kopanja nosa.

U tom trenutku bilo je sasvim jasno da slijedi katastrofa.

– Ako 4.410 podijelimo sa 60, dobijemo 73,5 sata kopanja nosa, ili – tu sam malo zastao i pokušao bez kalkulatora izračunati dane – 24, 48, 72, dakle, TRI DANA I SAT I POL KOPANJA NOSA.

Raspoloženje mi je višestruko poraslo od ovog izračuna. Ona je, ne vadeći ruke iz nosa, samo rekla: – Užasno.

– Da, ljubavi, u svom životu gledao sam te više od tri dana kako kopaš nos i svejedno te obožavam – objavio sam slavodobitno.

Ona je trenutak šutjela, zgužvala maramicu, bacila je u koš i okrenula se prema meni. Gledala me nekoliko sekundi kao da se nečega ne može sjetiti, a onda rekla: – Sada ćemo izračunati koliko si ti u životu pred mnom dugo *prdio*.

Trenutak sam šutio. To je bilo pokvareno. Nisam morao ništa *računati* da bih znao da neće biti dobro. Zato sam pokušao diskvalificirati njezin pokušaj.

– To nije isto. Kopanje nosa ovisi isključivo o tvojoj volji, a prđenje ne.

– Želiš reći da nemaš sfinkter? – pravila se pametna.

– Znaš ti dobro što želim reći: možeš neko vrijeme ne prdnuti, ali to je loše za zdravlje, dapače to postaje sve lošije što više odgađaš.

– To uopće nije loše za zdravlje drugih ljudi. I zato ćemo sada lijepo izračunati koliko si *prdio* pred mnom.

Sjela je i izvukla neki papir ispod hrpe najraznovrsnijeg smeća koja u potpunosti nadzire lijevu polovicu radnog stola. Uzela je olovku i rekla: – Recimo da možemo tvoje prđenje razvrstati u tri kategorije: kratko, normalno i nadahnuto. Kratko traje pola sekunde, normalno sekundu, a nadahnuto od sekunde pa nadalje. Kratko pred mnom prdneš barem pet puta na dan.

– Ma ne prdim baš svaki dan!

Čuo sam kako se veselo smije i kroza zube govori, oponašajući Paula Newmana u *Hudsucker Proxyju*: – Sure, sure.

– Normalno prdneš – nastavila je kada se dobro ismijala – barem jednom. A nadahnuto prdiš barem dva puta tjedno i to je onda najmanje pet nadahnutih, ali ne smijemo zaboraviti da su oni popraćeni s barem još deset normalnih.

– Pretjeruješ. Daj smanji to nadahnuto na jednom tjedno – počeo sam moljakati jer se bila dobro zaletjela. Nije mi se dalo svađati, a vjerojatno svađom ne bih ništa postigao. Zato sam još jednom molećivo rekao: – Jednom tjedno.

– Ne bih rekla.

– Bit ču Iken rob do kraja života – tiho sam rekao. Osmjehnula se. U svojoj sam naivnosti pomislio da će zbog ovoga odustati od računanja.

– Neka tjdni koeficijent bude jedan i pol – rekla je pomirljivo, kao da mi stvarno čini uslugu. A zatim je malo gledala u papir i rekla: – Ja ovo ne mogu izračunati.

– Naravno da možeš, ljubavi – počeo sam je bodriti. Mislim da pritom čak nisam ni bio licemjeran.

– Rekao si da smo dosad bili zajedno koliko dana? – upitala je.

– 1.470.

– A ti kratko prdneš pet puta po pola sekunde što je 1.470 puta pet puta 0,5 jednako 3.675 sekundi. Normalno prdneš jednom na dan plus za svaki tjedan 20 puta s koeficijentom 1,5... Uh, eksplodirat će mi mozak!

Ja sam pokušavao to izračunati. Kada sam pritisnuo „=“, kalkulator je ispisao „7.700“. – Još 7.700 sekundi – rekao sam.

– Dobro. Ostaje još nadahnuto. Pet nadahnutih tjedno, dvije sekunde po komadu, koeficijent 1,5. Možeš to izračunati?

– Čekaj, 210 tjedana puta pet puta dva puta 1,5 = 3.150 – objavio sam.

– Trenutak smrdljive istine bliži se – rekla je i uzela mi mobitel.

Zatvorio sam oči i čekao rezultat. Nisam bio zabrinut. Ne više. Čuo sam pucketavi zvuk unosa i poteze olovke po papiru. Onda je nastupila tišina.

– Samo malo, samo malo – rekla je. Onda se važno nakašljala. Otvorio sam oči i pogledao je. Sjedila je za stolom, ali okrenuta meni. Teško da je u tom trenutku bilo sretnije osobe na svijetu.

– Dakle, srdljivi gospodine, preda mnom ste prdjeli 14.595 sekundi, što iznosi nešto više od 240 minuta, odnosno više od četiri sata – objavila je svečanim tonom.

– A ja vas svejedno volim – dodala je nježno i nešto tiše.

Nasmijao sam joj se i pokazao rukom da dođe do mene. Ustala je od stola, sjela do mene na krevet i nježno me poljubila. Uhvatio sam je čvrsto za potiljak, dao joj jedan strastven poljubac i onda svom snagom prdnuo.

– Stoko! – viknula je na mene kada se uspjela iščupati iz zagrljaja. – Koliko sam ti puta rekla da ne prdiš u krevetu!

– 14.596 sekundi! – rekao sam ushićeno.

Šutjela je trenutak i gledala me. Onda je prešla na svoju polovicu kreveta i rekla: – Danas smo nešto naučili.

Nisam ničim odavao da sam zainteresiran. Znao sam da neću dobiti oprost u sljedeća 24 sata.

– Kada dugo živiš s nekim, nakupi se sranja – rekla je.

4. MORAŠ IMATI BEDA

Ležimo na krevetu goli nakon seksa. *Philophobia* svira dovoljno glasno da možemo biti sigurni kako nitko od susjeda nije mogao čuti ništa osim Arab Strapa. U ovakvim stanovima moraš misliti o tome.

– Gdje su nestale? – pita. Čujem je dobro, ali znam da će uspjeti i bez mene. Osjećam se lijeno, lijepo, mirno: prazno i ispunjeno istodobno.

Pronalazi gaćice ispod jastuka i oblači ih. Okrećem se prema njoj, iako glazba bolje zvuči kada ležim na leđima.

– Jesi u redu? – pitam. Znam šta će reći, ali svejedno je pitam.

– O, ja sam sasvim u redu – odgovara s laganim osmijehom i ljubi me u vrh nosa. Znao sam da će to reći.

– Jesi li samo u redu ili si blažena kao ja? – pitam i uzvraćam joj poljubac u nos.

Zastaje. Uozbilji se.

– Reci mi da ovo nije uvod – kaže.

– Kakav uvod?

– Znaš ti dobro kakav uvod.

– Samo sam htio znati jesli li dobro svršila. Učinilo mi se da—

Šaljivo me mlatne desnom rukom po glavi. Onako odgojno-obrazovno.

– Hej, zar nisi čula da se djecu ne smije—

Opet dobijem po glavi pa zašutim. Mrzim kada njene nasilne metode pobjeđuju, ali ne mogu pružiti otpor. Ne u ovom raspoloženju. Ipak pokušavam još jednom.

– Nisam ništa loše mislio kada sam pokušao ustanoviti jesmo li u istom stanju svijesti.

– Dobro znaš da jesmo, ali nismo isti.

– Dobro.

– Eto.

Opet me ljubi u nos. To valjda znači da se o tome više ne treba pričati.

Okrećem se na leđa, zatvaram oči i uživam plutajući u postkoitalno-glazbenoj crvotočini. Ništa osim nas dvoje i ove glazbe, ništa osim ovog osjećaja ne postoji. A ako i postoji, ne može biti ništa važno. Osjećam se kao dezterter.

Ponekad u ovakvim prilikama poželim znati što joj se mota po glavi. Je li seks stvarno bio dobar i takve pizdarije. Većim dijelom zbog svog muškog ega. Manjim zato jer sam uvjeren da bi mi oprostila loš seks. Siguran sam da bi samo prešla preko toga kao da se nije dogodilo. Otprilike onako kako ja pojedem presoljeni rižoto koji polumrtva nakon posla napravi za večeru.

U jednom trenutku pada mi na pamet da bi možda i ona rado znala što se meni mota po glavi. Zato kažem: – Osjećam se divno dok ovdje ležim pored tebe i slušam Arab Strap.

Znam da to zna. Ali nema ništa loše u tome da kažem nešto što zna.

Kažem joj: – U ovom trenutku sve je onako kako treba biti.

Čujem njezino tiho „Aha“.

Nastavljam: – Sjećaš se da je nekoliko godina ovo bila jedina glazba za *spuštanje*. Inače ih uopće nismo slušali.

– Meni se dugo nisu sviđali. Nimalo – kaže.

– Znam. Meni je koncert sve promijenio.

– Zato i služe koncerti.

– Ali kada gledam unatrag, čini se nevjerljivim da do koncerta nitko nijednom nije poštено razvalio Arab Strap. Mislim, u *normalnim uvjetima*.

Uhvati me za ruku i drži tako. Kao da šećemo, samo što ležimo.

– Pa i ovo sada ima nekih sličnosti sa *spuštanjem*, samo je puno bolje, jer prije nije bilo onako nepodnošljivo dobro – kaže.

– Meni nije. Znam zašto to kažeš, ali mislim da nije.

Zastao sam na nekoliko sekundi, a onda nastavio: – Nekada poslije seksa mogu odmah ustati i ići nešto raditi, a nekada mi se čini da bih satima mogao ležati i slušati glazbu i osjećati se savršeno.

Pogledam je i dodam: – Kao sada.

– Je li to predbacivanje? – pita.

– Ljubavi, u ovom trenutku, kao i u većini trenutaka, od mene možeš dobiti samo obožavanje – odgovaram i priljepljujem se uz nju.

Poželim joj još nešto reći o tome kako nema smisla očekivati da seks svaki put bude jednako dobar, ali se na vrijeme sjetim da ona to vjerojatno zna jednako dobro kao i ja. Šutim neko vrijeme u uvjerenju da je zagrljaj primjereno ovoj situaciji. Onda pjevušim zajedno s Aidanom „too drunk and getting old“. Nisam pijan, ali ugodno se osjećam u tim stihovima.

– Hajdemo, pijanico – kaže napokon.

– Tek smo na pola albuma, ne ide mi se nigdje. Bolje se pripremi za solo na trubi.

– Nemoj, taj me dio podsjeća na džeza.

– Ne zajebavaj. U najgorem slučaju podsjeća na Lambchop.

Šuti neko vrijeme, a onda kaže da joj savjest ne da mira, da ne može ležati u krevetu u devet sati. Kada je pitam što je s tom istom savješću vikendom, kada spava do podneva, ona samo kaže: – Vikend mi ne diraj.

Počinjem je maziti po rukama i ramenima. Onda se glavom mazim kao mali medvjed. Budući da se buni, prelazim na svinju koja njuška po vratu i ušima. Krenem da ću je zagrliti, ali me uhvati za ruke i kaže da je ne škakljam.

– Pa nisam te mislio škakljati. Daj da te zagrlim.

Gleda me sumnjičavo. Misli da se želim osvetiti za pokušaj dizanja iz kreveta.

– Zašto me želiš zagrliti? – pita.

– Kakvo je to pitanje? Pa uživam ovdje pored tebe. I želim te zagrliti.

Pričam joj o tome kako su ovo jedini trenuci kada sam siguran da mi na pamet neće pasti posao ili neko slično sranje. Ništa nepotrebno barem. Onda me odjednom grli i ljubi.

– Kako ti imaš slatku čupavu frizuru – kaže i nastavlja me ljubiti.

Kažem kako mislim da je frizura užasna, ali ako se njoj sviđa, onda je ispunila svoju svrhu. Dok je u tom raspoloženju, pitam je: – Nedostaje li ti nešto u našem seksualnom životu?

– Ne – odgovara.

Pitam je kako može biti tako sigurna.

– Pa ja razgovaram sa svojim prijateljicama i prijateljima o tome. Za razliku od tebe. I zato mogu biti sigurna.

Pitam je kako može biti sigurna da joj ljudi govore istinu.

– Zato što mi pričaju užasne stvari o svojim seksualnim životima, eto kako. Nitko ne bi tako pričao o svom seksualnom životu da ne *mora*.

Molim je da mi kaže kako su to seksualni životi drugih ljudi strašni.

– Ljudi uglavnom nemaju seksualni život, ako te već zanima. Ljudi naših godina cijeli dan rade, gledaju televiziju i onda samo zaspaju. Ili imaju dijete ili djecu pa ni ne zaspaju.

– Sjebani su, dakle – kažem.

– Tako je, sjebani su – slaže se sa mnom.

Šutim i malo razmišljam o tome. Ipak sam sumnjičav. Kako da povjerujem ženi da ljudi nemaju seksualni život? Ne mogu vjerovati u takvo što. Meni život gubi smisao treći dan bez seksa. Ali njena tvrdnja nije besmislena, to priznajem. Nekako se zapravo dobro uklapa u moje spoznaje o svijetu.

– Ako je to istina, onda se čini da je lako objasniti zašto je ovaj svijet tako nepopravljivo sjeban – zaključujem na glas.

– Tako je. I uopće je teško s ljudima ako ne dijeliš s njima taj temeljni osjećaj sjebanosti – kaže.

Onda dodaje: – Ljudi neće pričati s tobom ako si sretan. Ne žele pričati. Ti za njih nisi

normalan.

- Mislim da znam o čemu govorиш.
- Moraš imati neki *bed*. Onda te razumiju. Onda se ima o čemu pričati.
- Kao višak kila i manjak novaca.
- Recimo.

Ljubim je u rame i kažem: – I zato voliš čavrljati sa mnom jer smiješ biti sretna.

- Tako je. S tobom mogu pričati o bilo čemu. Iako ne o svemu.

Opet je ljubim u rame. Kužim to. I poštujem. Ni ja ne mogu o svemu pričati s njom. Ali ne osjećam zbog toga nikakvu otuđenost. O nekim stvarima ne pričam s njom i to je sve.

- Ali svatko ima *beda*. Ne možeš živjeti život bez *beda* – kažem. – Pa čak ni ti, zar ne?
- Ma, uvijek ima *beda*, u tome i jest problem, ali kada se sjetim kako mi je lijepo s tobom, svi ti *bedovi* postanu mi smiješni. Kada je na poslu totalno sranje i gužva i svi su na rubu živčanog sloma, meni je dovoljno da se sjetim kako će u pola šest ustati i otići kući i da me tamo čeka moj omiljeni divlji svinjokrov i to mi je dovoljno da budem sretna.

Kada mi kaže da sam njen „omiljeni divlji svinjokrov“, to je dobro. To znači da imam kredita. Da imam puno *točkica*. Zato spremam laganu provokaciju.

- Ima smisla to što pričaš, iako u praksi zna zapinjati – kažem.
- Nemoj početi pametovati. Složi se jednom sa mnom. Ne moraš uvijek reći da nije sve tako jednostavno. Jednostavno je.
- I je i nije.
- Evo ga! Pogledaj me – kaže i tjera me da je gledam u oči. – Ponovi za mnom: „Imaš pravo, ljubavi.“
- Baš moram?

Šuti trenutak. Mogao sam joj popustiti, ali ipak odlučujem pričekati njen sljedeći potez. Ne znam koji će biti, ali znam da će ga biti. Onda joj napola okrećem leđa i kažem: – Volim te.

To bi trebalo popraviti stvari, ako je potrebno nešto popravljati. Uskoro mi se približava i grli me nježno.

– Jesi ti moj *lega*? – pita napokon. Imam dovoljno razloga da postanem oprezan kada počne s ovakvim pitanjima, ali mi je previše dobro u njenom zagrljaju da bih se toga sjetio.

– Naravno da sam tvoj *lega*. Nitko nije više tvoj *lega* od mene – odgovaram joj nepomičan.

Onda ona, s hinjenom grubošću, rukom okreće moje lice prema sebi i pita: – Pa zašto me onda jebeš?

5. U POTRAZI ZA ZGODNIM FEMINISTKINJAMA

Bio je to prvi dan proljeća. Ne kalendarski, već atmosferski: nakon otprilike 100 oblačnih i kišnih dana, sunce je zavladalo gradom. I to ne zubato sunce, već ono pravo. Osjećao sam se kao da me je netko iščupao iz *Blade Runnera* i bacio na Havaje. Zato sam nazvao ženu i pitao je hoćemo li se prošetati poslije posla. Bez nekog plana, samo malo tumaranja gradom. I bez previše zagledanja u izloge, brzo sam dodao. Rekla je da hoćemo, samo da je problem u tome što je svako njezino zagledanje u izloge za mene *previše*. Složio sam se da je to problem.

Ostao sam dulje na poslu, da sustignem ženino radno vrijeme. Imao sam gomilu zaostataka tako da mi ne bi bio problem ispuniti ni nekoliko dana, a ne nekoliko sati. Mogao sam to vrijeme provesti i lakomislenije, brljajući po nekim novinama ili surfajući, ali mi se rješavanje zaostataka učinilo zrelom i pametnom odlukom. Ali samo dok nisam izašao na ulicu i krenuo prema ženinoj firmi. Onda sam skužio koliko sam bio glup: sve su žene bile polugole, a njih barem 50% totalno seksi. Što je veliki šok nakon nekoliko mjeseci žena u zimskoj garderobi. Vjerovatno su i frajeri bili polugoli, ali ne sjećam se da sam video ijednog frajera. Znam da ih je moralno biti, ali ih jednostavno nisam video.

Možda je bilo i obučenih žena, no ni njih nisam video.

Kad je žena izašla iz firme, video sam da se i ona prilično razgolitila.

* * *

Dok smo se približavali Cvjetnom, malo smo čavrljali o poslu i komentirali sveopće svlačenje. Trudio sam se da mi misli i oči ne lutaju previše, barem ne toliko da ne čujem što mi žena govori, ali onda sam skužio da ona ne čuje pola onoga što joj kažem. I to zato jer se okreće za *ženama*. Nisam se zbog toga pretjerano iznenadio.

Žene uvijek gledaju žene. I uvijek tvrde da razlikuju lijepo od ružnih, zgodne od nezgodnih. Ne vjerujem ni riječ. Ja nikada ne gledam muškarce. Nemam pojma što je lijep, a što ružan muškarac. Niti kakav je to zgodan muškarac. Jedino što ja mogu s muškarcima jest uspoređivati ih s manekenima, sa svim onim tipovima s reklama. A to je potpuno besmisленo.

Sa ženama je drukčije. Ne moram znati ništa o menekenkama da bih znao sviđa li mi se kako neka žena izgleda ili ne. Dapače, manekenke su u većini slučajeva neupotrebljive za sviđanje. Kad god joj to kažem, odgovori da mi ne vjeruje. Što valjda znači da je u našoj vezi sve u najboljem redu jer nam je po tom pitanju čak i nepovjerenje uzajamno.

Na Cvjetnom je vladala prava navala polugolih žena. Relativno polugolih. Kaputi, bunde i debele zimske jakne zamijenjeni su otkopčanim jaknicama i vestama, hlače kratkim suknjama i haljinama, debele majice tankim i pripojenim. Žena je izbezumljeno gledala valjda svaku koja je bila mršavija od nje. U jednom je trenutku zastala, počela se hvatati po naslagama koje su joj se tijekom zime skupile na struku. Okretala se oko sebe i ogledavala sa svih strana, i onda potpuno iznervirano zaključila: – Pretvaram se u pravokutnik sa sisama.

Ja sam je zagrlio i rekao zaneseno: – Pravokutnič sa sisama! Tako te volim!

Odgurnula me polako ali odlučno i nastavila šutke prema Ilici.

Kad smo izbili na Ilicu, mimošli smo se s jednom hodajućom nadrkanom menopauzom. Inače takve stvari ignoriram, ali *ovo* nisam mogao. Nije ta žena zapravo bila ništa posebno ni ružna ni stara, koliko joj je izraz lica odavao osobu koja se nije nasmijala još tamo negdje od Titove smrti. Kao da je nosila masku protiv smijeha. Ali ne i protiv gađenja. Gledao sam dva para prilično zanosnih i dugih nogu koje su rasle iz ništa manje zanosnih i okruglih dupenceta, zamišljao što li se sve može vidjeti s prednje strane, kad sam uočio to *kožnato* lice. Gledala je upravo ono što sam ja zamišljao, ali s takvim prezriom na licu da sam se sav zbumio.

Kad je prošla pored nas, žena se okrenula za njom, a onda prema meni i rekla: – E, jesи skužio ovu vješticu?

– Aha, izgledala je kao da će se izbljuvati u facu ovim curama.

Žena se još jednom okrenula za njom i rekla: – Koji je njen problem?

– Očito zgodne žene.

– Pa i meni su zgodne žene nekad problem.

– Kako sad to?

Pokazala je rukom prema onim dugonogim curama i rekla: – Misliš da ja ne bih htjela imati ovakve noge?

Mislio sam da bi. Ali nisam to rekao jer je bilo očito. Kao i to da ne može suoſjećati sa starom, ružnom i nadrkanom osobom. Jednom mi je to objasnila. Ali tako da sam od prve shvatio. Što inače nije čest slučaj kad su u pitanju njezina objašnjenja.

Rekla je da može suoſjećati sa starom i ružnom, ali ne i nadrkanom osobom. S druge strane, nadrkanu osobu može razumjeti, ali ne i s njom suoſjećati. Jer ako je čovjek nadrkan, ne može suoſjećati ni s kim, pa tako ni s nekim nadrkanim. A ako nije nadrkan, kako bi mogao suoſjećati s nadrkanom osobom?

Baš lijepo da se ne moramo uvijek i oko svega svađati. Te podudarnosti u karakteru i pogledima na svijet male su oaze u kojima se ne može dugo boraviti, ali je nužno da se barem nekada može. Čini mi se da smo upravo u tom trenutku bili u jednoj takvoj oazi.

– Bolje da želiš imati takve noge nego da ti se povraća od takvih nogu. Kladim se i da bi vještica to rekla kad bi imala muda. Ali umjesto toga, čini mi se da joj je lakše osjećati gađenje prema zgodnim curama ili uvjeravati se da bi uvijek radije bila osviještena žena, nego tamo nekakv zgodno oblikovan komad mesa, kao da ima izbora. Kao da dobar izgled odmah isključuje svijest. Uostalom, bilo bi glupo da se zgodni ljudi ispričavaju manje sretnim primjercima ljudskih bića – rekao sam valjajući se po oazi.

– Aha, samo nitko ne razmišlja tako ako nije zadovoljan svojim izgledom.

Kimnuo sam. Oaza. Što je bolje od isključivanja svijesti? Jedino zgodno oblikovano isključivanje svijesti. Ali nisam bio te sreće. U tom je trenutku u mojoj svijesti dva dugonoga komada mesa zamijenilo nejasno prisjećanje na neku TV emisiju koju sam nedavno gledao, ali ne zapravo – samo sam malo zapeo da vidim o čemu se radi. A radilo se o gomili feministica koje su bile totalno ogorčene hrvatskim patrijarhalnim društvom. Bile su strašno usplahirene u vezi dominantne šovinističke slike žene koja se plasira u hrvatskim medijima. Nisam skužio što je točno bio povod za njihovo pojavljivanje na TV ekranima, no jedna od njih je za Yo izjavila da je „glupača napumpanih sisa i usta“. To me momentalno izbezumilo pa sam prebacio na drugi program. Da sam ja to rekao, onda bi to bio šovinizam i svođenje žene na komad mesa. Kad to kaže nadrkana žena koja misli da se bori za jednakost spolova, onda je to feminism. Ne mogu podnijeti takve stvari.

Ispričao sam to ženi. Ona je odmahnula glavom i rekla: – Feministkinje me bacaju u bed.

– Istina.

– Odmah vidiš da imaju problem.

– Pa ne znam imaju li inače, ali one koje su bile u studiju sigurno imaju: sve su bile ružne. I nisu bile baš neki populjci. Točno ih mogu razumjeti zašto im ovaj svijet izgleda kao pakao. Ali to ne znači da im odmah i vjerujem da se bore za prava žena. Da tu nema barem malo osvete za muško ignoriranje. Uostalom, kao da je ovaj svijet dobar prema siromašnim muškarcima.

– Želiš reći da nema zgodnih feministkinja?

– To nikako. Samo kažem da ih u toj emisiji nije bilo. Stvarno ne znam zašto. Možda su ove ružne rekle da neće doći ako bude pozvana ijedna zgodna – rekao sam i pogledom popratio dvije cure s druge strane lice, za koje je bilo očito da su zgodne, ako ne i feministkinje. Tada mi se učinilo da shvaćam kako postoji problem *motivacije*.

– Pogledaj one dvije cure. Zašto bi se one uzrujavale oko feminizma? Odnosno, ove vrste feminizma po kojem su cure koje drže do svog izgleda *izdajice*. Ako su cure dovoljno pametne i zgodne, njima zapravo ništa ne fali: muškarci vladaju svijetom, a one vladaju muškarcima. Čak i ako nisu jako pametne, zgodne cure uglavnom shvate da će u ovom okrutnom svijetu, kojim vladaju još okrutniji muškarci, do svega što požele doći vrlo lako: dovoljno je da imaju toliko pameti da se, ako slučajno nešto zapne, osmjejhnu tako da muškarac pomisli da im se sviđa i to je to. One agresivnije uvijek mogu još dodatno izbaciti sise u prvi plan. Muškarce samo treba lagano ohrabriti da počnu razmišljati kurcem i tu je kraj priči o muškoj dominaciji. Ne moraš im dati ništa, osim *iluzije* da su *pravi* muškarci.

– Prljavije poslove uvijek treba prepustiti muškarcima. Pogotovo onima koji su ih u stanju odraditi kako treba.

– Pa u prosjeku jesu. Valjda su u pitanju hormoni. Testosteron omogućava agresivnost, agresivnost omogućava vladanje svijetom. Ali isti taj testosteron ženama omogućava da od nas rade budale.

– Nećeš se sad početi žaliti na žene?

– Neću, ljubavi. Možda malo na tebe, ali na žene neću.

– Dobro. Ali nemoj ni na mene, molim te. Odmah se isključim. Počne mi svirati neka glazba u

glavi. Ne mogu slušati ljude kad se žale kao da su svi drugi krivi za ono što im se događa, a oni su mučenici i pravednici. Nije mi jasno kako svi do sad već nisu shvatili da su skoro sve najvažnije stvari u životu upravo onakve kakvima ih sami naprave. A tu definitivno ubrajam i muško-ženske odnose. Kako mene nitko nikad ne diskriminira?

– Nemoj lagati da te nitko nikad ne diskriminira. Siguran sam da si više puta osjetila diskriminaciju na svojoj ženskoj koži.

– Kako to misliš?

– Pa, pozitivno.

Gledala me kao da pričam gluposti. U redu, pozitivna diskriminacija i zvuči glupavo, pravi političko korektni *novogovor*.

– Nikad ti se nije dogodilo da ti murja progleda kroz prste pretrčavanje preko ceste? Da nemaš osobnu, a ne napišu ti prijavu? Bilo što? Nikad nisi vidjela kako se treba osmjehnuti murjaku koji pita za prometnu, vozačku, puhanje u balon? Daj mu do znanja da misliš kako je pravi *kit* i svi tvoji problemi su riješeni.

– To je istina – rekla je i nasmijala se. A onda je dodala: – Skoro.

– Kako sad *skoro*?

Uopće joj nisam vjerovao ovaj „*skoro*“. Imao sam osjećaj da bismo uskoro mogli izaći iz oaze. Osjećao sam da će početi muljati. U oazi nema muljanja: ili se stvarno kužite ili ne.

– Jednom sam dobila kaznu zbog glupe osobne.

– Nemoguće da je samo zbog osobne. Osim ako je murjak bio *homo* – ogradio sam se.

– Mislim da nije. Usred noći, na Strossmayerovo, dva murjaka iskočila su iz žbunja i tražila od Ajke i mene osobne. Kao u crtiću. Neki balavci, izgledali su kao da im je to prva patrola.

U redu. Bila je s Ajkom. To sve objašnjava. Kazna zbog osobne valjda je najbolje što se u tim uvjetima moglo dogoditi.

– Mislim da smo ih onako pijane vrijeđale barem pola sata. Govorile smo im da su glupi, dosadni i ružni. Da si nikad neće naći cure.

Nasmijao sam se. Mogao sam si to zamisliti.

– Stvarno su nas isprovocirali.

– Nisam ni na trenutak posumnjao.

Točno sam mogao zamisliti Ajku i ženu kako ih murjaci provociraju. Osobitu Ajku. Tu ženu isprovocira i padanje lišća u jesen. Kako ne bi ispadanje murje iz žbunja?

– Grad pun sitnih i krupnih mafijaša, silovatelja, delikvenata svih boja, veličina i starosti, narkomana i dilera. Političara! A oni nas pitaju imamo li osobnu. Ajka je bila stvarno dobra. Rekla im je da idu Glavašu naplatiti kaznu za krivo parkiranje. Znaš da je uvijek bio parkiran u pješačkoj zoni.

– Znam. Ali znam i da ste ispale prave kučke. Teška kategorija.

– Zašto?

Učinilo mi se kao da stvarno ne zna zašto. Ali nisam vjerovao u to. Svejedno sam rekao: – Slati dva *zelena* murjaka da Glavašu napišu kaznu za nepropisno parkiranje? To je nisko.

– A nama napisati kaznu zbog glupih osobnih je *uzvišeno*?

Nisam mogao vjerovati u što se uvaljujem. Krupnim koracima grabio sam iz naše male oaze i to zato da bih branio murju! Zapravo, da bih branio svoja uvjerenja. Pomislio sam da bi bilo dobro da sjednemo negdje i popijemo nešto. Kako smo bili već dobro zagazili u Tkalču, tražio sam pogledom birtiju sa šankom do prozora. To bi bilo idealno. Iz poštovanja prema svim tim ženama koje su se tako sredile. Rekao sam ženi da ne mogu dublje ulaziti u to bez jednog piva. Najmanje. Složila se. Ipak mi se nije dalo inzistirati na šanku do prozora, tako da smo ušli u prvu birtiju iz koje se nije čula glasna glazba i sjeli za stol do prozora. Mrzim birtije s glasnom glazbom. Uglavnom zato jer to nikad nije glazba koju bih htio čuti.

Kad smo naručili veliko točeno i negaziranu vodu, pomislio sam kako će napraviti najpametniju stvar ako priču s murjom što prije privedem kraju. Znao sam da bih najpametniju stvar bio napravio da sam priču s murjom *odmah završio*, ali toliko pametan ne mogu biti. Pogotovo ne nakon što su se tri dobra gutljaja piva razlila utrobom. Žena je potegnula malo iz svoje čaše i onda iz torbe izvukla pakiranje kikirikija u ljusci. „Fenomenalno“, pomislio sam. Uvijek ima hranu u toj torbi. Kao da živimo u preriji.

Uz kikiriki i pivo zaključio sam da ne može biti velike štete ako kažem još koju lijepu riječ u čast jakih snaga MUP-a. Krivo. Čim *zaključujem*, to već znači da će biti neke štete.

– Slažem se da je cijela ta priča s osobnom bez veze, ali vas dvije ste na neki način *tražile* tu kaznu.

– *Tražile*??? – nije mogla vjerovati. Probudite je usred noći i pitajte je li tražila kaznu zbog osobne i reći će da nije, ali vjerojatno će vas nakon toga ubiti.

– Da, *tražile*. Kladim se u što hoćeš da tim murjacima nije bilo ni na kraj pameti iskočiti iz žbunja da bi vas kaznili. Nemoj biti glupa.

– Ne govori mi da ne budem glupa – rekla je prijeteći kikirikijem.

– Pardon.

Gledala me još dvije sekunde, a onda ubacila kikiriki u usta, što je značilo da je isprika prihvaćena.

– Hoću reći ovo: ta dva nesretnika sigurno su pomislila kako ste vas dvije zadnje prilika da te noći pročavrljavaju s nekim zgodnim curama. Ne vjerujem da su brijali na osobne i punjenje državnog proračuna. Računali su da će ostatak noći uglavnom biti baš onakav kako si i sama opisala osječki noćni život: mafijaši, dileri, narkomani, kurve i maloljetni delikventi.

– Sad ti postaješ glup: ta bi dvojica vjerojatno s pločnika skočila u taj isti žbun da je kojim slučajem naišao bilo tko iz navedenih skupina.

– Svejedno. Siguran sam da su se samo htjeli malo praviti važni.

Žena je slegnula ramenima i rekla: – Nisu imali sreće.

– Slažem se.

– Sami su si krivi. Kao i uvijek kad su ljudi u pitanju.

– Tako je, kao i ti i Ajka za kaznu.

Shvatila je da sam uspio u svojoj namjeri i to joj nije bilo drago. Meni je bilo. Šutke je odmahnula glavom. Kao da mi je htjela reći i da će si ja sam uskoro biti kriv. A osobito ako budem nastojao imati pravo. Znao sam to i bez njezinog odmahivanja. Pogledao sam kroz

prozor žene u prolazu. Taj prizor omogućio mi je da se počnem osjećati ugodno opušteno, uništavajući želju za dokazivanjem bilo čega. To je bilo puno bolje nego imati pravo.

6. ŽIVJETI SVOJ ŽIVOT

Gotovo uopće nismo susretali ljude u našem ulazu, čak ni na našem katu, a to je najbolji pokazatelj dobrosusjedskih odnosa. Izostanak komunikacije sa susjedima može značiti samo jedno: nemaš nikakvih sranja s njima. I mi ih nismo imali dobrih šest mjeseci. U tih šest mjeseci doduše nije nije bilo žešćeg tuluma, čak ni onaj za useljenje nismo odradili. Ali je zato bilo dosta priče i smijeha, glazbe koja trešti iz sobe. Ali sve bi bilo gotovo najkasnije do ponoći, pola jedan. Čak i vikendom. Studentski dani davna su prošlost. Sadašnjost su *plamene zore*, računi i stambene štedionice.

* * *

Unatoč tome, imali smo loša očekivanja.

Treći dan nakon useljenja bio je ponедjeljak i ja sam ujutro išao na posao. Budući da je moja vjera u pozitivan učinak kretanja vlastitim snagama gotovo beskonačna, trudim se izbjegavati lift. Silazeći stubama, na ulaznim vratima stana ispod našeg ugledao sam priljepljen ispisani papir. Bio sam bunovan i nisam zapravo ništa pomislio u tom trenutku. Na povratku s posla nije ga bilo i vjerojatno bih ga potpuno zaboravio da sutradan ujutro nije osvanuo na istom mjestu.

To je bilo dovoljno da potakne čak i moju znatiželju. Ipak je bila riječ o mom novom susjedstvu, neke je stvari uvijek dobro znati. Kako susjedstvo diše i tako to.

Tako valjda razmišljaju i sve one gospođe koje se na svaki šum u hodniku prilijepe na špijunku.

Približio sam se vratima. Iz stana nisu dopirali zvukovi života. Prišao sam bliže. Bio sam tek loše probuđen i nije mi bilo lako fokusirati onakve još napola krmeljive i pospane oči na krupan, nerazrađen rukopis. Kada sam počeo čitati poruku, učinilo mi se da sanjam. Pročitao sam poruku dva puta, odmahnuo glavom, onda se ipak nasmijao i krenuo niza stube.

Na katu ispod zastao sam. Ne mogu samo tako otići na posao, pomislio sam. Nitko mi neće vjerovati. Okrenuo sam se i popeo jedan kat. Ponovno sam prišao vratima i pročitao poruku.

Još je uvijek pisalo ono što sam maloprije pročitao. Osvrnuo sam se. Hodnik je bio tih. Ništa neobično ako se uzme u obzir da je sedam sati ujutro, ali hodnik je bio tako tih kao da u zgradi stanuju sami studenti. A znao sam da je puna umirovljenika. I zato sam očekivao da me prati barem jedan i pol par očiju. Tko ih jebe. Povukao sam papir prema gore, samoljepljiva se vrpca s lakoćom odvojila od vrata.

* * *

Od tada ta poruka stoji na našem plutenom panou u kuhinji. Postala je neka vrsta lokalne znamenitosti. Lijep je osjećaj biti vlasnikom lokalne znamenitosti. Čak i kada ste do nje došli na donekle nelegalan način.

Ili je tada još i ljepši.

Ali kao i svaka druga znamenitost koju gledaš svaki dan, i mi smo ove gotovo prestali biti svjesni. Tamo je, na panou, gledamo je, ali je zapravo više i ne vidimo,

I sva su se ona loša očekivanja razvodnila.

Nakon nekog vremena čak su i prestala postojati.

Sve do prvog bliskog susreta treće vrste.

Bio je prošao 15. i dugovali smo gazdarici stanarinu za sljedećih mjesec dana. Žurio sam se kući s posla jer sam novce u jutarnjoj izgubljenosti uspio ostaviti na stoliću pored ulaznih vrata. Inače sam pametniji. Dobro, ne pametniji, ali svakako svjesniji vlastitih ograničenja. Što znači da uvijek sve što trebam ponijeti na posao spremim u ruksak navečer, prije spavanja. Iako to u barem 50% slučajeva znači da sam mrtav umoran i *lagano razbijen*, još uvijek su veliki izgledi da se sjetim baš svega što mi je sutradan potrebno.

Prethodnu sam večer bio *teže razbijen* tako da sam se samo strovalio u krevet nakon što se ekipa pokupila. Nisam ni pokušao oprati zube. To je najbolji pokazatelj *teške razbijenosti*.

Ujutro sam bio uvjeren da je u pitanju neka pogreška. Sva ta zvonjava. Nepodnošljiva. Nema ništa gore od *inteligentne* budilice, one koja se poglašnjava ako se ne isključi. Tek nakon što sam je kupio sam shvatio zašto inteligencija izaziva bijes u onima koji je nemaju.

Moj se bijes u obliku dlana sručio na budilicu. Nagli povratak tištine i iščeznuće inteligencije

odmah su me počeli opuštati. Čak i previše. Zato sam zaspao. Onda je zazvonio njezin mobitel. Koji je još inteligentniji od moje budilice. Što me opet prisililo da se oslonim na sirovu fizičku snagu. Ipak, uobičajeno traženje mobitela dovoljno me razbudilo da se sjetim kako to znači da moram probuditi ženu. Učinio sam to. Onda me ona nakon desetak minuta probudila i pitala zašto nisam otišao na posao.

Trebali ste me vidjeti nakon toga.

Dobro da sam se pogledao u ogledalo nakon pranja zuba. Inače bi ljudi na ulici mislili da sam svršio po hlačama. Ili da mi je netko svršio po hlačama.

Kako bilo, u toj sam žurbi i presvlačenju zaboravio novce za stanarinu. Koje sam onda bio prisiljen pokupiti nakon posla.

Bio sam uvjeren da će samo ući u stan, baciti ruksak, uzeti novce i izaći. Nisam imao vremena za nešto više od toga.

A onda me dočekao sinoćnji svinjac u kuhinji. A bio sam i ožednio. A nije bilo čiste čaše.

Pa mi je postalo vruće onako obučenom.

Jurio sam po stanu, bacao stvari sa sebe, pokušavao primiriti kuhinju, popiti čašu hladne vode.

U tom se trenutku oglasilo zvono.

Ding-dong.

* * *

Inače ne otvaram. Tko god da zvoni, ne otvaram. Prije jesam, ali otkako mi je Ivša objasnio da nema smisla, ne radim to više. Kad sam bio mlađi, takvo ponašanje nije dolazilo u obzir. Uvijek se netko mogao zaletjeti do mene, u namjeri da u mom društvu izgubi puno vremena. To više ne postoji. Tu i tamo još netko želi gubiti vrijeme sa mnom, u redu. Ali to se danas planira. U najmanju ruku. Nitko se više ne ponaša impulzivno. Tu su poslovi, djeca, psi, sto sranja.

Ne možeš nekome samo banuti na vrata i misliti da ćeš biti dobrodošao.

A ako nekoga i opizdi neki *flashback* mladosti, svi imaju mobitele i barem će nazvati dok se približavaju ulaznim vratima.

Ivša je to shvatio ranije jer je otišao u Njemačku. Isprva sam mislio da se to može dogoditi samo u Njemačkoj. Da je Hrvatska zemlja vedrih i druželjubivih ljudi.

Nije.

Koristeći oprobanu Ivšinu metodu, zaključio sam da se to događa i u Hrvatskoj. Metoda je jednostavna. Trebate si postaviti pitanje: „Kada sam zadnji puta doživio ugodno iznenađenje otvorivši vrata nakon što se kućno zvono neočekivano oglasilo?“ Ako odgovor glasi „Ne sjećam se“, pravo je vrijeme da prestanete otvarati vrata kada netko pozvoni.

Ali tada sam otvorio. Jurcao sam po stanu u namjeri da u malo vremena obavim puno stvari, što obično rezultira da s puno uložene energije i vremena ne napravim ništa korisno.

Neplanirano otvaranje vrata, zapravo, neplanirano otvaranje *bilo čega* dok sam u takvom zanosu, nije ništa neuobičajeno.

Otvorio sam vrata i ugledao gospođu od nekih šezdesetak godina.

– Izvolite.

– Dobar dan. Ja sam vaša susjeda.

Rekla je to suzdržano, kao da joj je neugodno što mi je susjeda. Poželio sam joj reći da sam ja njezin susjed, kao i to da se njezinom susjedu jako žuri i zatvoriti vrata. Ali djelovala je prepristojno za takvo što. Ne znam točno kako sam to mogao procijeniti. Možda mi se samo učinilo da ipak nije u redu da prvi kontakt s domorodačkim stanovništvom bude izvan okvira dobrog kućnog odgoja.

Osim toga, bilo je tri popodne, nije bilo gostiju, nisam glasno slušao glazbu. Bio sam *dobar susjed*.

Nisam slutio što mi se sprema.

– Stanujem ispod vas – dodala je nakon što je moja neodlučnost i nemuštost potrajala nekoliko sekundi.

– Izvolite?

– Znate, nemojte misliti da vam želim prigovarati, ali morala sam vam doći nešto reći.

Još je uvijek bila iznad svakog očekivanja. Svi moji kontakti sa susjedima svodili su se na prijetnje da će zvati policiju. Ovo je bio neželjeni kontakt, to da, ali ništa strašno. Uljudna gospođa koja se uglavnom ispričava. Nisam imao vremena za to, ali nisam je mogao samo otpiliti.

– Samo recite – rekao sam naivno.

– Vidite, ja stanujem ispod vas, a vi po stanu hodate u cipelama.

– Molim? – mislio sam da nisam dobro čuo.

– Hodate u cipelama. A ja to sve čujem. Svaki vaš korak.

Tako znači. Polako sam zauzeo *gard*.

– Čujte, hodam u cipelama jer sam upravo na odlasku. Inače ne hodam u cipelama po stanu.

– Hodate, hodate – prelazila je u napad.

– Valjda bih znao da hodam – osjetio sam kako mi skače živac.

– Hodate, čak i poslije jedan poslije ponoći. Nemojte misliti da ja to ne čujem.

Nije bilo dobro. Pokušao sam biti fin, ali znao sam da više nisam u pravom raspoloženju.

– Navečer po stanu u cipelama hodaju samo gosti. Ja hodam u papučama. Vidite ovo ovdje? Možda ne prepoznajete, ali to su muške papuče.

– Hodate. Točno čujem kako jedan par cipela hoda po stanu. Neku je večer to trajalo skoro sat vremena.

Nije mi više bilo do razgovora. Htio sam da se to što prije završi.

– U redu. Hodam. Ne možete mi zabraniti da hodam po stanu. Što zapravo želite od mene?

– Vidite ove lijepе krpene papuče na mojim nogama?

Mislio sam da sam lud.

Lijepe krpene papuče na *njenim* nogama.

Hoće li mi pokazati i kožni korzet ispod kućne haljine?

– Kakve to veze ima sa mnom? – promucao sam na kraju.

– Vidite, da imate ovakve lijepo krpene papuče, po stanu biste se kretali gotovo nečujno.

Ova je luda, pomislio sam.

Krpene papuče za nečujno kretanje.

Htio sam otići do kupaonice po vatru i pitate je vidi li ona ovaj lijep komad vate.

Odustao sam. Ipak je to gospođa. Luda, ali gospođa.

– Ja sam sasvim zadovoljan sa svojim papučama, gospođo.

Malo se nagnula i bacila pogled po stanu. Ako je stan jednosoban, jedan je pogled dovoljan.

– Ali vi nemate ni tepih! – očajnički-ljutito je uzviknula. – Vi hodate po golom podu! A ja se čudim kako vas čujem.

– Trebao bih kupiti tepih?

„Nije moguće da vodim ovaj razgovor“, pomislio sam. Gospođa je stručnjak za interijere, očigledno.

– Da imate tepih i krpene papuče, ne bi bilo nikakvih problema.

– Gospođo, ja nemam tepih, krpene papuče i probleme povezane s tepihom i krpenim papučama. Žao mi je. Ako želite razgovarati s gazdaricom, dat ću vam njezin broj. Ako želite razgovarati s arhitektom, ne mogu vam pomoći. Ali se nadam da je mrtav, jer bih inače i ja rado razgovarao s njim.

– Zašto vam je toliki problem kupiti krpene papuče? – upitala me. Pokušajte zamisliti glas kojim se obraćate nerazumnoj osobi koja izbjegava kupnju i uporabu krpenih papuča. Ako ste uspjeli, onda se upravo čuli njen glas.

– Gospođo, ja ne mogu riješiti vaše probleme – spremao sam se zatvoriti vrata.

Zakoračio sam unatrag kako bih mogao zatvoriti vrata stana. Onda je pukla. Vidio sam to po pogledu. Više uopće nije gledala u mene. Našla se oči u oči sa svojim najgorim demonima.

Onima bez krpenih papuča. Stisnula je oči, zube, šake.

– Znam ja *vas*! Vi ste oni koji puštaju vodu cijelu noć! Ljudi ne mogu spavati od vas! Ne možete mi reći da se perete noću! Cijelu noć moram slušati vodu! Kao da mi je u sobi! Zapamtit će te vi mene! Nećete me *otjerati*!

Zastala je na trenutak. Da nisam bio zamrznut, protrljaо bih oči. Zviznuo si šamar ili dva.

Ili njoj.

Ona se počela povlačiti prema stubama, još uvijek okrenuta prema meni.

– *Zapamtit* će te vi mene! – rekla je još jednom potpuno izmijenjenim glasom. Bacao je na režanje.

Onda se spustila stubama, teško dišući i šuškajući onim svojim krpenim papučama.

* * *

Zatvorio sam vrata tek kada sam čuo da je ona zatvorila svoja. Stajao sam nekoliko minuta naslonjen leđima na ulazna vrata i pokušavao shvatiti što se zapravo dogodilo.

To je valjda trebala biti zakašnjela dobrodošlica. Nisam je imao namjeru prihvati.

Tek sam se tada sjetio one poruke na kuhinjskom panou. Pomislio sam kako je u njoj sadržano sve što trebam znati o ljudima koji žive oko nas i kako je jedini način da se u tim uvjetima opustim i dobro osjećam ignoriranje tih istih ljudi, da im nikada ne otvaram vrata, da živim svoj život, da učinim ono što su oni propustili učiniti.

* * *

NEZNAM KOJA SI
ZNAM DA TU STANUJEŠ
PA TE UPozoravam da
NAS JOS SRMO, JEDAN PUT
NOCU probudis sa sumom
VODE NEGĆU JA A NEGES NITI
TU NOČ SPAVATI A JACU TE
PRED VRATIMA CEKAT D'A TE
upoznam a ako za inat
nam to još budeš cinala
ENDA TI SANJETUJEM DA
PROMAJENIS STAV. STANAR

7. PONEKAD MISLIM DA ME VARA

Prošlo je devet, a ona još uvijek nije kod kuće. Radi do pola šest. Zvao sam je oko osam na posao, ali se nitko nije javio. Pokušao sam je dobiti na mobitel, ali bio je isključen. Ta me kombinacija obično sjebe. Počnem smisljati razne scenarije. Pogotovo ako sam besposlen. Ako piljim u televizor ili čitam knjigu koja zaslužuje da je zavitlam kroz prozor. Najgore što mogu napraviti u takvoj situaciji jest čekati je. Onda vrijeme stane. Da imam tapete u stanu, pratio bih šare. Nisam siguran da bi pomoglo, ali u filmovima junaci to redovito rade kada pokušavaju ne poludjeti.

Ili možda je to zapravo najbolji pokazatelj da su već poludjeli?

* * *

Čudno je to kako mozak ponekad može raditi točno ono što ne želimo. Kada je sve u redu, čovjek misli da je on zapravo svoj mozak plus tijelo. Ali dovoljno je da ga nešto izbací iz ravnoteže (mene neobjasnivi, ili barem privremeno neobjasnivi, izostanci žene gotovo uvijek izbace iz ravnoteže) pa da se vrlo jasno pokaže kako je to iluzija. Evo ja upravo pokušavam natjerati mozak da se zaposli bilo čime što nije zamišljanje žene s ljubavnikom. On, mislim mozak, s druge strane, ima svoje ideje kako je najbolje provoditi večer.

Zanimljivo je to da nema nekog racionalnog razloga koji bi me naveo da pomislim kako me žena vara. Ne mogu reći da na bilo koji način pokazuje nezadovoljstvo našom vezom, da je nezadovoljna sa mnjom. Kada razmišljam o tome, čini se da nema nijednog razloga zašto bi tražila ili imala ljubavnika. Ali moj mozak zna da se ne događaju samo stvari za koje su nam poznati razlozi. Moj mozak zna da čak uopće nije moj, ili ne onako kako bih ja htio da jest. A ako je moj vlastiti mozak u stanju tako se ponašati, tko ili što onda može jamčiti da se tako neće ponašati jedno sasvim samosvojno biće? Ako mi je nedokučiv esencijalni dio vlastitog organizma, što onda mogu znati o drugim ljudima?

* * *

Postoji neki prekidač u tom mozgu. Nešto što ga u jednom trenutku prebacuje u zatvorenu

petlju. Nekad se fiksira na sasvim bezazlene pojedinosti. Recimo, hodam ulicom i odjednom sam svjestan da ne mogu odvojiti pogled od svjetla farova automobila koji prolaze. Ti pokretni svjetlosni snopovi toliko okupiraju mozak da čak gubim osjećaj vlastitog tijela. Nezamisliva redukcija svijesti dok se ne dogodi. Normalno hodam ulicom, razmišljam o tome što trebam napraviti kada dođem kući, ili gledam par ženskih nogu kako pretrčava ulicu na neoznačenom mjestu, ili stišćem svežanj ključeva u ruci dok mi se približava skupina od pet-šest pijanih i bučnih *skinheada*, ili bilo što slično i sasvim normalno, i onda se izgubim.

Možda se nesvjesno sjetim nekog naglog pokreta, kako se na trenutak ukočila kada sam joj prišao s leđa i poljubio je u vrat dok je prala suđe ili kako me grubo prekinula dok sam joj nešto objašnjavao. Možda je na takvo nešto osjetljiv taj prekidač u glavi. Koliko god si ponavljao „ona te voli, ne budi glup“, toliko mi se čini da mi netko govori „njoj je nezamislivo da nakon svih ovih godina bude bez tebe, nezamislivo joj je da se odrekne sve te energije i vremena što je uložila u tebe, u vašu vezu i to je sve; to je ne mora sprječiti da užitak i zadovoljstvo potraži, makar samo povremeno i privremeno, s nekim drugim“. Uostalom, ja znam ljude koji su u dugogodišnjim vezama i koji imaju ljubavnika ili ljubavnicu. I razlog zbog kojeg se to događa vjerojatno je sasvim banalan: da bi se osjećali voljenje, potrebnije, ili da su nešto posebno, da znače nešto više. A ponekad mi doista nije teško pomisliti kako ne ulažem dovoljno truda da bi se ona osjećala posebnom i voljenom.

* * *

Promatram kako se dvije crvene točkice na budilici pojavljuju i nestaju. Ali tako što ležim u mraku i tišini, a budilicu sam si stavio na lice. Te su točkice onda dovoljne da sačine cijeli jedan univerzum. U kojem se sve događa s razlogom. Nedokučivim, ali ipak razlogom. Sva ta crvena svjetlost razlivena u mojim očima, u pogledu koji ne mogu fokusirati. Mislim kako zapravo ne osjećam ništa osim velikog umora. Takvog umora koji čak može ispuniti i onu šupljinu koju osjećam negdje u utrobi. U tom trenutku sjetim se dokumentarca u kojem je jedna žena, koja je imala neku degeneraciju temporalnog režnja, pričala kako je rado odlazila u knjižnicu, ali ne da bi tamo čitala, već da bi se vozila liftom i promatraла dvije lampice, crvenu, koja je pokazivala da je lift u pokretu, i zelenu, koja je pokazivala da lift miruje. Kako je znala sate provesti u liftu promatrajući te dvije lampice. Kako je pritom često osjećala zanos, a ponekad i pravu ekstazu.

* * *

Čujem zveckanje ključeva na hodniku i zatim otključavanje brave. Sva ona tjeskoba odjednom se pretvara u silno uzbuđenje. Osjećam kako mi se srce penje u usta. Uzbuđenje koje je mješavina ljutnje i nade da će se sada sve razjasniti, da će se sve opet vratiti na svoje mjesto. Ne znam što će joj reći. Znam da ne smijem pokazati što je moj mozak mislio o njoj. Znam i da će reći kako joj je baterija iscurila. I to je vjerojatno istina. Ipak, čekam da to čujem od nje. Zaklinjem se da joj neću reći kako mislim da me vara. Da će reći bilo što, da će šutjeti, samo da neću reći što mislim.

Otvaram se vrata. Ulazi u stan. Dobre je volje. Grli me i ljubi. Kaže da joj je žao što nije javila da će doći kasnije, ali baterija joj je iscurila. Stvarno je dobre volje. Pretpostavljam kako bi je barem malo grizla savjest da me prevarila. Da ne bi mogla ovo odglumiti. Mislim kako ja to ne bih mogao odglumiti.

Jesam li naivan?

Ona zna da sam ljut. Toliko me poznaje. Ali misli da sam manje ljut nego što zapravo jesam. Uopće nema ideju koliko sam sjeban. Misli kako će me na brzinu oraspoložiti. Leprša po sobi. Presvlači se. Vadi iz torbe papirnatu vrećicu i pruža mi je. Ne želim njenu vrećicu. Želim znati gdje je bila. I znam da će sada to saznati. Ali ona čeka da prihvatom vrećicu. Dobra taktika.

– Izvoli.

Gleda me pogledom kojim obično gledamo dijete koje se duri, koje se pretvara da se ne da omekšati nikakvim poklonom. Ali ne gubi strpljenje.

– Koji je ovo kurac? – napokon upitam.

– Čemu psovanje, ljubavi? – pita.

Trenutak još čeka odgovor, a onda kaže: – To ti šalje Mirela.

Mirela govno. Uvijek postoji neka Mirela. Ili Mirela s posla, ili Mirela s faksa, ili Mirela sa *stretchinga*. Mirela je univerzalna pojava.

– Što je to?

– Otvori pa ćeš vidjeti.

Popuštam. Uzimam vrećicu i zavirujem. Čokoladice. Čudne. Hrpa njih. U obliku životinja. Jedna sliči na sisu. Nikad video ništa slično. Zagledam vrećicu. Sigurno neko belgijsko sranje. Uopće nemam osjećaj da su jestive. Osim sise.

– Znači, tvoj mi ljubavnik šalje čokoladice?

Nisam izdržao. Nikada ne izdržim.

– Ma koji ljubavnik?

Sada je ionako svejedno. Zato joj odgovaram: – Sigurno ne moj.

– Da ne misliš da bi ti moj ljubavnik poslao čokoladice?

Kada čovjek jednom ispadne glup, onda uvijek misli da može ispasti glup još jednom.

– Vjerljivo mislite da nikada ne bih pomislio da mi ljubavnik šalje čokoladice, što je dovoljan razlog da mi ljubavnik pošalje čokoladice.

– Ljubavi moja.

Sada me već sažalijeva. A to mi ne popravlja raspoloženje. Iako ga mijenja. Čini mi se da sam sada više ljut na sebe nego na nju. Htio sam poricanje i sada sam ga dobio. Ali želim još. Želim da sva ljutnja sada prijeđe na mene.

– Želiš reći da je to nemoguće? Sigurno imaš lukavog ljubavnika.

– Lukavog ljubavnika? Nitko nema lukavog ljubavnika.

– Zašto?

– Zato što ne želiš takvog ljubavnika. Ljubavnik mora biti budala.

Znam da mi prodaje priču. Ali moram priznati da joj dobro ide.

Doista ne mogu tražiti više od toga.

A i zanima me kakav okus ima sisa.

8. PONEKAD MI SE ČINI DA JE PRAVI PROBLEM U TOME ŠTO SE MUŠKARCI I ŽENE RAZUMIJU

Žena je sjedila za stolom i čitala novine. Zapravo, moja žena nikada ne čita novine. Preskoči sve što se odnosi na politiku, gospodarstvo, sport, kulturu i lokalnu zajednicu. Čita crnu kroniku, tračeve, zanimljivosti, sve što ima veze s tuđim nesrećama, patnjom, poznatima i životinjama.

Kad bolje razmislim, i politika, gospodarstvo, sport i kultura se mogu svesti na tuđu nesreću, patnju, poznate i životinje. Ne nužno tim redoslijedom.

Dakle, žena je ipak *čitala* novine. A čitala ih je kao što čita i kataloge što nam zatrپavaju sandučić: ispuštaјući zvukove – čuđenja, odobravanja, razočarenja. Ne želim da pomislite kako je luda, ali slažem se da ima i manje čudnih načina čitanja novina.

Ja sam iz sredine izvukao prilog o automobilima, motociklima i plovilima. Nisam se ubijao od zanimljivosti. Držao sam se automobila, ali ni to posebno predano. Nisam imao 20-30 tisuća eura na raspolaganju za novi auto. Nisam imao ni mogućnost ni namjeru dići kredit.

Informirao sam se, neobvezno. Nikad se ne zna. Čovjek mora biti spreman ako mu uleti neka lova. Da ne bude zabune, moj Kadett je super, volimo se, nikad još nije zakazao (ako mu oprostim što sam jednom skoro poginuo kad se prednja lijeva kočnica zablokirala), ali nije više u naponu snage, ne treba se zavaravati. Sve u svemu, dobar smo par.

Bio je jedan od onih dana kad mi se činilo da ne funkcioniрамo kao muž i žena, već kao cimeri. Nije to uvijek loše. To znači da smo opušteni, uglavnom umorni, bez velikih želja, ali i bez oduševljenja.

– Oho-ho! – rekla je žena i okrenula stranicu.

Dobro, onda se ovo „bez oduševljenja“ uglavnom odnosi na mene.

Na poslu uvijek jedva čekam da dođem kući. Sjedeći nasuprot ženi, učinilo mi se da malo pretjerujem dok sam na poslu, ali sam znao da me to ne sprječava iznova osjetiti isto. Takve me stvari ne zabrinjavaju. Dapače, mislim da bih se zabrinuo da jednog dana to ne osjetim.

Ne razumijem ljude koji ujutro uz kavu čitaju novine i žirciraju se. Koji misle da bi se nešto strašno moglo dogoditi, i to *bez njihovog znanja*. Ljude koji *svaki dan* čitaju novine. Gledaju

Dnevnik. A nikad ne sudjeluju ni u jednom građanskom prosvjedu, nisu aktivni ni u jednoj nevladinoj udruzi. Jedva da izađu na državne i lokalne izbore. I onda obično ne znaju za koga bi glasali. Jer svaki dan čitaju novine i gledaju Dnevnik, tj. dopuštaju da ih političari redovito ševe u mozak. Previše jednosmjerne ševe tom organu očigledno djeluje zbumujuće. Najsmješnije je od svega to što većina ljudi misli da su politički osviješteni i aktivni kad se živciraju zbog politike. To otprilike ima smisla kao biti uvjeren da jebeš dok zapravo drkaš.

Ne tvrdim da bi ljudi trebali prestati čitati novine i gledati Dnevnik, već da bi trebali, ako ih to već toliko zanima, početi nešto raditi sa svojim životima. Da se ne bi trebali zavaravati da će svijet postati bolje mjesto samo zato jer se oni živciraju što nije. Svijet zbog toga može postati samo lošije mjesto, jer ako si sjebiš raspoloženje zbog nekih stvari koje ionako nisi kanio mijenjati, onda ćeš tako sjebanim raspoloženjem sigurno sjebati barem onaj dio svijeta koji predstavljaju ljudi s kojima dolaziš u dodir tijekom dana. A ne samo da je neoprostivo sjebati ljude koji ti nešto znače nego nije u redu sjebati ni one koje ćeš možda vidjeti samo taj dan i nikad više.

Ne isključujem mogućnost postojanja ljudi koji su nakon čitanja novina i gledanja Dnevnika osjećaju bolje. Ne mogu ih zamisliti, ali to ne znači da ne postoje. Znam samo da bih na neki način zavidio tim ljudima, jer njihov izvor uveseljavanja gotovo je neiscrpan, što je rijetka povlastica.

Kako bilo, meni je na izborima uvijek dobro. Svi uvijek obećaju blagostanje ako baš njih izaberemo, dakle, predizborna obećanja ne mogu služiti kao eliminacijski faktor. Stoga mi je dovoljno da o politici znam samo ono što čujem u prolazu. To je dovoljno da skužim koji mi tipovi idu najviše na kurac, kao i to koji tipovi tim tipovima idu najviše na kurac, pa glasam za njih, uvjeren da će to pripomoći da u Saboru bude što manje tipova koji mi najviše idu na kurac.

Zapravo, lažem. Postoji nešto što volim kod ove demokracije: predizborne nastupe svih stranaka i nezavisnih kandidata na nacionalnoj televiziji. Tek tada možete vidjeti koliko mediji nemaju veze sa zbiljom. Između dvije predizborne kampanje, mediji nam prenose što rade i kažu samo ugledni i eksponirani politički idioti. A kad dođe trenutak da svatko ima svojih pet minuta, onda možete vidjeti što se zapravo događa. Gdje i s kim živite. U usporedbi s tim predstavljanjima kandidata za najviše zakonodavno tijelo države, *Nightmare stage* je obični *Teletubbies*. Naravno, samo najbolji od njih dosjet će u Sabor. To može samo demokracija.

I dok sam tako razmišljao o svim tipovima u Saboru, primijetio sam da se žena s druge strane stole dobro zabavlja. Ja sam ionako bio došao do plovila pa sam to vidoio kao odličnu priliku da započenem razgovor.

– Što je tako zabavno? – upitao sam.

Pružila mi je novine, bez riječi ali s osmijehom, i pokazala prstom kratku vijest na zadnjoj stranici. Uzeo sam novine i pročitao članak o mladoj ženi i njezinom nevjernom mužu kojemu se, kad je doznala da joj je nevjeran, odlučila osvetiti: pretvarajući se da ga želi oralno zadovoljiti, uspjela mu je kurac zalijesti za trbuh onim brzostežućim ljepilom, tako da je tip završio pod kirurškim nožem kako si ne bi do kraja života pišao u lice.

Pročitao sam članak dvaput jer nisam mogao vjerovati da je ženi to smiješno. Mislim, smiješno je, ali istovremeno i strašno. Ali ona se smijala kao da je *samo* smiješno. Odložio sam novine na stol i pogledao je. Vidjelo se da je skužila da meni to baš nije zabavno kao njoj, ali je to ipak nije pokolebalo.

– Čekaj malo, tebi je to smiješno? Onako, *smiješno* smiješno? – upitao sam je, štreberskom ozbiljnošću.

Još se malo zakikotala, a onda okrenula očima, kao da se predaje. S naglaskom na *kao*.

– Pa nisam ni očekivala da će tebi biti smiješno.

– Što si očekivala? Ženska je tipu zalijepila kurac za trbuh, tip je završio na kirurgiji. Tebi to nije strašno?

– Tako tipično. Zašto sam znala da će u tvojoj verziji biti potpuno prešućeno da je tip prevario ženu.

U tom je trenutku neki ofucani golub sletio na naš prozor. Pažljivo je pogledao ženu, pa mene. Nije bio impresioniran, vidjelo se jasno po njegovom držanju. Onda je nestao, zapepetavši krilima po zraku. Na njegovo mjestu u mojoj se svijesti vratio kurac zaliđen za trbuh. I njegov vlasnik, koji je prevario ženu.

– Valjda zato jer nije zbog toga dobio četvrtinu stupca na zadnjoj stranici novina. Novine bi imale 450 stranica sitnog tiska kad bi se svaki slučaj nevjere objavio. Pitam te najnormalnije je li tebi OK da mu je žena zaliđena kurac za trbuh. Znam da to, pogotovo jednoj ženi, može zazvučati zabavno. Ali molim te da mi ozbiljno odgovoriš na pitanje: misliš da je ta ženska

normalna? Da joj ne treba stručna pomoć, da je to normalna reakcija ljudskog bića?

– Tipu treba pomoć! Tip je prevario ženu! Kako *slatko* što ti to cijelo vrijeme zaboravljaš! – rekla je, gledajući me pogledom koji mi je sugerirao da bih možda napravio dobar potez kad bih se pridružio golubu.

– Ne zaboravljam!

– Zaboravljaš! A zašto zaboravljaš? Jer je to *normalno*! Pa tip je samo prevario ženu. Nećemo valjda oko toga dizati buku? Postoji li normalnije muško ponašanje?

Tad sam i ja polako počeo shvaćati da je golub otišao na vrijeme.

– Ne mislim da je normalno da muž prevari ženu. Ali ne mislim ni da je normalno da žena nevjernom mužu zalijepi kurac za trbuš. Nijedno od njih nije baš normalno. Ali žena je bolesna kučka, to bi svakom trebalo biti jasno.

– Tipično! Muška solidarnost na djelu.

Problem s bijesom je taj što kad osjetite da vas *obuzima*, to obično znači da vas je već *obuzeo*. Nisam mogao vjerovati da žena nije htjela ili nije mogla vidjeti koliko je sve to sa zalipljenim nevjernim kurcem krivo. Vjerojatno je i ona o meni mislila isto, što znači da je i ona već pizdila na mene. To nije bilo dobro. Šutio sam nekoliko trenutaka. Nisam želio biti bijesan. Ni na ženu, ni na goluba, ni općenito. Ali nisam želio ni prijeći preko svega kao da se nije dogodilo.

– Dobro. To jest, nije dobro. Hoćemo ovako: ti meni kažeš kako ti vidiš tu priču, ja te saslušam, onda ja tebi pričam, ti slušaš. Može tako?

– Dobro. Može – rekla je bez sekunde razmišljanja. – Tip ju je izdao. To je *izdaja*. Ti misliš da je tip samo stavio pimpek u picu koja nije ženina, a to je uvijek uzbudljivo i opravdano!

– Hej! Pusti sad što ja mislim. Ostavi meni da kažem što mislim.

– Dobro, dobro. Ako žena voli muškarca i ako su zajedno i ako je on prevari, onda je to nešto najgore na svijetu. Najgora izdaja. Nakon toga više ništa ne može biti dobro. Ako si ikada bio izdan, ili barem iznevjerjen, onda znaš kakav je to osjećaj. A ovo je najgori mogući od svih osjećaja izdanosti, najgora izdaja koja postoji.

Već sam video dignuta vješala, nauljene giljotine, pripremljene lomače, masu u krvoločnom

zanosu kako zaziva smrt izdajnika. To mi je pomoglo da smognem snage i suzdržim se od suvišnih komentara, tako da sam samo rekao: – Hvala na pitanju, znam ponešto o tim stvarima.

– Znači, nevjera je najgora izdaja i jedino što žena u toj situaciji može napraviti da povrati samopouzdanje i samopoštovanje jest *osveta* – zaključila je nešto smirenije.

A onda se osmjehnula i zadovoljno ponovila, uživajući u svakom slogu: – O-SVE-TA.

Neću tvrditi kako nisam poželio momentalno joj skinuti taj smiješak.

– Znači, ti tu vidiš izdaju i osvetu, tu je sve u redu?

– Ako me pitaš je li tip dobio što je zaslužio, moj je odgovor: DA! – rekla je, još uvijek u kvalitetnom starozavjetnom zanosu.

– Mislim, jasno mi je to s osvetom, ali tvoja je procjena da kazna odgovara zločinu?

– Što je sad ovo? Kutak za one koji ne mogu shvatiti očito?

– Samo sam htio biti 100% siguran da sam razumio što si htjela reći – rekao sam, iako sam već odavno bio siguran da znam što je htjela reći.

– Nisam baš sigurna u to. Da si razumio, ne bi postavljao takva pitanja. Uostalom, već to što sam sve ovo objašnjavala znači da nisi razumio.

Da nisam imao osjećaj da smo se na neki način već bili posvađali, to bi bio pravi trenutak za pretpostavku kako ćemo se posvađati. Palo mi je na pamet odustati od svega. Ali kad bi dopuštao takvim zamislama da se i ostvare, onda se nikad ne bismo posvađali. Nikad ne bismo saznali što misli onaj drugi. Nikad se ne bismo zapravo upoznali. I na kraju krajeva, to bi značilo da moram *šutjeti*. Neizvedivo.

– Možda ne razumijem, možda imaš pravo, ali držao sam se dogovora. Može mi se barem to priznati?

Složila je mučenički izraz lica i rekla: – Priznaje se.

Tako je to uvijek kad se svađam sa ženom: možda i izvučem verbalno priznanje, ali nikako u kompletu s primjerenom gestikulacijom i mimikom.

– Dobro onda. Kao prvo, ne mislim da je tip u redu, daleko od toga. Tu se možemo složiti, koliko god to tebi bilo nevjerljivo. Ono što je problematično u cijeloj priči jest to što je ženska napravila i to što je tvoje odobravanje bezrezervno i očigle—

– Pa nitko nije očekij—

– Nisam gotov.

– Dobro.

Napravila je pred ustima pokret rukom kao da ih zaključava. Da je ne znam, popušio bih to.

– Kao drugo, moram priznati da je priča na jednoj razini komična, mislim, tip s kurcem zalijepljenim za trbuš, ima tu materijala za kikotanje. Ali ako o toj sceni ne razmišljaš kao nekoj glupoj filmskoj sceni, gdje će redatelj viknuti „REZ!“ i onda će tip odlijepiti kurac s trbuha, e onda je scena strašna i kazna je očito pretjerana. Očito je da ženska ne može biti normalna, jer da jest, onda bi to sve žene radile i o tome ne bi pisale novine.

– Odlaziš mi iz vidokruga – rekla je držeći ruku iznad očiju, kao da se štiti od proderne sunčeve svjetlosti, tražeći me pogledom negdje iza kuhinjskog zida.

– Samo malo. Izdrži još malo.

– Nemoj odlaziti predaleko – rekla je i spustila ruku.

– Nisam mislio nikamo ići. Mislio sam reći da me najviše smeta što si reagirala onako tipično zavjerenički, u stilu *sve smo mi sestre*, normalno je da se međusobno podržavamo. Nisi tome uopće pristupila racionalno. Postoji jedan test koji možeš primijeniti, uz malo truda, u svim životnim situacijama. Test koji će odmah pokazati je li nešto u redu ili nije: zamjena uloga. Ti si se bez razmišljanja prepoznala u ženskoj ulozi, ulozi iznevjerene žene koja je odlučila pokazati zube, dati svim muškarcima jasno do znanja da žene nisu vreće krumpira. Po toj istoj podijeli uloga, ja sam u tvojim očima automatski solidaran s muškom stranom, zar ne?

– Nemoj reći da nisi jer ču umrijeti od smijeha.

– Reći ču ti što sam napravio: zamijenio sam uloge. Zamislio sam da je ženska prevarila tipa i da je tip to saznao i da je onda, pod izlikom da će je polizati, brzostežućim ljepilom zalijepio ženi pičku. A kad to napraviš, ne moraš previše mozgati da zaključiš kako je tip koji je to u stanju napraviti bolestan, nastran, spreman za ustanovu s rešetkama i *ljudima u bijelom*. I

nevjerljivo mi je da ti, moja *voljena* žena, obrazovana i skroz emancipirana, to ne vidiš. Ne mogu prihvati kao normalno da ćeš ti, ili bilo tko drugi, pasti na tu glupu priču s poistovjećivanjem po rodnom ključu, da nećeš reagirati kao ljudsko biće. To je tako glupo i može pripomoći jedino umnožavanju patnje u ovom svijetu.

- A ti si odlučio smanjiti patnju u ovom svijetu?
 - Rekla si to kao da sam nasred kuhinje istresao vreću govana.
 - Što tebe užasno iznenađuje jer se ti osjećaš kao da si pred mene prosuo najdublje mudrosti svijeta.
 - To je jeftina ironija i neće biti dobro prihvaćena.
 - I ti si opet iznenađen tom reakcijom nakon što sam u skladu s našim dogовором, na koji sam naivno i brzopletno pristala, otrpjela da se izdovoljiš u svojoj najnovijoj ulozi rodovskog Nelsona Mandele?
 - Žalosno je vidjeti kako upotrebljavaš svoju izobrazbu.
- Usmjerila je kažiprst u mene, kao da je identificirala najveći izvor zagađenja planeta, i rekla:
- Nelsone, baš si me ugodno iznenadio ovim otkrićem: dakle, muškarci se svakodnevno uživljavaju u ulogu žene i koriste te spoznaje kako bi ostvarili skladnije odnose s njima.
 - Nisam znao da sam glasnogovornik muškog roda! Pažljivije bih se izražavao da jesam.
 - Pravi se glup ako hoćeš.
 - Zašto bi se pravio? Pa, *muško* sam, zar ne?
 - Ne forsiraj priču u tom smjeru. Dobro ti ide – rekla je spustivši prst.
 - Dakle, ja baljezgjam gluposti, a ti si se čiste savjesti kikotala tipu koji je završio s kurcem na trbuhi jer je to ispunjenje kozmičke pravde?
 - To je samo kapljica pravde u moru kozmičke nepravde.
 - Ne ide mi to u glavu. Kako jedna žena za koju vjerujem da je pametna može uopće pomisliti da bi se do pravde, kozmičke ili ne, moglo doći neprimjerenom odmazdom? Zar ti situacija na Bliskom istoku ništa ne govori?

- Bliski istok!? Sad malo pretjeruješ.
- Malo da, ali ne puno.
- Čim žena stane na stranu žene, muškarci tu vide urotu.
- Ja bih samo volio da shvatiš da su tebi i tvojim *sestrama* potrebni muškarci kao saveznici, što ne znači da pritom trebaju biti nekritični.
- Slažem se, iako ne znam koji bi to muškarci bili.
- Neće biti nijednog, ako žene koje sebe vide kao borce za jednakost među spolovima budu govorile muškarci ovo, muškarci ono, kao da smo kompaktna masa ili raspamećena rulja. To može imati samo suprotan učinak.
- Sad to kažeš kao da su muškarci bili super dok se nisu pojavile feministkinje!

Ne znam zašto, ali učinilo mi se da je uspjela postići da se osjećam odgovornim za stvari za koje bih se bio u stanju kladiti da nisam mogao biti odgovoran.

- Pa ne pokušavam muški rod oprati od krivnje, osobite ne one iz prošlosti, ne razumijem zašto si tako loše nabrijana?
- Možda zato jer pokušavaš muški rod oprati od krivnje?
- Nemoj mi reći da ti misliš kako generalizacija tipa *muškarci su sebični* pridonose boljem razumijevanju žena i muškaraca.

Opet je svoj kažiprst usmjerila u mene, ali još zlokobnije nego maloprije: – Ali *muškarci jesu sebični*: napuni im želudac, napumpaj ego, popuši kurac i ostavi ih da na miru s klapom gledaju nogomet i piju pivo i bit ćeš idealna žena.

Šutio sam i gledao njezin prst. Šutio sam jer jedino što sam joj mogao zamjeriti bez grižnje savjesti jest predrasuda da svi muškarci vole nogomet i pivo.

9. PROBLEM O KOJEM NE MOŽEŠ NI S KIM PRIČATI

Bit uspjeha čovjekove prilagodbe sastoji se u zajedničkom obavljanju onoga što osoba ne može učiniti sama.

Keith Oatley i Jennifer M. Jenkins, Razumijevanje emocija

Ona je otkrila problem. Ja sam je, bez puno razmišljanja, optužio da laže. Takve se stvari događaju zbog te specifične kombinacije tehničke neupućenosti, nedostatka vremena (koje je često samo izgovor za nedostatak strpljenja) i dobrog poznavanja osobe s kojom dugo živimo (koje na kraju završi u pojednostavljivanju i podrazumijevanju).

Iskustvo, na koje se inače tako često i rado oslanjam, može biti više smetnja nego pomoć. Jer kad se susretnete s nečim novim, dobro je pokušati zadržati istraživačku hladnokrvnost, ne prihvatići prvo rješenje ujedno kao konačno, othrvati se automatizmu. Osobito je dobro od ponuđenih rješenja ne prihvatići *odmah* najlakše kao najbolje.

Konkretno, u ovom slučaju to bi značilo kako bi bilo dobro ne optužiti ženu da laže. Ali isto tako bilo bi dobro ni ne zanemariti mogućnost da laže (što ja, priznajem, rijetko činim). Bilo bi dobro ne zaboraviti da je vlastito znanje o svijetu, koliko god bili prisiljeni oslanjati se na njega, manjkavo, da će takvo uvijek ostati, da je to vlastito manjkavo znanje o svijetu svijet sam.

I, na kraju, to znači da je ponekad bolje osloniti se na ženu nego na znanje. A ako ne baš na ženu, onda na onaj osjećaj zajedništva, ljubavi i podrške, ono olakšanje koje čovjek često može osjetiti kad shvati da nije u nekom sranju sam.

Evo kako je bilo.

* * *

Zove me iz kuhinje. Imam slušalice na ušima, ali ipak čujem da nešto viče. Dobro viče. Skidam slušalice, gasim Winamp. Ustajem i dolazim do nje. Kaže da nešto smrdi po beskućnicima.

– Gdje smrdi? – pitam pristojno.

– Evo tu – kaže.

Stoji kod frižidera i kaže da tamo smrdi.

Frižider koji smrdi po beskućnicima. Predramatično za moj ukus. Ali pokušavam nadrkanopristojno razriješiti situaciju.

– Jesi probala smeće?

– Naravno da jesam. Nije smeće, tu smrdi.

Kužim da laže, ne dvojim ni na trenutak, ali i da je to jedan od onih slučajeva kad se ne misli lako predati. Okrenem se kao da će se vratiti u sobu i nastaviti raditi na kompjutoru, ali se ne da otresti. Povuče me za rukav, prilično neženstveno, kao da je konobarica kojoj je netko upravo odbio platiti zadnju rundu. Samo što ona ima tu svoju priču umjesto konobarenja.

Smrdi i smrdi, kako joj mogu ne vjerovati. Pa zar bi tako nešto *izmisnila*?

Ona?

Uh!

Odustajem od povratka u sobu i počinjem njuškati.

Ne mogu nanjušiti baš ništa sumnjivo.

– Kako smrdi, kažeš?

– Po beskućnicima.

– Aha, beskućnicima.

Njuškam i dalje. Ona me gleda.

Onda kaže, lagano isprovocirano: – Da, beskućnicima.

– U našoj kuhinji? – pitam zainteresirano.

– Da, u našoj kuhinji – odgovara, ali kužim da definitvno gubi strpljenje.

– Po beskućnicima – ponavljam, kao da želim bolje upamtiti.

– Prekini.

– Dobro.

Šutim. Tj. šutim i njuškam. Njuškam okolo. Oko sudopera. Da nije nešto u sifonu. Nije. Njuškam kantu. Nije. Njuškam prozor. Kroz taj prozor svašta zna ulaziti. Nije. Na kraju njuškam frižider.

– Hej, koji je ovo kurac!?

Frižider smrdi. Ne mogu vjerovati, ali frižider smrdi. Ne znam kako beskućnici smrde (mislim da ni ona to ne zna, ali mi se ne da u to ulaziti), ali smrad je tu. Nerado prihvaćam tu misao, prije svega jer to znači da žena *ne laže*.

To joj i kažem, neizravno dakako: – Frižider smrdi!

– Što kažeš? Baš frižider? – sumnjičava je.

– Jebote, što smrdi ovaj frižider!

Gleda me kao da sam lud. A onda kao da sumnja da joj jebem mozak. Kao da me izoštrava, ne bi li vidjela što DOISTA mislim. Da ima *fazer*, spržila bi me. Sad mi već počinje ići na kurac. Ozbiljno. Povjerujem u njezinu nevjerljivu priču i što dobijem? Jebeni sumnjičavi pogled.

– Jebote, frižider smrdi! Što me tako gledaš!

Tu definitivno popizdim. Frižider smrdi, a ja ga cijelo vrijeme njuškam u nadi da će skužiti da tako gadljive face ne mogu odglumiti. To je naporno i bez učinka.

– Dođi i onjuši ga. Netko se popišao na njega.

Prilazi polako frižideru i njuši. Onda se ukoči, pa odskoči. Na sigurnu udaljenost.

– Ovdje! Ovdje smrdi po beskućniku – pokazuje prstom jednu točku.

Vraća se do frižidera. Još malo njuška oko te točke.

– Baš ovdje!

Prestaje njuškati i zableji se u mene.

– Ali to je nemoguće!

Znam da je nemoguće, ali ne znam što bih joj rekao. Zato samo kažem: – Netko nam se popišao na frižider!

– Da imamo mačku, ne bih pitala kako se to dogodilo... ali mi *nemamo* mačku.

– Ne da ja znam – pokušavam zadržati prisebnost.

– Možda je nešto umrlo na tom mjestu? – pokušava i ona.

– I onda se na kraju ipak odvuklo na sigurno prije nego smo, nju ili njega, vidjeli?

Još uvijek pokušavam zadržati pribranost, ali sa sve manje uvjerenosti. To nije dobro.

– OK... Ali što onda???

Ne znam. Stvarno ne znam. Što se uopće može pomisliti ako u jednom trenutku jedno određeno mjesto na frižideru, negdje na polovici po širini, na samom gornjem rubu, počne smrdjeti?

– Ovo je čudno – kažem.

– Prečudno – dodaje.

Ne mogu više samo stajati. Vrijeme je za spašavanje razuma, koliko se god činilo nemogućim.

* * *

– *Kils ol noun džrms* – kažem važno po povratku iz kupaonice, s Domestosom u ruci.

– Šteta što ne možemo pozvati *ekipu za očigled*, oni bi sigurno znali izaći na kraj s tim – govori dok gleda kroz mene, skroz zamišljeno. Ne znam puno stvari koje je mogu ovoliko zabrinuti. Osim mene.

Budući da ne možemo zvati *ekipu*, to je jasno, budući da treba djelovati, a ne razbijati glavu uzrocima, jer to je tako neznanstven i nepraktičan pristup, prionem poslu. Sve dobro poprskam Domestosom i vlažnom krpom dobro istrljam, kako i piše u uputama. A zatim

isperem krpu i pokupim razmazanu tekućinu najbolje što mogu. Jer ne vidim kako bih stavio frižider pod mlaz vode, što mi savjetuje Domestos. Zašto upute za uporabu uvijek pišu idioti?

– Ovo bi mu trebalo pokazati – namigujem ženi nakon dovršene operacije uklanjanja smrdljive točke.

– Da, njemu...

Još je uvijek zamišljena. Iako malo manje nego prije.

Sve izgleda kao da će biti dobro.

Osjeti se samo Domestos.

Prejako za moj ukus, ali ipak samo Domestos.

* * *

Bio bih najsretniji da mogu reći kako smo nakon toga živjeli sretno do kraja života. Ali to postoji samo u bajkama. Istina, neko smo vrijeme živjeli sretno: gledali smo televiziju, smijali se i zajebavali. Primjerice, malo smo zapeli na Jackpotu. Pitanje za 1.000 kuna glasilo je otprilike ovako: „Koji je rimske car dao izgraditi Hadrijanov zid?“ Ponuđeni odgovori: „1. Hadrijan; 2. Cezar.“ Tip je razmišljaо cijelu vječnost. Vrijeme je skoro isteklo. Onda je uzviknuo: „Cezar!“ Žena je hipnotizirano gledala u ekran i rekla: – Ja sanjam.

Tako smo roštijali po kanalima barem sat i pol, ako ne i dva. I onda sam išao po cugu, treću ili četvrtu, i kao iz čiste zajebancije pomirisao bivše smrdljivo mjesto na frižideru i skužio, obuzet totalnom stravom, da se smrad VRATIO!

– JEBOTE, VRATIO SE! – viknuo sam.

– Ne seri! – viknula je na mene, ali izbezumljeno.

– Ne serem, vratio se!

– Sranje.

Dakle, ništa od bajke. To sam znao i prije nego se smrad vratio, ali ne mogu reći da se nisam nadao nemogućem: relativno brzom i bezbolnom rješenju problema. Nakon nekoliko sekundi

neodlučnosti, ustala je i otišla u kupaonicu. Ja sam ostao sam pored frižidera, s bocom mineralne u ruci. Fiksirao sam taj jebeni frižider. Ne da nema relativno brzih i bezbolnih rješenja, nema ni vjerodostojnih ni prihvatljivih objašnjenja. Barem ne nekog koje mogu sam smisliti i koje bi me umirilo. Ništa mi nije padalo na pamet. Baš ništa. Nema od čega smrdjeti. Nikad ništa ne stavljamo na njega. Nitko ništa nije prolio. Zašto smrdi???

Razmišljao sam sto na sat, ili mi se barem činilo da razmišljam sto na sat, ali ništa.

Onda se ona vratila.

– Koji zajeb! Kužiš da je to jedan od onih problema kod kojih ti nitko ne može pomoći – rekao sam gotovo očajan.

Pogledala me. Značajno. Suosjećajno. Ne doživim to baš tako često od nje, ali tu je kad je najpotrebnija, to ne mogu poreći.

– Nekako ne mogu nazvati servis i reći: *E, čujte, ti vaši frižideri u jednoj točki smrde!* Ne mogu NIKOGA tek tako nazvati i to reći! – rekao sam.

Kimnula je i rekla: – Nećeš vjerovati, upravo sam o tome razmišljala dok sam pišala.

Prišla mi je, zagrlila me i konačno rekla, tihim glasom, negdje na rubu šapta: – Voli me.

Zagrlio sam je i zatvorio oči. Stajali smo tamo zagrljeni i voljeli se. Nisam imao potrebu išta reći, nisam imao što.

Znao sam da to nije rješenje problema, ali osjetio sam olakšanje. To je bio taj trenutak. Kao kad skužite da ste mogli već sto puta biti mrtvi i da ćete jednog dana to sigurno biti, ali da još niste i da vjerojatno još neko vrijeme nećete biti. Kao kad skužite da ste mogli biti sami, na kilometre nitko da vas voli, nitko da vas spasi. Od okrutnog svijeta, od sebe samog, od frižidera koji smrđi, svejedno. Čak iako znate da ni ovako niste spašeni, da će taj osjećaj neminovno proći, više se ne osjećate loše zbog toga.

10. ŠTO NAS ISTINSKI USREĆUJE?

Kada sam loše volje, čini mi se da sam u stanju sjetiti se samo onih stvari u kojima se žena i ja ne slažemo. Ona je vegeterijanac, ja sam uvjereni svejed (tj. ne dam se smetati pojedinostima kao što su nečije oči ili lice kada sam gladan). Ja sam pušač, ona je prestala prije deset godina. Ona ne podnosi lagane stvari Primal Screama, ja ih volim jednako kao i žestoke. Ja volim cijelu hrpu glazbe iz Chicaga (Tortoise, The Sea And Cake, Gastr Del Sol, Sama Prekopa, Jima O'Rourkea, Archera Prewitta), ona prezire sve što dolazi iz Chicaga. Osim *Hitne službe*. Koju ja prezirem. Ja obožavam hladiti mozak uz Ligu prvaka, ona je ne može smisliti. Ona je još uvijek sentimentalno vezana uz *Beverly Hills* („Ali ja sam *odrasla* s tim ljudima!“), ja bih je mogao ubiti zbog toga. Ona obožava *shopping*, meni se diže kosa na glavi na sam spomen *shoppinga*. Često se pitam kako je moguće živjeti s nekim tko je toliko različit od mene. Znam da nije sve tako crno, ali kada me uhvate crne misli, ne mogu se iz njih lako izvući jer imam o čemu razmišljati.

A i njene metode, kada je u pitanju borba suprotstavljenih interesa, ponekad graniče s okrutnošću. Pokušava me uhvatiti na tankom ledu, a to uglavnom znači ili dok za stolom čavrljamo poslije obilnog obroka ili dok se u krevetu izležavamo poslije seksa. Ja se trudim u tim trenucima, osobito poslije seksa, pronaći neku glazbu oko koje se ne lome kopljia i ne kotrljaju odsječene glave, trudim se iskoristiti te povlaštene trenutke nerazmišljanja i opuštenosti zadovoljene i bezbrižne životinje, trudim ih se razvući što više mogu, ali ona to dopušta samo do određene granice. Zna da sam u tom raspoloženju najranjiviji.

Poslije seksa to može izgledati ovako.

Dok leži na boku promatrajući moj desni profil, odjednom pita: – Idemo sutra trošiti novce?

Isprva se dobro držim. Odgovaram: – Ne. *Shopping* je za pedere.

Trenutak šuti. Onda kaže: – Moramo ići trošiti novce. Hladnjak je devastiran.

I više od toga. Izgleda kao da je upravo dospio u nirvanu. Moja bi se garderoba definitivno mogla obnoviti, njezina jedino proširiti. Ipak ne popuštam. Dapače, počinjem je lagano kuriti: – Najvažnije je da se volimo.

Ne otvaram oči. Ali osjećam kako mi pogledom pokušava spržiti rupu u glavi. Jednog dana će je i napraviti. Ako budem ustrajao u tome da stojim između nje i trošenja novaca.

* * *

Sve je to, naravno, najobičnije foliranje. Ići će u sve *shoppinge* na svijetu, ako je ona tako odlučila. No, otpor moram pružiti. To je pitanje muške časti, što god to značilo. Jer naš je život tako uređen da koliko god ja subjektivno, i njoj i meni, bio smetnja prilikom kupovanja, ona ga, objektivno, ne može bez mene izvesti na zadovoljavajući način. Kao prvo, moja je sveta muška dužnost nositi stvari. Ona ima slabe ruke. Tako kaže. Pokušao sam joj objasniti da ona nema slabe ruke, nego kupuje previše, ali to nije prošlo. Kao drugo, moja je sveta muška dužnost biti vozač. Ona ne vozi ništa „što ima kotače“. Njene riječi. Lijepo sam joj objasnio da na kopnu koje nije prekriveno snijegom i ledom sva osobna prijevozna sredstva imaju kotače i da bi se morala pomiriti s tom činjenicom. Ali ona posjeduje sposobnost da me ne čuje kada govorim ono što joj ne odgovara. Nešto kao selektivna gluhoća. Kao treće, moram priznati da je njoj u *shoppingu* potreban glas razuma. Iako ja baš ne odgovaram tom opisu. Pogotovo ne kada uđem u trgovinu ili kakvu ogromnu samoposlugu. Mene takve stvari izbezumljuju. Oslijepim od one neonske rasvjete. Ponekad mislim da namjerno stavljaju takvu rasvjetu, da nije samo u pitanju štednja električne energije.

Sve u svemu, kad uđem u trgovinu, meni se zjenice skupe i mišići napnu. Njoj se, pak, zjenice rašire. Nisam siguran, ali mislim da joj se čak i nosnice rašire. Našavši se u trgovini, mislim da neodoljivo podsjećamo na par životinja, s tim da jedna od njih izgleda kao da je nanjušila opasnost, a druga gozbu.

* * *

Ali bio bih zadnji gad kada ne bih priznao da to ima i svojih prednosti. Da nema nje, siguran sam da bih po svijetu hodao u droncima. Nisam ni ovako uzor za odijevanje, ali mislim da uz malo blagonaklonosti mogu proći kao pristojno odjevena osoba. Dakle, imamo dogovor: ona gleda odjeću i obuću za mene, ja samo dolazim na generalnu probu i, ukoliko je sve u redu, keširanje. Obično je sve u redu jer u suprotnom moram dolaziti na novu generalku, a to se trudim izbjegći kad je god moguće.

Bilo je poteškoća dok smo usuglasili stajališta. Naime, njoj uopće nije bilo lako objasniti da me ne zanima skupa odjeća. Ona tvrdi da cijena nema nikakvog utjecaja ako ti se nešto sviđa. „Ne kupuje se roba zbog cijene, već zbog kemije“, kaže. „Ili kemije ima ili ideš dalje.“

To je njoj tako jednostavno. E, pa meni nije. Ja *mrzim* dati puno novaca za glupi odjevni predmet. To je samo komad odjeće, štiti te od tuđih pogleda i atmosferskih utjecaja, i ništa više. Ne poričem da isto tako može i privlačiti tuđe poglede, ali budući da sam svjestan da će po mom pitanju hrpa frajera uvijek bolje i temeljitije odraditi svoj posao, zašto bih se time opterećivao? Ona kaže da ništa ne kužim. Vjerojatno je u pravu. Ali mi je na kraju ipak oprostila što sam tako potrošački zakržljao i pomirila se s činjenicom da se meni ne da gledati skupa odjeća.

* * *

Ali sve to sa samoposlugama i odjećom je dječja igra kada se usporedi s namještajem.

I s odlaskom na Ambientu. Isprva mi se činilo da neće biti strašno.

Mislio sam kako je to relativno sigurna stvar jer tamo ipak nećemo ništa kupovati. Bio sam toliko naivan da sam se osjećao umirenim samo zato jer u džepu nisam imao više od 100 kuna. Mislio sam kako sam u stanju otrpjeti malo šetnje po velesajamskim paviljonima i razgledanja namještaja koji neću kupiti. Mislio sam da će mi čak biti svejedno ako pritom budem bio puna želuca. I povremeno podrignem kombinaciju češnjaka i morskih plodova. I zato smo prvo otišli na pizzu. Nakon koje sam popio pivo. Što mi je dodatno diglo samopouzdanje.

* * *

Prvi bliski susret s izloženim namještajem dao je naslutiti kako će se obilazak razvijati. Na samom ulazu u 5. paviljon zapeli smo na nekim zgodnim ormarima s kliznim vratima. Ugradbenim. To čak i ja volim. Ali me je cijena od 16 tisuća kuna malo ohladila. Točnije, ta me cijena potpuno ohladila. Ne onako fino kao dobar *bombon*, već više kao pravi *shopping*, s neonskim svjetlima, sudaranjem kolica i izbjegavanjem jureće djece bez trunke samokontrole. Ona je krenula uzeti prospekte koje joj je jedan od predstavnika tih lopova pokušao dodati, ali sam ih hitrim i neočekivano preciznim potezom izvukao iz njezine već gotovo stisnute šake i vratio ih na pult.

– Samo ćeš preko mene mrtvog uzimati prospekte za ormare od 16 tisuća kuna.

Ošinula me pogledom, ruke zaustavljene u zraku. Učinilo mi se da je zastala samo zato jer nije sigurna treba li me slomiti na dva ili tri dijela. Onda je ipak još jednom pogledala ormare i nevjerljivo pomirljivim glasom rekla: – Dobro.

Nekoliko sekundi bio sam zbumen, a onda sam se usudio dodati: – Možda im padne cijena dok mi uselimo u vlastiti stan. A možemo im odbiti od cijene i to što će nam uštedjeti barem jedan kvadrat.

To je najbolje što mogu kada je u pitanju pružanje ruke pomirenja. Kimnula je i okrenula se. Vidjela je neke kuhinje i to je zapečatilo sudbinu ugradbenih ormara s kliznim vratima. Barem privremeno.

* * *

Kada su kuhinje u pitanju, mogu se nadati samo najgorem. Ona ima tu teoriju kako se ne isplati štedjeti na namještaju. To načelno podržavam. Stvar je u tome što to njoj znači nešto sasvim drugo. Pogotovo kada su u pitanju kuhinje. Prevedeno na moj jezik, ta teorija primjenjena na kuhinje glasi: „Prilikom odabira kuhinje, prema cijeni se treba odnositi kao prema sporednom podatku. Osim u slučaju niske cijene. S takvim kuhinjama treba biti osobito oprezan jer su u stanju iznevjeriti vlasnika kada se veže uz njih.“ Isti prijevod zapravo je primjenjiv i na drugi namještaj, ali tamo još ima smisla pokušati uložiti neke napore u dokazivanje da ne štedjeti na namještaju ne znači isto što i zanemarivati element cijene prilikom kupovanja istog.

Stvari su pošle generalno po zlu kada je ušla na štand nekog talijanskog proizvođača sudopera i prateće kuhinjske opreme. Znam da sam bio paranoičan zbog upadljivo neprijateljskog okruženja, ali sam i dan-danas uvjeren da je žena bešumno i bez ulaganja ikakvog napora otklizala prema jednom zagasito sivo-plavom kompozitnom sudoperu, kao da ju je pogodila gravitacijska zraka imperijalne krstarice Darth Vadera. Meni su se odmah upalile sve lampice za stvarnu opasnost. Što u kombinaciji s lampicama za umišljenu opasnost nije izgledalo nimalo dobro.

Ali ne poričem da sam i sam bio impresioniran talijanskim dizajnerskim zlodjelom: u kutnom elementu tamnopлавe boje sa svjetlosivom plohom kočoperio se najmoćniji i najšminkerski kutni sudoper svih vremena. Uparen s podjednako svemirskom slavinom s tušem, masivnom i gotovo lascivnom.

Nije ništa rekla. A nije ni morala. Oči su joj sjajile. Sjajile su i moje, ali od panike. Njene su sjajile od čiste i nepatvorene sreće. Još jednom sam se uvjerio da je potpuno izlišno nekoga pitati je li sretan. Ako je čovjek sretan, to se jednostavno vidi. Vidi se čak i kada glavu okrenete u suprotnom smjeru. Znam jer sam pokušao.

Bilo je jasno da samo suptilan pristup uz puno sreće i visoku cijenu može smiriti ovaj pogled. Na trenutak sam zastao. Nisam bio siguran trebam li početi s cijenom. Ali nije bilo samo to. Na trenutak sam pomislio kako nemam pravo učiniti išta za šta mislim da je ispravno ako će to uništiti sreću voljenog bića. Kažem, na trenutak. Toliko mi je bilo dovoljno da zaključim kako imam pravo uništiti sreću voljenog bića.

– Ljubavi? – rekao sam oprezno.

Potpuno zanesena, prstima je nježno prelazila preko površine sudopera. Kao da je slijepa. Na neki način je i bila.

Prišao sam joj bliže i učinio isto. Pod prstima je pružao hladan osjećaj stoljetne neuništivosti. Brzo sam maknuo ruku.

– Ljubavi? – ponovio sam, ovaj put nešto glasnije. Što nije bio najbolji način prikrivanja nastale nesigurnosti. Na svu sreću, to joj je promaklo. Bio sam nekoliko galaksija predaleko da bi uočila takvu sitnicu.

– Da? – odvratila je odsutno.

– Znam što misliš, ali ovo ipak izgleda malo previše kao *Beverly Hills*. Mislim da će to, u najmanju ruku, još dugo biti iznad naših mogućnosti. Dapače, toliko dugo da uopće ne bi trebala računati da će se jednog dana i dogoditi da budeš naš.

– Što pričaš? Pa ovo je samo sudoper! Koliko moramo biti siromašni da si jednog dana ne možemo priuštiti *sudoper* koji želimo?

– Želiš.

– Da, želim. Želim ga. Pogledaj ga. Izgleda kao da ga nitko na svijetu nikada nije i neće imati!

– Slažem se u potpunosti.

Tada me prvi put pogledala otkako je pala u vlast zlog sudopera. Taj pogled nedvosmisleno

mi je govorio da čemo se teško složiti ako se pokušam pozvati na nešto tako trivijalno kao što je zdrav razum.

– Ne slažeš se jer nisam to mislila.

– Ali ja jesam. Pogledaj to ovako: ovaj sudoper izgleda barem kao šest mojih mjesečnih plaća. Sudoper!

– Možda je problem s tvojom plaćom?

Mislim da je to rekla zlobno. Ali možda me to samo zaboljelo pa mi se učinilo da je rekla zlobno.

– Možda. Ali to nikada nećemo sazнати.

– A možda će se ja potruditi da saznam.

Ne volim kada se o mojoj plaći govori dulje nego je nužno. Zato sam odlučio argumentaciju dići na višu razinu.

– Gledaj to ovako. Da sve vrijeme koje bismo potrošili zarađujući novce za ovaj sudoper utrošimo na seks, osjećali bismo se puno bolje. I ne bi nam uopće nedostajao neki sudoper. Pa čak ni ovaj.

– Da sve to vrijeme utrošimo na seks, tebi bi otpao kurac.

Nisam to želio komentirati. A ona je bila ljuta. Inače ne bi pred takvim sudoperom upotrijebila riječ „kurac“. Pokušao sam se izvući čim prije i što jeftinije iz ove situacije.

– Gledaj onu napu! Ako hoćeš, kupit ćemo je.

Nije se udostojala ni pogledati je.

– Ma, napa! – rekla je s gađenjem.

Onda ju je ipak pogledala. Ali se odmah vidjelo da se samo uvjerila u ono što je oduvijek znala o napama.

– Mrzim napu. Ružna je i glomazna. Bučna – rekla je ljutito.

Pogledao sam je onako zajapurenu, zagrlio je čvrsto i šapnuo na uho: – Baš kao i ti.

* * *

Išli smo šutke prema autu. Htio sam joj nešto reći. Nešto da joj dam do znanja da je volim. Onda je ona zastala i prostodušnim i iskrenim glasom osobe kojoj je zla kob srušila i posljednju iluziju u mogući pozitivni ishod svih životnih nedaća rekla: – Ali mene kupovanje lijepih stvari istinski *usreće!*

Da sam normalan tip, kimnuo bih, zadržao jezik za zubima i otišao kupiti jebeni sudoper. Isti tren. Na tisuću rata ako treba. Ali ja nisam normalan tip. Ja sam drkadžija. I što rade drkadžije? Pokušavaju normalnim ljudima sjebati zabavu. Zgaditi im ono što ih usreće.

Duboko sam uzdahnuo, pročistio grlo i rekao: – Ljubavi, to ti samo misliš.

Genijalan početak. Ali nisam se smeо.

– Vidiš, ljubavi, to nisi *zapravo* ti. To je ono što su od tebe napravile reklame. I ne samo reklame. Općenito televizija, novine, časopisi, odgoj, ljudi koje te okružuju. To te sjebalo ovo potrošačko društvo. Sve što te okružuje pokušava te uvjeriti da ćeš biti sretna jedino i samo ako *trošiš*. Što bezumnije, to bolje. Ne možeš ići okolo po svijetu i govoriti rečenice tipa „Mene kupovanje istinski usreće.“ To je najobičnija hrpa govana. Zapravo, više Pavlovlev refleks. To nema veze s istinskom srećom. Zar želiš reći da Indijanci u kišnim šumama ne mogu okusiti istinsku sreću zato što im nikakav dobar *shopping mall* ili talijanski salon namještaja nije pri ruci?

Zastao sam na trenutak. Manje da čujem odgovor, koji sam dobro znao, a više da vidim kakav sam učinak polučio. Odmah sam shvatio da nisam dobar. Gledala me kao da me vidi prvi put u životu. Zapravo, to je više bio pogled osobe koja te poznaće godinama, i to osobe koja misli da te poznaće dobro, a onda se dogodi nešto neočekivano, nešto što toj osobi pokaže kako te precijenila. Nije u tom pogledu bilo ljutnje. Samo duboka tuga i razočaranje.

– Ali... – rekla je tiho – oni su valjda sretni kada orobe košnicu ili ulove debelog crva. Ne očekuješ valjda od mene da orobljavam košnice?

11. KOME TREBAJU MANEKENKE?

Ne damo se lako izvući iz kuće. Nije da se moramo nešto posebno truditi. Preko tjedna gotovo da nemamo kada. Radimo cijeli dan. Ne vidimo se cijeli dan. I nakon što se cijeli dan ne vidimo, nakon što smo cijeli dan radili, kako bi nam se uopće negdje išlo? Dobro, ponekad idemo. Najčešće kod prijatelja. Ponekad u kino ili na koncert, vrlo rijetko na tulume ili po birtijama. Ali uobičajeno je da kada onaj drugi, tj. druga dođe kući, da se instaliramo u kuhinju, onda malo čavrljamo, pretresamo što je bilo toga dana u našem poslovnom svijetu, dogovorimo neku večeru. U trenutku kada je večera pojedena, a posuđe oprano i sva krv u stijenkama želuca, već smo odlučili ostajemo li sami tu večer, dolazili li netko kod nas ili mi idemo u goste. Ja se trudim da se to dogovorimo prije nego se najedemo jer će inače izgledi da tu večer uspijemo ugovoriti išta osim televizije ili čitanja biti svedeni na minimum. Jer ako si jučer ili prekjučer bio s prijateljima, što te može natjerati da se pokreneš ako si u svom podstanarskom domu puna želuca, sa ženom koju voliš? Kome treba izlazak, potencijalna pustolovina neizvjesnog ishoda, pored ugodne mješavine tupog zadovoljstva i nezaslužene sreće?

Ali budući da to još uvijek ne znači da je čovjek mrtav, jedinom stanju koje po stabilnosti nadmašuje tupo zadovoljstvo, često se ipak nešto dogodi.

* * *

Iako bih to od njega očekivao, petak po tom pitanju nije ništa izvjesniji. Kraj tjedna, neispavanost brižno skupljana tijekom proteklih radnih dana napokon doživljava svoj vrhunac, ali istovremeno i neku vrstu antiklimаксa: jer znamo da je petak i da sutra ima spavanja i nema posla. Barem ne više nego smo spremni podnijeti. I zato je taj teški umor donekle sladak, čak i izazovan. Ne znam točno za nju, ali ja ga često poželim dovesti do krajnjih granica. Kao da će time postati još sladi, i ne samo on nego i subotnje spavanje bez budilice i mobitela. Zbog svega toga uvijek postoje izgledi da se uputimo u goste, ili pak završimo u krevetu. Sa seksom ili bez njega. Ali petak općenito u ovoj kući nije na cijeni kada je u pitanju seks. Kad je cijeli vikend ispred nas, seks i druženje petkom navečer može djelovati pomalo isforsirano. Ovo, naravno, nije moje stajalište. Meni se čini da je vjerovanje u spontani seks u dugogodišnjim vezama forsiranje. Ali ne mislim to dokazivati ženi. Ne bih

postigao ništa osim provale njezina opravdana bijesa. I izljeva niza sočnih uvreda na moj muški račun. Zato sam prema seksu zauzeo stav koji je glavni lik jedne Carverove priče, mislim da je bio poštari, imao prema svom poslu.

* * *

Nakon što sam poslagao oprano posuđe na stalak i izvadio čep iz ne osobito uzbudljive butelje chardonnaya, otvorio sam kuhinjski element s čašama i pogledao ženu. Ona je kimnula. Natočio sam svakom oko pola čaše, sebi uzeo čašu za koju mi se učinilo da ima malo više vina.

Otpio sam dobar gutljaj, protrljao jezikom nepce i pristavio si sav pribor za motanje cigarete. Chardonnay je trenutno počeo širiti ugodnu toplinu mojim tijelom.

– Stalak je pravi svinjac – rekao sam ne gledajući je. To je bila jedna od njenih specijalnosti: čišćenje stalka za sušenje posuđa. Dodao bih sada „rijetkih“, ali to bi bilo pederski. Uopće, razgovor o čišćenju ičega petkom navečer prilično je pederski. Žena je to isto skužila. Zato je samo rekla: – Sutra mi to reci.

– Dobro – rekao sam.

Ona je u međuvremenu dohvatile Kerumov katalog, koji sam na povratku s posla pokupio iz sandučića. Neko je vrijeme šutke okretala stranice, a onda je počela dobacivati komentare tipa „oho“ i „vidi, vidi“. Povremeno se i zakikotala. Na kraju je čak i pokucala kažiprstom po jednoj stranici i rekla ozbiljno: – Mi se vidimo u frižideru.

Pustio sam je da se igra s katalogom i otpuhivao dimove u stranu. Nisam bio raspoložen za pojedinosti njezine imaginarne kupovine.

* * *

Kad je došla do kraja, sklopila ga je i pažljivo pogledala naslovnicu. Onda je zavrtjela glavom, okrenula katalog prema meni i rekla: – Pogledaj ovu džukelu!

Stvarno je bila džukela. Cura na naslovnoj stranici. Zapravo, na toj fotografiji bila je prava džukela. Možda je uživo i bila zgodna, ali šminka, rasyjeta i neki genijalni fotograf koji je

ovjekovječio jedan od neprirodnijih osmijeha pobrinuli su se da izgleda kao prava cura za reklamiranje stočne hrane. Dok sam je gledao i lamentirao o podjeli odgovornosti u najboljoj maniri predstavnika međunarodne zajednice, sjetio sam se popodnevne šetnje gradom.

Poslije posla išao sam ostaviti film na razvijanje. Skužili smo da smo uspjeli zaboraviti razviti film koji smo ispučali na koncertu Mercury Reva u Münchenu. Dva puna mjeseca. To nije naš običaj. U svakom slučaju, dan je bio lijep i nije dolazilo u obzir da idem tramvajem, već sam se lijepo prošetao Vukovarskom do Miramarske, pa Zrinjevcem do Trga, i onda Ilicom do Frankopanske i Savskom do Knežije. I pritom se prilično neugodno iznenadio.

– Jesi vidjela žene u gradu? Ili su ravne ili su sve same guzice i sise!

Žena je trenutačno ispustila katalog i rekla: – Da, čovječe, totalna navala debelih žena!

Volim kada mi kaže „čovječe“. Ali ne volim kad pretjeruje.

– Ma, ne muljaj! Ima i gomila onih štakorastih. Onako mokro-štakorastih.

– Dobro. Ali debele vladaju. Izgleda da mršavost više nije u modi – nije odustajala. Nisam htio svađu, ali nisam htio ni da ostane na tome. Zato sam joj ponudio ruku pomirenja: – Umjerenost nije više u modi.

Začudo, samo je kimnula. Sad se pak, meni nije dalo da ostane na tome.

– Nije mi jasno odakle ti ta opsesija mršavim ženama.

– Pa zato jer su lijepe.

– Ma kome su lijepe? Modnoj ili kozmetičkoj industriji?

– Zašto me ovo ne čudi?

Onda se počela pretvarati da se čudi zašto je to ne čudi. Češkala se po glavi i gledala po kutovima kuhinje. A onda je tamo vidjela naslage višemjesečne prljavštine pa je ipak podigla pogled. Usmjerila je prst u mene i namjestila onaj „imam te“ pogled: – Možda zato jer si muško.

Bilo je glupo sve svoditi na muško-žensku priču, ali vjerojatno je imala pravo.

– U redu. Neka ti bude. Recimo da se nas dvoje ne možemo skužiti po tom pitanju jer sam

muško. Ali ja ne kužim ni tipove kojima se sviđaju mršave žene, koji se okreću za manekenskim tipom žena, što uglavnom znači za 14-godišnjakinjama. Meni sve to skupa smrdi na društveno prihvatljiv oblik pedofilije.

– Evo mog paranoika! Trebalo ti je šest sekundi da uočiš veliku zavjeru korporaciju i još četiri da uočiš da si okružen pedofilima? Moram priznati da sam malo razočarana. Gubiš oštricu.

– Ozbiljno ti govorim. Kada ti gledaš žene, to nije isto kao i kad muškarci gledaju žene. Kada su muškarci u pitanju, tu uvijek ima seksa, prikrivenog ili otvorenog.

– Zašto me ni ovo ne čudi?

– Ne kažem ni da je to dobro, ni da je loše. Samo mislim da je to glupo ignorirati. I zato mi je cijela ta priča s mršavošću pedofilska.

– I ti tu sigurno slutiš još nešto dublje?

– Zapravo da.

Napravila je gestu tipa „otvori mi svoje srce“ i onda se namjestila u stolcu, kao da traži neki kompromis između stabilnosti i udobnosti, što na našim podstanarskim stolcima nije lako pronaći.

– Umjesto da potencijalnoj partnerici nudi predanost, odgovornost i ljubav, muškarci uglavnom traži uzbuđenje, postolovinu i seks. Umjesto da traži ženu svog života i potencijalnu majku svoje djece, on traži zamjenu za seks s kćeri ili barem seksualno pomagalo kojem se ne mijenjaju baterije.

Dopustila je tišini da nekoliko sekundi visi između nas, a onda je rekla: – Zvučiš toliko duševno rastrojeno da sam ti skoro povjerovala.

– A zašto ne bi?

– Zato što mislim da su muškarci uglavnom svinje koje se prije ili kasnije zasite svojih žena, a koje su gotovo sve debele i manje ili više stare, i zato žele staviti svoj kurac u nešto mršavo i mlado. Žele ono što ne mogu imati. Kraj priče.

– Rekla si „kurac“.

- Ti isto.
- Sva si stereotipna.
- A ti načitan krivim knjigama.
- Želiš svađu?
- A ti?
- Nešto mlado i mršavo?

U njenim očima sam video kako umiru posljednji ostaci moje neosnovane nade u spontani seks petkom navečer. U dahnuo sam duboko.

Odakle ljudima uvijek snage za svađu oko stvari do kojih im zapravo nije stalo?

12. TEŠKI PROBLEMI SREDNJE KLASE

Heaven is a place where nothing ever happens.

The Talking Heads, Heaven

Žena se žali kako ne može po hladnoći ići na posao. Žali se kako se ne može ujutro probuditi da bi otišla na posao. Žali se, uporno, kako život nema smisla ako će raditi nešto što ne voli raditi.

Ne podnosim baš najbolje tu vrstu kuknjave. Znam da bih ja trebao biti osoba koje će je voljeti i razumjeti, a to onda znači i koja će je saslušati kad joj je teško. Ali kako da je saslušam s ljubavlju i razumijevanjem kad ne shvaćam zbog čega joj je teško? Ne može se ujutro probuditi da bi otišla na posao? Što bi to trebalo značiti!?

Iako se nekad i sam žalim na razne stvari, uvijek mi se čini da to nekako ima smisla. Što vjerojatno i ona misli za sebe, ali ne i za mene. Kao da kuknjava ima ijedan drugi smisao osim traženja malo pozornosti. Ako se žališ na nešto što možeš sam promijeniti, nema se smisla žaliti. Na tome jednostavno treba malo, ili podosta, poraditi. Slažem se da je kukanje lakše, ali rijetko kada pomaže. A ako se žališ na nešto što ne možeš promijeniti, kakvog tek tu ima smisla žaliti se? Ali ljudi se uporno žale.

Kako bilo, znam da u tim situacijama ne trebam pokazivati svoju skromnu inteligenciju, niti pokušavati u praksi primijeniti ono što sam nekad u životu pročitao bez razumijevanja. Da samo trebam biti uz nju. Da joj u tim trenucima treba moja potpora, a ne pamet. Osobito joj ne treba dokazivanje kako je u krivu. Sve to znam, i opet se ne mogu oduprijeti želji da je *izvedem na pravi put*.

Koma sam. Da vidim nekog kako se utapa, vjerojatno mu ne bih dobacio pojas za spašavanje, već bih mu pokušao objasniti kako on zapravo zna plivati! I pritom sigurno ne bih propustio priliku da ga izvrijeđam što mi je pokušao podvaliti priču o utapanju.

Nekad uspijem pobijediti nagon da joj dokazujem kako joj je zapravo odlično i kako bi trebala držati jezik za zubima. Pokazati malo ljudskog dostojanstva i trunku skromnosti. Ili bilo što slično.

Ali uglavnom joj kažem prvo što mi padne na pamet. Tom sam joj prilikom rekao: – A što ima smisla? Čekaj, nemoj mi reći!

Pravio sam se da se užasno koncentriram. Zatvorio sam oči i uhvatio se za glavu. Suradnja s nadnaravnim zahtijeva veliku koncentraciju. Čak i kad je samo nadnaravna glupost u pitanju. Nekoliko puta sam se stresao, da ne bude nikakve zabune o tome da sam u transu, i onda otvorio oči i uvalio joj onaj pogled pun lažnog razumijevanja: – Trebala bi biti bogata i cijeli dan biti u *shoppingu*!

Nije se dala isprovocirati mojom jeftinom teatralnošću i dubokim uvidom u stvarnost: – Nije istina. Mogu ja raditi. Nije to problem. Samo da se ne moram dizati ujutro. To nema smisla.

Malo sam zaškiljio na nju i rekao: – Znači, sve bi bilo u redu da se budiš kada hoćeš i onda radiš?

Gledala me kao da sam joj postavio pitanje na *finskom*. Onda je rekla: – Pa, da.

Nisam joj vjerovao i nisam imao namjeru to prikrivati: – Sereš.

– Ne serem.

– Naravno da sereš. Da te sad nazove šef i kaže da od sutra možeš doći na posao kad god želiš, samo da moraš napraviti sav posao kao i dosad, bilo bi sve divno i krasno najviše mjesec dana. Možda dva. Onda bi se već navikla na to, postalo bi normalno da se budiš kad hoćeš i nešto drugo bi te počelo jebati. I onda bi se počela *žaliti*.

Za razliku od mene, pokazivala je zavidnu količinu strpljenja i samo mirno rekla: – Ma, ne bih.

Nisam padaoo na njezino staloženo poricanje mog uvida: – O da, bi, itekako.

Šutjela je nekoliko sekundi. Kao da se koleba. Onda je na kraju ipak rekla: – Ne vjerujem.

To sam i očekivao. Poricanje. Bio sam spreman na to: – Sjećaš se kad su se moji vraćali s mora i rekli da će navratiti do nas? Kad sam rekao da će malo počistiti stan, samo ono najprljavije?

Nije vidjela nikakvu vezu, očigledno, ali i ona je bila spremna. Predugo smo zajedno da ne bi bila spremna.

– Da, i?

– Očistio sam *to* najprljavije i skužio da je *nešto drugo* postalo najprljavije. Onda sam sredio i to. Pa je nešto treće postalo najprljavije. I to se ponavljalo dok nisam pospremio i očistio *cijeli stan*.

– To si ti – rekla je s olakšanjem. – Meni se to nikad ne bi dogodilo.

– Grijesiš. Ne kad je u pitanju čišćenje stana, tu se potpuno slažemo Ali svakako kad je u pitanju tvoje kukanje. Ako te tješi, svi smo takvi. To je normalno. Žališ se na ono što te najviše smeta. A uvijek te nešto najviše smeta.

– Glupost!

– Nije glupost. Sjećaš se da je Ivša još u srednjoj školi shvatio kako je sve relativno?

To je već bilo iznad njegovih kapaciteta. Strpljenja.

Pogledala me i prilično iznerviranim glasom upitala: – Zašto, *zašto* se tebi čovjek nekad ne može požaliti bez da čuje neku prodičku koja završava riječima „Ivša je još u srednjoj školi shvatio kako je sve relativno“?

Nisam znao odgovor na to pitanje pa sam otišao u kuhinju.

* * *

Tamo sam zaključio da neke stvari sigurno nisu relativne, kao i to da je odličan trenutak za razvrstavanje otpada koji je prekrivao otprilike 72% kuhinjskog poda. Izvadio sam hrpu najlonskih vrećica iz ladice i prvu napunio limenkama. Drugu sam napunio PET ambalažom, a staklo sam ubacio u dvije velike i jednu manju. Za papir imamo posebnu kutiju. Bilo bi previše da i njega samo odlažemo na pod. Volim to razvrstavanje jer pritom mogu dizati nesnosnu buku. Uvijek počnem tako da malo šutiram sve te boce i limenke po kuhinji. Izivljavam se bez štete i ozljeda. Ali ima taj posao i loših strana: uvijek se izenadim što sve nađem na podu kad u vrećice pobacam sve kandidate za reciklažu. Ali, uglavnom se osjećam dobro nakon tog šutanja i spremanja.

Žena je u međuvremenu došla do kuhinje i promatrala me s vrata. Činilo se da se i njoj raspoloženje popravilo. Ja sam u nedoumici gledao svinjac na podu.

– Usisavanje ili da polijem benzinom?

– Usisavanje. Benzin je skup.

Složio sam se. Htio sam je upitati hoće li ona usisati ili ču ja. Umjesto toga rekao sam: – Nemoj ti usisavati.

Nasmiješila se. Prvi puta te večeri. Ona se slaže s tvrdnjom da rad oslobađa. Tuđi, dakako.

– Ne razumijem zašto to radiš – rekla je dok sam vadio usisavač iz ormara.

Zastao sam. Pogledao usisavač i rekao: – Znao sam da ne voliš usisavati, ali da ne razumiješ smisao—

– Ne to – osmjehnula se. – Zašto se toliko trudiš oko limenki i boca? I cijeli je podrum zatrpan stvarima za koje cijelo vrijeme govorиш da nisu smeće, da idu u reciklažno dvorište, samo nikako nemaš vremena da ih odvezes.

Nisam shvaćao pitanje. Nisam shvaćao što tu nije jasno. Odložio sam usisavač na pod i rekao: – Nećeš se valjda opet početi žaliti kako—

– Ne, ne – prekinula me. – Zašto si opsjednut reciklažom? Znam da je to ekološki, da je to jedino suvislo ponašanje, ali tako je... čudno! Ne znam nikoga tko je toliko zadrt po tom pitanju. Da imamo djecu, još bih mogla shvatiti, da nekome ostavljamo ovaj svijet.

– Samo mi još djeca trebaju! Planet je prenapučen. Već sad nas ima više nego je to poželjno za okoliš. Raditi djecu ista je stvar kao i ignorirati reciklažu – rekao sam izvlačeći kabel iz usisavača. Tu mi je sinulo: – Pa da! To je to! A ja se uvijek čudim kad vidim sve te ljude s djecom što u smeće bacaju vrećice pune limenki i plastičnih boca!

– Hm, planet možda je prenapučen, ali ne bih rekla da je to naš problem. Hrvati će prije izumrijeti nego prenapučiti planet. To te ne brine?

– A zašto bi me brinulo? Jesu crnici lošiji od Hrvata?

– Nemoj sad uvlačiti u priču crnce. Uostalom, oni će umrijeti od AIDS-a odmah poslije Hrvata.

– Dobro, onda Azijati. Ili bilo tko. Bilo tko nije lošiji od Hrvata.

– Pusti crnce, pusti *Azijate* i odgovori mi zašto recikliraš?

Još uvijek sam držao kabel usisavača u ruci, a tako nisam mogao odgovoriti na pitanje.

Uteknuo sam kabel u utičnicu i okrenuo se ženi. Stvarno je izgledala kao da ne zna zašto to radim. To nisam očekivao od jednog vegeterijanca.

– Sigurno je da to ne činim zbog drugih ljudi, ako si to mislila. Odnosno djelomice to činim i zbog njih – rekao sam i zastao. Zapravo nisam imao spremjan odgovor na njen pitanje. Nisam nikad baš sjeo i razmišljao o tome. Ipak sam nastavio: – Malo sam skeptičan kad je u pitanju ljudska vrsta. Užasno smo okrutni jedni prema drugima, prema svima, zapravo. Mijenja se oblik nasilja, ali mislim da se ne mijenja i količina. Ako ne dođu neki svemirci i ne poprave nas, mislim da se mi sami nikada nećemo. Kao što smo kao pojedinci sposobni uništiti vlastite živote, tako smo i kao vrsta sposobni za samouništenje. Kad treba nešto sjebati, tu smo prvi. I ne bih se začudio da se sjebemo do kraja. Ali uvijek postoji mogućnost da netko to sranje preživi. Mislim, kao vrsta. A njima ne moramo po svaku cijenu ostaviti smeće umjesto planeta.

Slušala me pažljivo, ali bilo je jasno da je odgovor ne zadovoljava. Znam to jer je rekla: – To nema nikakvog smisla. Ti recikliraš zbog vrste koja će zavladati svijetom poslije nas. Ispada da recikliraš zbog žohara. A žohari vole naše smeće, u to smo se u ovom stanu tisuću puta uvjerili. Jedino što ja mogu iz svega ovog zaključiti je da si proklet i zao prema žoharima.

* * *

„Jebo me pas ako joj ikad više pokušam išta ozbiljno objasniti“ ponavljao sam u sebi dok sam se natovaren i bijesan spuštao niza stube.

Kad sam izašao iz zgrade, nalet ledenog vjetra pokušao me oslijepiti nanoseći mi tonu prljavštine u oči. Glasno sam opsovao. Malo mi je trebalo da sve one vrećice samo zavitlam niz ulicu i vratim se u stan. Ali sam se sjetio da me tamo čeka žena i shvatio kako je vjetar koji me pokušava oslijepiti manje zlo. Energičnim sam korakom prišao kontejnerima i počeo prazniti vrećice. Limenke i plastika bili su bez veze, ali zvuk razbijanja stakla djelovao je umirujuće. Kad sam bio gotov, bilo mi je malo lakše. Samo dok se nisam sjetio žene. Utehnuo sam duboko i krenuo prema zgradi.

Bio sam nadomak našem ulazu kad sam skužio tog tipa. Išao mi je ususret, čupave i

poprilično prljave kose, s osmijehom na licu. Kao da se znamo sto godina, i kao da se barem deset nismo vidjeli. Iako nadrkan, nisam mu mogao ne uzvratiti osmijeh. Imao je onaj osmijeh koji ne možete ne uzvratiti. Toliko sam se zagledao u njegovo lice da sam tek u trenutku dok smo se mimoilazili shvatio da njegov desni rukav slobodno vijori zrakom.

Stao sam kao da me netko isključio. Kao da sam Nexus 9 kojem je istekao rok trajanja. Tip je sa svojim osmijehom prošao kao da me nije bilo. Onda sam ipak došao malo k sebi. Polako sam se okrenuo za njim. Nisam mogao skinuti pogled s njegovog praznog rukava. Tad sam shvatio da se tip zapravo smijao tom rukavu u zraku, kao da je to najbolja šala koju mu je itko ikad ispričao, i da je tu šalu htio podijeliti sa mnom.

* * *

Uspeo sam se stubama i zaduhan upao u stan. Imao sam tu ideju koju sam htio momentalno podijeliti sa ženom. Kako da svi budemo kao taj tip. Dakle, možda ludi, ali sretni i spremni tu sreću podijeliti s drugima. Nisam imao iluzija da se to može lako ostvariti. Ali nije bilo neizvedivo.

- Kako se osjećaš kad vidiš na ulici čovjeka bez ruke ili noge? Ili u kolicima? – upitao sam ženu. Pogledala me kao da joj pokušavam prodati kremu protiv celulita.
- No? Što me tako gledaš? Kako se osjećaš kad vidiš teškog invalida na ulici?
- Paaa... Užasno – rekla je, a onda dodala: – I dobro.
- Naravno. To je ljudski.
- Zašto pitaš?
- Čakaj malo. A kako se osjećaš kad vidiš sretnog invalida na ulici?
- Sretnog invalida? Jesi dobro? – pitala je zabrinuto.
- Da, dobro sam. Nemoj reći da nikad nisi vidjela sretnog invalida?
- Mislim da jesam.
- I? Kako si se osjećala?

Malo je razmišljala, a onda rekla: – Odlično. Onako, neuništivo i najsretnije.

– Tako je. Ako invalid može biti sretan, što tebe može toliko sjebati da budeš sretna manje od invalida, zar ne?

– Tako nekako.

– To je rješenje!

– Kakvo rješenje? Govoriš nepovezano!

– Tako bismo svi bili puno sretniji – rekao sam svečano.

– Nisi jednosmislen – rekla je zabrinuto.

– Da sam ja na vlasti, teški bi invalidi bili zaposleni i to upravo tako: da hodaju ili se kotrljaju ulicama. I bili bi dobro plaćeni, po učinku, tj. kilometraži. Tako dobro da bi im smiješak lebdio na licu cijelo vrijeme. To bi moralo imati utjecaj na raspoloženje ostatka države. A teški invalidi su idealni za taj posao jer kolika im god bila plaća, ne možeš im zavidjeti!

Nije uopće dijelila moje oduševljenje. Nije više bila zabrinuta, ali nije bilo ni odobravanja. Činilo se kao da razmišlja, ali nisam bio siguran da razmišlja o tome što sam joj ispričao.

– No, što misliš? – nisam više izdržao.

– Iskreno?

– Da, iskreno! – rekao sam.

Šutjela je nekoliko sekundi, a onda rekla: – Meni to zvuči, kad se zanemari nekoliko zanimljivih pojedinosti, kao i svaka druga predizborna kampanja: otvaranje novih radnih mjesta i opće blagostanje.

Nisam mogao vjerovati svojim ušima.

Jebo me pas ako joj ikad više pokušam išta ozbiljno objasniti.

13. RUKE GORE TKO NE RAZLIKUJE JOINT OD SILOVANJA!

Da bi se nešto temeljito poznavalo, potrebno je upoznati pojedinosti, a kako njih ima bezbroj, to je naše znanje uvjek površno i nepotpuno.

La Rochefoucault, Moralne maksime

Nedjelja bez Formule 1 nije prava nedjelja. Čak i neke nedjelje s Formulom nisu prave nedjelje, ali one bez Formule nemaju nikakve izglede da ikada budu prave nedjelje. Nastane prevelika praznina poslije nedjeljnog ručka, dok se bez obveza i nažderan, dakle lijien i bez grižnje savjesti, pokušavam usredotočiti na kvalitetno gubljenje vremena. A teško da išta može konkurirati onom upornom kruženju bolida po stazi. Ta savršena kombinacija oktanskog uzbudjenja i besmislenog praćenja istog na ekranu televizora. Njegovo vremensko podudaranje s jedinstvenim nedostatkom krvi u mozgu i viškom vremena. Ponekad nogomet može biti dobra zamjena, ali najčešće nije. Ne postoji u nogometu ništa usporedivo s tehnološkim savršenstvom bolida Formule 1. I ne samo u nogometu. Ne postoji ništa na svijetu usporedivo s bolidom Formule 1. Ako biste odraslog, zdravog muškarca pitali koju bi igračku htio, odgovor sigurno ne bi bio Pamela Anderson ili J. Lo. Igračka može biti samo jedna: bolid Formule 1. Obični smrtnik s bolidom više ne bi bio obični smrtnik već Božji izabranik. Ne mogu uopće zamisliti kakav mora da je osjećaj stisnuti papučicu gasa do daske. Prolaženje kroz zavoje s 250 km/h da i ne spominjem. Vjerljivo kao kada se naduvan vozim tramvajem.

Samo malo brže.

* * *

Ona uopće ne razumije tu priču s Formulom. Valjda zato jer ne može razumjeti bilo što vezano uz sport. A osobito ne sport na televiziji. Kaže da ne može zamisliti ništa besmislenije od gledanja sporta na televiziji. Možda jedino gledanje zasjedanja Sabora. Slažem se. Posebno ovo sa Saborom. Ali ni sport nije daleko od toga. No, za razliku od Sabora, praćenje nekih sportova na televiziji na mene, unatoč besmislenosti, ima pozitivan učinak. Kao,

recimo, Formula nedjeljom popodne. Ili kada na Eurosportu pred spavanje ulovim one ženske i tipove što se *boćaju* kamenjem po ledu. To može biti savršeno. Čak i ona nekada to zna pogledati sa mnom. Kaže da joj se sviđa kako trljaju led ispred kamena. Ne čudi me. Često gledamo iste stvari zbog različitih razloga.

Unatoč tome što ne može smisliti Formulu, zbog čega najčešće poslije nedjeljnog ručka ostaje u kuhinji čitati, obavezno mi napomene da je zovem ako se „netko zapali“. Mislim da nije zlurada, iako mi se čini da me pokušava uvjeriti u suprotno. Nedavno se i otvoreno požalila kako je Formula u svom zalasku, kako je postala gotovo bespredmetna jer se danas tako rijetko „netko zapali“. Ja sam uvjeren da sam zlurad jer sam siguran da bih uživao u pogledu na gorećeg Schumachera. Bio bi to, unatoč ljudskoj tragediji, istinski sportski spektakl.

A kasnije bi valjda bio snimljen i film.

S Benom Affleckom u glavnoj ulozi.

* * *

Nikada mi nije jasno kako to da nekim ljudima moram *objašnjavati* zašto mrzim Schumachera. Nikada mi nije jasno da se tim istim ljudima to ne može objasniti. S Borutom sam se razumio u tri sekunde.

On je rekao: – Kako taj čovjek vozi.

Meni uopće nije jasno kako je moguće da netko može *tako* voziti – složio sam se.

Onda je on rekao: – Ali kako taj čovjek ne zna gubiti.

Kimnuo sam: – Kakva pizda od čovjeka.

Borut je slegnuo ramenima i rekao: – Što ćeš.

Onda smo nastavili piti pivo i gledati cure u prolazu.

Borut kuži te stvari.

* * *

Kad god pizda pobijedi, nastupa najgora vrsta nedjelje. Nažalost, takvih je bilo dosta zadnjih godina.

* * *

Te nedjelje nije bilo Formule. Znao sam to dobro. Nije bilo ni nogometa. Bila je to jedna lažna nedjelja. Više je sličila nekom glupom blagdanu nego nedjelji. U tim uvjetima skoro nikada ne pokušavam sjesti pred televizor i na silu pronaći nešto za blejanje. Ne vjerujem u nasumično blejanje. Ona nema nikakvih problema s tim. Ako joj se bleji, jednostavno sjedne pred televizor, uključi ga i bleji. Od prvog do dvadesetog devetog kanala, pa natrag. Tu i tamo zapne na nečem, minutu ili dvije, ali uglavnom prebacuje kanale. Mene to doveđe do bjesnila za svega nekoliko minuta. Najviše deset. Ne mogu to. Radije blejim kroz prozor. Čak i kada nema ničega za gledati, više mi godi nego prebacivanje kanala. Eventualno volim provjeriti na internom kanalu kabelske televizije jesu li im pali Windowsi. Uvijek mi popravi raspoloženje kad vidim *plavi ekran smrti*.

Tuđi.

* * *

Te nedjelje nije bilo uputno gledati kroz prozor. Pokušao sam i nije bilo dobro.

Vani je bilo kao da se netko izbljuvao. Čista depresija. Bez boje, bez života. Cijela Knežija u sivim tonovima. Kada je takvo vrijeme i kada pogledam Knežiju, uopće mi nije čudno što se svako malo neki umirovljenik zaleti kroz prozor. Jedino što oni to čine i sunčanim danima.

Kako bih prestao razmišljati, odlučio sam ipak otići pred televizor i blejati. Sve mi se činilo manje opasnim od gledanja sive Knežije. Znao sam da mi se to neće događati kada na proljeće prolistaju platane, ali do listanja je trebalo proći još par mjeseci. *Toliko* nisam mogao čekati pred prozorom.

* * *

Na prvom kanalu prvi je program HTV-a. Našem malom televizoru treba nekoliko sekundi da se pojavi zvuk, i još nekoliko da se pojavi i slika. Mom malom velikom mozgu treba nekoliko sekundi da skuži što je na programu. Dakle, nekih desetak sekundi po uključivanju televizora skužio sam da gledam *Nedjeljom u 2*. Slijedećih nekoliko sekundi trebalo mi je da skužim kako nikada nisam gledao *Nedjeljom u 2*. Puno više od toga trebalo mi je da uhvatim temu. A onda se i to dogodilo: pričalo se o *drogi*. Pomislio sam: „Odlično.“ Onda sam skužio da je gošća sestra Bernardica. Pomislio sam: „Ovo će biti ludilo. Trebao bih nešto smotati.“

Ono što sam čuo ipak je premašilo moja očekivanja.

Čini se da sam upao u trenutku dok su raspravljali o zakonskim promjenama, o tome kako je posjedovanje marihuane postalo prekršaj, a ne više kazneno djelo. Tu negdje prikopčao sam se na priču sestre Bernardice. Na moje iznenadenje, što najbolje pokazuje koliko sam naivan, sestra Bernardica se okomila na promjene zakona. Budući da sam ograničenih intelektualnih kapaciteta, nisam mogao bez napora pratiti argumentaciju sestre Bernardice zašto je to loše. A onda se, kao da je to i sama shvatila, poslužila jednom pravom novozavjetnom prispopobom.

Rekla je otprilike sljedeće.

Marihuana je droga, a nikome se ne mora objasnjavati da su droge opasne. I za one koji ih konzumiraju i za njihovu okolinu. Ljudi koji puše marihuanu *bolesni* su i treba im *pomoći*, ali ne tako da se oni uhvaćeni s manjom količinom marihuane tretiraju s prekršajnom, a ne kaznenom prijavom. To sve treba *u zatvor*. Zato i služe zatvori: da se pomogne nenormalnim ljudima. Uvođenje pojma „količine za osobne potrebe“ kada je upitanju marihuana može biti samo kontraproduktivno. Zamislite da se silovateljima zakonski omogući da mogu silovati određeni broj osoba, da se to nazove „silovanje za osobne potrebe“.

Nisam mogao vjerovati vlastitim ušima.

Nisam.

Pomislio sam: „Ova nije normalna.“

Pomislio sam: „Potpuno je luda.“

– Moj kurac ima više inteligencije – rekao sam čelavom voditelju, koji je to sve odlično podnosio.

Proderao sam se: – LJUBAVI! DOĐI! OVO MORAŠ VIDJETI!

Došla je i sjela pored mene.

– Što je? Što si sav usplahiren?

– Moraš ovom svjedočiti! Inače ču misliti da sam lud!

– Što je bilo?

– Sestra Bernardica upravo je izjavila da je zakonski dopustiti nekom da ima marihuanu za osobne potrebe isto što i omogućiti silovateljima da siluju za osobne potrebe.

– MOLIM?

– Dobro si čula.

Sestra Bernardica nastavila je svoj križarski rat protiv prekršajnog tretmana marihuane za osobne potrebe. Onda više nisam mogao izdržati. Isključio sam ton. Pogledao sam ženu s onim *ne-mogu-vjerovati* pogledom. Uzvratila mi je suosjećajno, ali ne onako zapravo, više kao da me bodri, ali bez razumijevanja.

– Jadna – rekla je žena.

– Jadna? Nije to jadno. To je čisto jebeno zlo!

– Pa očito ne zna ništa o marihuani. Žena živi u teškoj zabludi.

– Ali to priča na nacionalnoj televiziji! To sada sluša tisuće roditelja koji misle kako je to istina. Jer, eto, Bernardica to govori, i to na nacionalnoj televiziji, nedjeljom poslije ručka. Znaš da za većinu ljudi to znači isto što i *istina*. Većina ljudi u njoj vidi sveticu koja želi pomoći jadnim narkomanima. Narkomanima koji *duvaju!* O vremena, o kokoši!

– Pa šta si ti očekivao od nacionalne televizije?

– Stvarno ne znam. Isuse, zašto zli i glupi ljudi misle da tebe imaju u srcu!?

– Mislim da se previše uzbuduješ zbog sestre. Počeo si se obraćati Isusu.

– Naravno da se uzbudujem. Pa mi plaćamo pretplatu! Mi ovo financiramo!

– Mi ne plaćamo pretplatu.

- Dobro. Ali pokušali su nas natjerati da je platimo.
- Ali je ne plaćamo.
- Dobro. Dobro.
- Je l' ti sad bolje?
- Nije. Nimalo.
- Zašto?
- Zato što bih htio da sada netko tamo u studiju ima dvije čiste i da je pita što bi napravila da se nađe u situaciji da mora birati za svoje dijete: pušenje jointa ili solidno silovanje. Ili još bolje: deset jointova ili deset silovanja. Baš me zanima što bi rekla.
- Ona je *sestra*, ne bih rekla da ima dijete.
- Nema veze. Može onda isto pitanje za *sestrinu* sestruru. Oca ili majku. Samo me zanima što bi odabrala kada joj je silovanje i pušenje jointa u istom pretincu.
- Nasmijala se i poljubila me. Zatim je ustala i izašla iz sobe. Vratila se s telefonom u ruci i rekla, karikirajući moje ponašanje, znači totalno napaljeno, poludebilno i agresivno: – Idemo zvati televiziju i jebati joj mater!
- Gledao sam kako joj se oči smiju.
- Pa da joj učinim uslugu.
- Onda se uozbiljila. Sjela je pored mene. Ugasila je televizor i okrenula se prema meni: – Znaš u čemu je problem?
- Znam. Ne treba njoj jebati mater. Jebat ćemo mater uredniku koji ju je pozvao u emisiju da priča gluposti. Ona, očigledno, samo govori ono što misli. Nije ona došla i rekla „sad ću ja pričati gluposti na televiziji“.
- Ako ćeš biti pun razumijevanja, onda ne smiješ jebati mater ni uredniku. On ju je pozvao vjerojatno zato jer tako misli 90% ljudi u Hrvatskoj.
- Svejedno.

– Slušaj. Nisam na to mislila kada sam te pitala u čemu je problem. Znaš li u čemu je problem ili ne?

Više nisam bio siguran u čemu je problem. Prvo sam mislio da točno znam, ali me malo izbacila iz bijesnog kolosijeka i više nisam bio siguran u čemu je problem.

– U čemu?

– U tome što si se dao isprovocirati. Dopustio si da se pretvoriš u vulgarnu verziju Bernardice u djeliću sekunde. To je pravi problem. Ne njeni svjetonazori. Ne urednička politika.

– Nije istina. Nisam se pretvorio u Bernardicu. Ona misli da može procijeniti što je dobro za druge, a ja mislim da znam procijeniti što je dobro za mene. To je velika razlika.

– Pa i nije. Mislim, nemaš pravo.

– Kako sad nemam?

– Možda je za nju dobro da misli da su svi koji puše marihuanu narkomani. Možda je za nju dobro da izjednačava silovanje i duvanje. Kako ti možeš znati da bi za nju bilo bolje da misli isto kao i ti? Vidiš kako u trenu možeš postati zao. Samo zato jer se ne slažeš s njom kada je u pitanju marihuana, tebi je bilo dovoljno da je proglašiš zlom i glupom.

– Koliki su izgledi da ne griješim? I ne zaboravi da sam ja spremam svoje riječi potvrditi svojim djelima. Nisam siguran da je ona spremna podnijeti onoliko silovanja koliko sam ja u stanju poduvati jointova.

– Nije stvar u tome. Kao što je ona u krivu kada izvlači hrpu nekakvih blesavih zaključaka iz činjenice da netko duva, tako si i ti izvukao gomilu bijesnih zaključaka samo zato jer je ona rekla što misli, imala pravo ili ne.

Nije mi se svidjelo što sam se odjednom našao u istom košu sa sestrom Bernardicom. To mi je bilo neprihvatljivo jednako kao stavljanje duvanja i silovanja u isti koš. Ali sam kužio što mi pokušava reći. Moja militantna obrana duvanja može biti samo kontraproduktivna. Bez obzira što ja u svoju korist mogu citirati nekog obrazovanog, s papirima i stručnim iskustvom.

– Moja je reakcija idiotska? To mi želiš reći?

– Želim reći da ne volim kada si takav. Kada si u stanju na nekoga sasuti paljbu iz svih raspoloživih oružja samo zato jer se ne slažeš s nečim što je izrečeno. To je loše za zdravlje.

– Ali valjda je u redu boriti se za ono u što vjeruješ.

– Bitno je kako to činiš. I Bernardica se bori za ono u što vjeruje. A nju to ne opravdava u tvojim očima. I onda još nećeš priznati da si se srozao na ono što naizgled prezireš.

Osjećao sam se stvarno srozano. Još sam uvijek bio uvjeren da Bernardica ne može imati pravo, ali više nisam bio siguran da ja ne mogu biti Bernardica. Stvarno sam se osjećao nekako jadno. Onda me žena odjednom počeškala po glavi kao da sam kakav terijer i rekla: – Znaš što?

– Što? – odgovorio sam automatski, ali ipak utučeno.

– Sad sam se sjetila da sam prisustvovala jednom razgovoru u kojem je neki tip za susjednim stolom pričao o Bernardici. Nisam obraćala pozornost, ali sada znam da je govorio baš o ovoj Bernardici.

– Kakav razgovor? Koji tip?

– *Neki tip. Dok sam čekala Snježu u Dobrom zvuku.*

– I što je rekao?

– Da je Bernardica u Splitu totalna faca. Da je napravila čuda u radu s narkomanima. Da je svi tamo puše.

– I ako si totalna faca u Splitu, onda možeš govoriti o stvarima koje nikada nisi iskusio?

– Izgleda da je tako.

Još sam uvijek bio utučen, ali mi je palo na pamet da ne bi bilo dobro dopustiti Bernardici da mi pokvari nedjelju. Pa makar bila i bez Formule i bez sunca. Odlučio sam ne dati Bernardici za pravo, ali tako što će se usredotočiti na kvalitetu svog života. Raditi na tome da se što bolje osjećam. Da se što više opustim.

– Pa šta ako je napravila čuda u radu s narkomanima? Kakve veze narkomanija ima s marihuanom? Ako ja mogu svoj redoviti posao obavljati jednako dobro kao i netko tko ne duva, a obavljam ga i bolje od toga, zašto bih trebao završiti u zatvoru: zato jer mi je navečer

gušt zapaliti joint? Ako mogu godinama duvati i normalno funkcionirati, ako mogu ne duvati kad god nemamo trave, pa onda valjda nisam ovisan, a valjda ne ugrožavam ni društvo zato jer plaćam porez, prirez, zdravstveno i mirovinsko. To što ona priča nema veze ni s čim. Pomogla je nekim heroinskim ovisnicima da se skinu. Ali to ne znači da zna išta o drogama, sigurno ne o marihuani. Hoće li u sljedećoj emisiji o ekologiji pozvati nekog smetlara koji je u svom kvartu napravio *čuda sa smećem*? Koji uvijek skupi dvostruko više smeća od drugih smetlara? Ako je njegov kvart čišći od drugih, znači li to da je on *stručnjak za ekologiju*? Da treba cijeloj naciji iznijeti svoje stavove o zagađivanju? Nedjeljom popodne?

– Nije loša ideja.

– Koja?

– Da pozovu smetlare da pričaju o ekologiji.

– A da ja smotam joint pa da te natjeram da ga poduvaš sa mnom i onda *silujem*?

– Pa da umrem od smijeha dok me siluješ?

– Meni neće smetati.

* * *

I stvarno mi nije smetalo. Možda malo. Nekako mi se teže diže dok se žena, umjesto da me napaljena preklinje da je *silujem*, povremeno zakikoće i svako malo priupita nešto tipa: – Jesi počeo silovati? Čija je to ruka? Šta je ovo?

Ali kada se jednom digao, prestala su pitanja.

Dobro, lažem. Ja nisam mogao odoljeti da je u jednom trenutku ne upitam: – Maca popapala jezik?

Užasno glupo, ali nisam si mogao pomoći. Erekcija djelotvorno zatire i zadnje bljeskove inteligencije u prosječnog muškarca. Osobito naduvanog.

Ne žalim se.

14. PROPUŠTAM LI NEŠTO VAŽNO?

Da vikend ne bude samo običan vikend, pobrinuli su se naši rukometari koji su se plasirali u polufinale Svjetskog prvenstva. Iako vikende žena i ja skoro neizostavno provodimo zajedno, kao što je i red, dogovorio sam se s dečkima da ćemo svi zajedno gledati polufinale, bez ikakvih žena u bližoj okolini, kao što je i red. Kod Dome.

Moja žena je bila oduševljena.

* * *

Probudio sam se usred noći, a žene nije bilo u krevetu. To je bilo čudno. Onda sam, onako bunovan, uspio primijetiti tračak svjetlosti koji je prodirao između poda i vrata kupaonice. Žena piša, zaključio sam. Možda nisam baš zaključio, ali nekako sam došao na tu pomisao. U takvim situacijama obično odmah zaspim, ali ovaj sam je put čekao. Isprobao sam nekoliko položaja za čekanje žene. Našao sam jedan zgodan u kojem sam mogao ostaviti dojam kao da se spremam na vodoravni troskok. Gledao sam oko sebe u mraku. Osluškivao što se događa u kupaonici. Čuli su se samo naleti vjetra u krošnjama platana ispred prozora, kao da živimo u nekoj šumi, a ne nasred Knežije. Onda sam se opet sjetio žene. Nije mi bilo jasno zašto se tako dugo zadržava u kupaonici. Ona se obično popiša za 15 sekundi. Piša kao slon. Ako ste ikad vidjeli slona kako piša, onda znate kako piša moja žena. Ili ako ste ikad vidjeli pokidanu rinu za vrijeme provale oblaka, onda opet znate. No, ona se nije vraćala. Umjesto toga, čuo sam nešto što je moglo biti povraćanje.

* * *

Kad se napokon vratila, upitao sam je što se događa.

Ona se šutke uvukla u krevet, podvukla se ispod pokrivača i sklupčala u položaj fetusa.

– Loše mi je – prošaptala je napokon.

– Onda dobro da si povraćala, sad će ti vjerojatno biti bolje – rekao sam joj.

Potražio sam joj usnama čelo, nabasao na nešto što joj je moglo biti tjeme, dao joj pusu, okrenuo se i zaspao. Ipak sam ja muškarac 21. stoljeća.

* * *

Ujutro sam, čim sam otvorio oči, skužio da je budna. Kad sam je pitao zašto je budna tako rano, rekla je da cijelu noć nije spavala, da joj je bilo muka, da joj je još uvijek muka. Bio sam ljut što me nije probudila i to sam joj rekao.

– Zašto? – pitala je.

– Pa da ti pravim društvo!

– Zašto? – ponovila je.

– Zašto si me trebala probuditi ili zašto da ti pravim društvo?

Nije ništa odgovorila. Nije bila raspoložena za takvu vrstu razgovora. Nisam ni ja. Znao sam da ne bih bio ni od kakve koristi. Ako ti je muka, neće ti biti manje muka ako imaš pospano društvo.

Ali nisam joj to rekao.

– Mogao sam ti napraviti čaj od kamilice.

– Nije mi se pio čaj od kamilice.

– A sad?

– Ni sad mi se ne pije.

Ustao sam, oteturao u kupaonicu, malo se doveo u red i otišao u kuhinju napraviti čaj od kamilice.

Stavio sam lončić vode na štednjak, uključio ga i otišao se navirnuti u sobu.

– Čaj od kamilice će ti smiriti želudac pa ti onda možda prestane i mučnina – rekao sam joj s vrata. Bila je to teška laž. Mislim da je to i ona znala, ali nije ništa rekla. No, što sam mogao napraviti nego skuhati kamilicu? Nisam mogao samo sjediti prekriženih ruku.

* * *

Dok sam gnjavio vrećicu kamilice u kipućoj vodi, shvatio sam da neće biti ništa od polufinala s dečkima. Zapravo, nije bilo nekog umnog rada koji je prethodio toj spoznaji. Tek sam u jednom trenutku znao da neću ići na utakmicu. Nešto kao moždani uvjetovani refleks. Mislim da sam se čak i sažalio nad samim sobom. Jer, eto, došao je i vikend, trebali smo se opuštati i zajebavati, odmoriti se od proteklog tjedna i napuniti baterije za sljedeći. A ona se onda razboli. Bio sam pomalo i ljut, ne na nju, već onako općenito ljut, kako se već bude ljut kad nemaš određeni objekt ljutnje. Kad si ljut na igru slučaja, sudbinu, boga, bilo što neodređeno i nedokazivo. Ali samo nakratko. Kao da je postojao otpor toj spoznaji, koji je onda popustio: znao sam da se ništa strašno ne bi dogodilo da odem do Dome na utakmicu, jer do njega mi treba otrpilike pet minuta, dapače, da bi se lako moglo dogoditi da odem i vratim se, a da ona sve to prespava, što je bilo za očekivati, budući da nije spavala cijelu noć. Ali to nije dolazilo u obzir. Čovjek se u jednom trenutku svog života pretvori u nekoga tko o nekim stvarima uopće ne mora razmišljati: umjesto toga ima iskustvo. A iskustvo mu govori da ne treba ostavlјati bolesnu ženu samu, čak ni ako nije ni od kakve koristi, pa čak ni ako postoji velika vjerojatnost da njegova nazočnost i/ili iskustvo ostanu nezamijećeni. To možda nekome zvuči strašno, to da čovjek ne mora razmišljati, ali meni ne. Prije bih rekao utješno. To da ne moram o važnim stvarima baš uvijek razmišljati. Pogotovo ako je nerazmišljanje utemeljeno na pozitivnom iskustvu.

* * *

Polufinale sam odgledao bez tona jer je televizor smješten dva metra od kreveta, a ona je zaspala neposredno prije početka utakmice. To nije bio problem. Ali tijek utakmice jest. Siguran sam da su mi srce i krvožilni sustav ostarjeli sedam godina tijekom te utakmice. Po godinu za svaki produžetak, najmanje. Kad su naši napokon pobijedili, na Knežiji je počeo vatromet.

To ju je probudilo. Podigla je glavu, pogledala me začuđeno i upitala koliko je dugo spavala i je li možda Nova godina.

– Ne, naši su rukometari upravo postali svjetski finalisti!

- Da, i?
- Pa znaš! Hrvati + pobjeda u polufinalu + Knežija = vatromet!
- Vatromet? Ti to zoveš vatrometom? To je najobičnije puškaranje i bombardiranje!
- Imala je pravo. Sudeći po zvukovima koji su dopirali kroz prozor, vani je bjesnio građanski rat.
- A kako si ti? – upitao sam je.
- Uh, koma. Još mi je uvijek muka, samo mi je malo lakše jer sam prespavala nekoliko mjeseci.
- Hoćeš nešto? Bilo što?

Počeo sam je nutkati svim mogućim jelima koja znam skuhati (otprilike tri komada), naručiti (mahao sam joj pred nosom s desetak letaka raznih picerija, cateringa, špageterija i drugih restorana općeg tipa), pokušao joj uvaliti mandarine, jabuke, kivije, banane i kruške koje sam tog popodneva kupio. Rekla mi je da će me ubiti ako izgovorim samo još jednu riječ koja označava nešto što se može jesti. A ako joj još jednom u kuću donesem kruške, da više nikad neću vidjeti seks. Zato sam šutke skuhao čaj. Od kamilice.

* * *

Dok je pila čaj, učinilo mi se da joj se u obraze vratilo malo boje, i nekako je općenito bolje izgledala. Počeo sam je psihički pripremati za intervju s našim novopečenim rukometnim finalistima. Ispričao sam joj kako je Balić poslije pobjede nad Dancima izgledao kao da je progutao deset *eksova* odjednom i kako se nadam da će ga i ovaj put dovući pred kamere. Rekao sam joj da je taj intervju bio najzabavniji TV trenutak domaće proizvodnje od vremena kad je Nina Morić vodila natjecanje za Miss ili Kraljicu Hrvatske, ne sjećam se više. Usput sam malo lajao, brundao i podrigivao ne bih li je oraspoložio. Rekla je da mi vjeruje, ali da nema snage gledati televiziju i slušati zvukove koje proizvodim. Da će opet malo prileći. Poljubio sam je i otišao u kuhinju.

* * *

Ako mislite da je čitanje subotom navečer depresivno, to samo znači da ne znate odabrat knjigu za subotu navečer. Ja nemam taj problem. Neću tvrditi da me Houellebecq opuštao, to nikako, ali mi je dobro legao. Ne znam koliko sam dugo čitao prije nego sam našao na sljedeći odlomak:

„Usred sveopćeg divljaštva prirode, ljudska su bića katkad (rijetko) uspijevala stvoriti malene oaze topline ozračene ljubavlju. Malene, zatvorene, samo odabranima dostupne prostore, u kojima je vladalo uzajamno poštovanje i ljubav.“

Nakon što sam pročitao taj odlomak, zaklopio sam knjigu i odložio je na stol. Osjetio sam kako mi se grlo steže. Ustao sam, otišao do sobe i provirio kroz pritvorena vrata. Spavala je. Promatrao sam je minutu ili dvije. Nije se micala. Onda sam se vratio za kuhinjski stol, ali nisam nastavio čitati. Gledao sam kroz prozor. Ništa određeno, platane, uličnu rasvjetu, svjetla automobila kako prolaze Ujevićevom. Osjećao sam se nekako mirno, gotovo prazno. Kao kad uspiješ u nečemu vrlo važnom – banalnom, ali važnom. A onda me obuzeo osjećaj koji mora da je bio sreća. Čudno je kako je nekada lakše imati nešto užasno vrijedno nego biti svjestan da imaš nešto užasno vrijedno.

15. DVA SATA IZVAN HRVATSKE

Kad sam ženu pitao hoće li na koncert Marka Olsona & The Creekdippersa, rekla je da bi htjela ići na koncert Marka Olsona & The Jayhawksa. Složio sam se da bih i ja htio ići na taj koncert, samo što tog koncerta nema. Da se koncentrirala na ono što može realizirati. Nije odustajala. Jayhawks, pa Jayhawks. Prevedeno na hrvatski, odgovor na moje pitanje glasio je: NE.

I tako sam se s Dinkom dogovorio u Limbu u devet. Koncert u KSET-u trebao je početi u devet, ali smo znali da neće prije deset. Kad sam stigao, Dinko je već sjedio u zadnjem separuu, s kavom i mineralnom ispred sebe. Pogledao sam ga sa zgražanjem i rekao da idem do šanka po alkohol.

- Di je žena? – upitao me kad sam s dva točena sjeo za stol.
- Ja je pitam hoće li na koncert, a ona me maltretira s Jayhawksima.
- Znači, dobro je?
- Da, odlično.

Onda sam malo bolje pogledao Dinka. Bio je pun podočnjaka, a ten mu je lagano vukao na neplemenitu plijesan.

- Što je s tobom? Frka na poslu? Izgledaš kao da netko sažvakao, probavio, posrao i nakon toga pljunuo – rekao sam.

Dao mi je onaj svoj *odjebi* pogled i rekao: – A taj netko bio si ti.

- Dobro, vidim da ne želiš o tome.
- Naravno da ne želim o tome.
- Dobro, samo sam htio reći da znaš izgledati i bolje.

Nije ništa rekao, samo je dovršio kavu, odgurnuo šalicu i počeo motati cigaretu. Ja sam otpio gutljaj piva i promatrao ga. Onda sam izvadio svoju kutiju i prialio jednu. Dovršivši svoju, pridružio mi se.

– Ne kužim. Živite zajedno, a to znači i da slušate manje-više istu glazbu pa bih očekivao da će ići na koncert – rekao je.

– Slušamo istu glazbu, ali to ne znači da joj je uvijek drago zbog toga. Jayhawkse obožava, ali joj je Mark Olson dosadan. Tu se ništa ne da napraviti.

– Problemi u raju?

– Ma, ne. Uobičajeno mimoilaženje. Ništa vrijedno uzbudivanja.

– A kad postane vrijedno?

Tipično samačko pitanje. Nije mi jasno kako ljudi mogu postavljati takva pitanja. Kao da nikad nije bio u vezi. Ali pristao sam na zadanu temu, iako je sam vjerojatno ne bih izabrao.

– Sigurno da većina razlika ne doprinosi kvalitetnijem životu udvoje, ako na to ciljaš, ali najljepše od svega jest da ima i toga – rekao sam.

– Kao? Dobro je što žena nema pišu?

– Između ostalog.

– A što još ide u dobre razlike?

Istina je da mi uvijek prvo padaju na pamet razlike koje ne pridonose skladnom životu udvoje. Zato su mi trebala dva snažna dima i jedan dobar gutljaj da smislim odgovor.

– Ona voli slatko, ja sam, uglavnom, ravnodušan prema slatkom. Osim prema kolačima s kestenom i pudingu od čokolade. Što su rijetke dvije slastice koje ona ne voli. Dobro, volim dobre kremšnите, kao i ona. Oko njih zna biti problema. Padne i koja teška riječ. Tu i tamo pašu mi tzv. seljački kolači, oni s malo file. Za nju biskvit je čisto gubljenje vremena. Takve stvari.

Bio je impresioniran. Vidjelo se iz aviona. Onda je rekao: – Sigurno ima još.

Malo sam oklijevao.

– Ima još. Recimo, ona ne voli ribanje kupaonice i usisavanje, ja ne volim sređivanje kuhinje i brisanje prašine. Mislim, ne voli ni ona sređivanje kuhinje i brisanje prašine, ali joj to puno lakše pada.

Više nije izgledao impresionirano, nimalo. Pogled mu je opet lagano vukao na *odjebi*. Valjda je lakše povjerovati da se ljudi slažu oko kolača nego oko kućanskih poslova.

– Da ti malo ne friziraš podatke? – upitao me napokon.

– Nekada da, ali ovaj put nije potrebno.

Šutio je nekoliko sekundi, a onda je rekao: – Koliko ste vas dvoje zajedno?

– Uh, zašto to sad?

– Tako. Ne znam koliko ste dugo zajedno.

Ne znam ni ja zašto ne volim to pitanje. Zapravo znam. To me previše vraća u prošlost. Previše unatrag, previše sranja. Kad stvari nisu bile ni izbliza ovako dobro posložene. A pretresanje prevladanih sranja iz prošlosti doneće ili neku besmislenu gorčinu ili još gori glupavi ponos. Uglavnom ništa što bih poželio osjećati u sadašnjosti.

– Preskočimo to, dugo smo zajedno, vjeruj mi – na kraju sam rekao.

– Nisam znao da je bolna tema.

Zvučao je kao da je uvrijedjen. Da ga ne znam, stvarno bih pomislio da je.

– Nije baš toliko bolna da se o tome ne može pričati, ali stvarno ne vidim kako bi mi to moglo uljepšati ovu večer. Danas smo zajedno i dobro nam je, nadam se da će sutra biti isto tako, ako ne i bolje, i to je sve što je bitno.

– Dobro, nećemo dirati mračne tajne daleke prošlosti – rekao je pomirljivim tonom i otpio dobar gutljaj piva.

– Tako je, danas se sigurno nećemo time zamarati – složio sam se.

– A ako ne bude sutra?

– Misliš, ako Bruce Willis slučajno zakaže?

– Ma ne. Padne li ti kad na pamet da bi te žena mogla ostaviti? – precizirao je pitanje.

– Pa, to bi bilo skoro kao da Bruce Willis zakaže – odgovorio sam.

– Pomisliš nekad na tu mogućnost?

– Ponekad, ali ne zapravo. Tek toliko da budem spremam ako me ti ili tko drugi pita takvo što.

– I koji je tvoj spremam odgovor?

– Da, može se dogoditi da me žena ostavi. Da, to bi bilo katastrofa. Ne, ne bih se ubio. Da, to bi završilo pokušajem traženja nove žene. Da, nadam se da bih našao neku koja bi popunila nastalu prazninu. Da, nadam se da bi veza bila dobra kao i ova. Da, to su samo nagađanja, nemam pojma što bi se doista dogodilo.

Izgledao je zadovoljan odgovorom. Ali nije bio gotov s pitanjima. Ni izdaleka: – A ti? Pomisliš li ti kad da ostaviš ženu?

– Zašto bih *to* poželio? – iznervirao sam se u sekundi.

Šutio je.

Ne znam što je mislio da će mu reći. Mislio sam da mu je jasno koliko volim ženu. Mislio sam da mu je jasno da to što nekad stvari nisu baš onakve kakve bi meni najviše odgovarale ne znači da mislim kako se to rješava napuštanjem žene.

– Nikad ne poželiš neku drugu, nikad ti ne padne na pamet da bi ti s drugom moglo biti bolje? – pokušao je ponovno.

Razmislio sam trenutak. Pokušao sam se pretvarati kao da je njegovo pitanje najnormalnije pitanje. Nije bilo lako.

– Nekad mi padne na pamet da bi mi s drugom bilo bolje, ali sekundu nakon toga pomislim da je to glupost. Odnosno, da mi i ovako može biti bolje. Čim malo razmišljam, znam da sam, za početak, ja taj koji bi mogao biti bolji. I nadam se da žena nekad isto pomisli za sebe.

– U redu, shvatio sam. Sila je uz tebe jaka?

– Da, jaka je.

– Ali ne možeš biti siguran da je sila i uz nju tako jaka? – nastavljao je nešto za što sam mogao pomisliti da je provokacija, ali mislim da nije bila. Jednostavno mu nije bilo jasno. Prije ni meni nije bilo. Što ne znači da nisam prestao zdvajati nad takvim pitanjima.

– Ne mogu biti siguran, ali se mogu nadati da je. Ako me zapravo pitaš imam li garancije da

će naša ljubav trajati *zauvijek*, naravno da odgovor glasi *ne*.

– Zar te onda nikad nije strah?

– Živjeti bez garancije? Kao da imam alternativu. Nitko nema takve garancije. Zašto bih onda mislio o tome?

– Meni djeluješ kao da potpuno vjeruješ ženi, a to mi je ipak prečudno.

– Ne bih rekao da joj potpuno vjerujem, ali vjerujem joj više nego sebi, ako već želiš znati. I ne znam zašto ti je to čudno. Tebi koji vjeruješ u Boga. Imaš li ti garancije da Bog postoji?

– To nije isto. Meni ne trebaju garancije.

– O, da, isto je. Ja vjerujem svojoj ženi kao što ti vjeruješ u Boga. Nijedan nema garancije, to je normalno. Na tome se i temelji vjera, nepostojanje dokaza da imaš pravo.

– Dobro, slažem se.

– I onda?

– Bog i twoja žena ne idu u isti koš.

– Ne idu. Možda zato ja ne vjerujem u Boga, a ti nemaš ženu.

– Nije moralo biti tako.

– Aha, nije. Moglo je biti gore.

* * *

Nismo se više vraćali na vjerska pitanja. Čavrlijali smo i ispijali piva. Limb se polako punio, što znači da se polako pretvarao u pakao: imao sam osjećaj da ljudi puše po tri cigarete istovremeno i urlaju kao da su nagluhi. Kao da su sa *sela*. Ali još uvijek nam nije bilo dovoljno loše da bismo krenuli u KSET. Znali smo da ćemo stajati barem dva sata pa je bilo poželjno da noge budu što odmornije za koncert.

Možda život počinje u tridesetima, ali mislim da noge prestaju.

Kako bilo, sjećam se da je Dinko rekao kako se u KSET-u na koncertima uvijek odlično

osjeća. Kao da je izvan Hrvatske, kao da je u nekoj najnormalnijoj državi na svijetu. Složio sam se. Teško da se koncert u KSET-u može bolje opisati s manje riječi. Uvijek pozitivna energija. Nema *beda* i agresije. Samo ljudi koji su došli na koncert za koji se nadaju da će biti odličan.

Daleko od toga da se KSET-u ne može ništa zamjeriti. Zna biti užasna gužva. Takva da ti ruke smetaju. Ili su gore ili dolje. Znali su posluživati i toplo pivo. Što je valjda najniže što se može pasti. Gužvu još možeš opravdati dobrom starom ljudskom pohlepom. Ali kako opravdati toplo pivo?

I da ne zaboravim Dinkovu zaključnu napomenu: – *Stage* bi trebalo dići barem pola metra!

* * *

Prvo što smo uočili kad smo ušli bilo je da je KSET ugodno popunjeno, baš onako kako bi uvijek i trebao biti: sve je bilo puno, ali porozno. Možda upola manje ljudi nego kad je dupkom puno. Vjerojatno se organizatori i izvođači ne bi olako složili sa mnom po pitanju optimalne popunjenoosti KSET-a, s obzirom na različite prioritete. Meni je važno da mogu disati, klatiti se u svim smjerovima, po mogućnosti zauzeti mjesto *najboljeg zvuka*, otići do šanca po rundu, ili se istankati u WC, a da pritom ne moram oponašati crva u kamenu.

Općenito, da se ne moram previše doticati s nepoznatim ljudima. To je optimalna popunjenoost.

Mark Olson i klapa su već bili na *stageu*. Svirali su neku stvar koju nisam znao. To bi me zburnilo da je u pitanju neki od mojih omiljenih bendova, ali Mark Olsona samo volim, ali nije nedodirljiv kao Jayhawksi.

Uzeli smo po pivo na šanku i elegantno se prošetali do pretpostavljenog mjesta najboljeg zvuka. Bili smo zadovoljni ozvučenjem. Bili smo zadovoljni hladnim pivom. Ukratko, bili smo zadovoljni.

I taj je osjećaj zadovoljstva tijekom koncerta polako prerastao u onaj nevjerojatni osjećaj nezaslužene sreće. Dinko i ja izmjenjivali smo glupe osmjehe oko glave i tu i tamo nešto komentirali, ali većinu koncerta proveo sam zatvorenih očiju ili fascinirano zureći u Marka Olsona i Victoriju Williams.

Iako sam koncert nikada ne bi ušao na top-listu najboljih da je koncert samo glazba, čak je i

u tom smislu bio fascinantan. Sve pjesme koje sam slušao u studijskim verzijama nisu bile ni do koljena izvedbama uživo. U KSET-u su sve zvučale nekako toplije i punije, ukratko bolje. Imao sam osjećaj da ti ljudi snimaju albume kako bi mogli ići na turneje, a ne da idu na turneje kako bi prodavali albume. Kao da su uspjeli u KSET-u napraviti kućniju atmosferu od one koju stvore u svom kućnom studiju snimajući albume.

Ono zbog čega je ovaj koncert bez većih problema ušao na top-listu mojih omiljenih koncerata ima više veze s nečim drugim, nekim kozmičkim zračenjem koje je odašljao bend, s Markom Olsonom i Victorijom Williams kao dvojnim središtem. Ako ste ikad vidjeli one kompjutorske animacije koje prikazuju sustave dvojnih zvijezda, onih koje kruže oko neke zajedničke osi, onda si možete zamisliti kako su njih dvoje izgledali. Samo uzmite u obzir da je na *stageu* bio rijedak slučaj u kojem obje zvijezde imaju podjednake mase.

Ako se na trenutke i činilo kao da nisu s ovoga svijeta, svakome tko je bio tamo bilo je jasno da to može značiti samo da ovaj naš svijet ima teške nedostatke, nikako oni. Ta ljubav koju su isijavali bila je tako samorazumljiva da je izgledalo kao da to rade bez ikakvog napora, dapače, kao da bi to svatko drugi mogao postići bez napora. Kao što otprilike izgleda prođor Thieryja Henryja kad je njegov dan.

Znam da se to ne može bez napora. On je uvijek potreban, iako se nekad čini da nije tako.

* * *

To je otpriike bilo raspoloženje u kojem sam bio kad je koncert završio. Pretpostavljaо sam da je i Dinko bio.

– Osjećam se kao da sam u nekoj kompjuterskoj igri popio napitak za besmrtnost – rekao sam mu kad smo izašli iz KSET-a. Osjećao sam da moram nešto reći. Da budem siguran da nisam sve sanjao. Iako sam, svjesno, riskirao i da sve pokvarim.

– Nevjerojatno, ne? – rekao je držeći se objema rukama za čelo, izgledajući pritom podjednako i zbumjeno i sretno.

Bilo mi je žao što žena nije sa mnom. Činilo mi se da bi bilo lakše da je ona pored mene. Ali nije bila. Zato mi se činilo da moram govoriti. Da moram nešto.

Taj osjećaj koji ispunjava sve pukotine. Znao sam da će ubrzo nestati, bez obzira koliko se,

dok traje, čini bezvremenim. Pokušavao sam učiniti nešto da ne nestane bez traga. Naći riječi da ga zadržim. U tom trenutku sjetio sam se da je Čehov to jednom pokušao. Bio je to naivan pokušaj, ali ostao mi je urezan u pamćenje: „Čitatelju, ja sam u zanosu. Dopusti mi da te zagrlim.“

16. ZAŠTO SE NE MOŽEMO SAMO VOLJETI?

Maybe, there's a world where we don't have to run and
Maybe, there's a time we'll call our own
Livin' free in harmony and majesty...
Take me home, take me home
Tom Pace, Maybe [Life & Times of Grizzly Adams]

Žena je javila da poslije posla ide u *shopping*, da je pod pauzom vidjela nekoliko obećavajućih sniženja, u kombinaciji s prispjećem nove robe, pa da sve to mora malo temeljiti proučiti. Poželio sam joj reći da nam ormar već puca od njezine robe, ali sam se u posljednji trenutak suzdržao. Samo sam joj rekao: – Nadam se da nemaš previše novaca kod sebe.

Totalno pederski, ali to u mom slučaju znači „suzdržano“.

Razmišljam o svom pederskom ponašanju kad smo završili taj kratki razgovor. Nikad mi nije jasno zašto joj zapravo predbacujem *shopping*. Osim što ga prezirem. Što ne bi trebao biti njezin problem. Jasno mi je da je njoj potreban, ali to je rijetko kad dovoljno za razumijevanje nečega što i sami *ne osjećamo*. Svejedno, znam da me *ništa* ne bi trebalo spriječiti da uzimam u obzir tuđe potrebe koje sam nemam. Pogotovo kad se radi o potrebama žene koju volim.

Ponekad mi se čini da će sljedeći put kad žena kaže da ide u *shopping*, ili kad se vrati iz *shoppinga*, uspjeti držati jezik za zubima. Nije da u tim trenucima *razumijem* njenu potrebu za *shoppingom*, ali *vjerujem* joj da joj je potreban da bi se osjećala „normalno“. To su njezine riječi, ja se nikad ne bih sam toga dosjetio. I još kaže da se uvijek nada da će *shopping* biti „odličan“ jer se tad neće osjećati samo normalno već i „sretno“. To mi je potpuno nezamislivo, ali mislim da me ne laže.

Možda ipak pretjerujem. Ako se ona u tom svom „odličnom“ *shopingu* osjeća kao što se ja osjećam kad kupim i preslušavam novi CD Wilca ili Spiritualizeda, onda ne samo da je zapravo razumijem, već joj i zavidim. Iako ne mogu povjerovati da je to isto. Meni kupnja novog albuma Wilca ili Spiritualizeda uvijek označava početak novog prijateljstva. Znam da

su CD-i samo stvari, ali meni te stvari proizvode, uz pomoć odgovarajućeg razglosa, višesatnu ugodu, a družim se s njima, uz manje ili veće stanke, nekoliko godina prije nego ih neki drugi albumi potpuno istisnu iz uporabe. Možda ne baš Wilca ili Spiritualized, ali sigurno ne slušam svih svojih 300 CD-a. U svakom slučaju, mislim da imam pravo reći da ta glazba i ja imamo prisan odnos, a ponekad nas vežu i prave male pustolovine. Teško mogu povjerovati da ona uspije stvoriti takav odnos sa svim tim stvarima od kojih nam puca ormar. Ali moram dopustiti tu mogućnost.

S druge strane, ja se čudim što žena ne može shvatiti da sam u stanju provesti sat i pol pred televizorom gledajući nogomet. Točnije, da će na sat i pol odbaciti njezino društvo i gledati hrpu ružnih i znojnih tipova kojima je smisao života da ševe, a onda i napumpaju manekenke. Ja nogomet ne vidim tako. Ponekad je to samo tupo piljenje u tu smirujuću zelenu površinu po kojoj se mrdaju dvije skupine malo većih točkica koje se trude nešto napraviti s malo manjom točkicom, drugi put je urnebesna ekipna zabava sastavljena od međusobnog vrijedanja i vrijedanja igrača, ili pak strastveno navijanje i bolesno žirciranje kao da će ishod utakmice nepovratno promijeniti svijet. Doista ne očekujem od žene da to shvati. Mislim da čak ni sam to ne mogu shvatiti. Znam samo da se mogu osjećati jako dobro dok to radim.

Koliko god ženi bilo neshvatljivo sve to s nogometom, povremeno mi se pridruži. Ne zbog nogometa, naravno. Ako joj kažem da imam u planu pogledati neku utakmicu, ona odmah pita: – S Beckhamom?

* * *

Čuo sam ključeve u bravi. Odmaknuo sam se od kompjutora i pogledao prema vratima. Navirila se u sobu. Čim sam video izraz njezina lica, znao sam da se nije vratila praznih ruku. Imala je onaj osmijeh koji nije ostavljao nikakve dvojbe o uspješnosti *shoppinga*. Polagano je iza sebe izvukla vrećicu i zaljuljala je. Kao da me pokušava hipnotizirati. Kao da su u njoj čevapi.

Bez riječi je iz vrećice izvukla odjevni predmet koji je mogao biti križanac između jakne i kaputa. Bio sam uvjeren da joj je to otprilike četvrti takav. Nisam to rekao naglas jer bih onda morao odslušati predavanje kako joj je upravo ovaj komad odjeće nedostajao za točno određene atmosferske prilike. Nešto tipa: ovo je modni odgovor za spuštanje frontalnog

poremećaja s Alpa koji u naše krajeve donosi vlažno i nestabilno vrijeme.

Po tko zna koji puta odlučio sam šutjeti. Bojao sam se da će, kao i obično, reći nešto zbog čega bih brzo zažalio. Pokušao sam složiti izraz lica koji bi trebao govoriti „užasno sam umoran, ail mi je drago da si ti dobro“. Sumnjam da sam uspio. Ustao sam, iz čaše iskapio već mlako vino i krenuo prema kuhinji popuniti nastalu prazninu. Imao sam osjećaj da će mi trebati. Žena je cvrkutala po kuhinji, sažimajući u nekoliko minuta najbolje i najlošije trenutke *shoppinga*. Nešto kao *Petica za shopping*.

Na kraju izvještaja tu je kaput-jaknu stavila na sebe i upitala: – Kako ti se sviđa?

Vrtio sam lagano punu čašu vina. Pogledao sam je, od glave do pete, ali vrlo površno, i vratio pogled na čašu. Lako je bilo šutjeti dok me nije ništa pitala. Odluku o šutnji trebala je zamijeniti odluka o zadržavanju mišljenja za sebe. Odmah sam video da neće ići.

– Nisam siguran. Mislim na sve one nejake potplaćene dječje ručice koje su po 10-12 sati dnevno izrađivale taj predmet nedefinirane namjene – odgovorio sam i dalje gledajući u čašu. Bio sam svjestan da nisam pronašao baš najbolji trenutak za borbu protiv nemilosrdnog korporacijskog ugnjetavanja stanovništva zemalja u razvoju. Odnosno, bio sam svjestan da sam seronja, ali nisam si mogao pomoći.

Pogledala me kao da je upravo shvatila da je u mom slučaju Aristotel bio u pravu, tj. da je moj mozak doista organ za hlađenje krvi. Nije više bilo ni traga od onom osmijehu oko glave. Onda je mirno upitala: – A kako bi bilo da malo razmišljaš o tome kako sam ovom kupnjom spriječila da te iste dječje ručice ostanu bez posla, gladne i nezbrinute, prepustene ulici?

Tad sam je pogledao. Bio je to za nju neobično ciničan odgovor, ali je vjerojatno imala pravo. Radije bih bez žvakanja progutao tu kaput-jaknu nego joj to rekao. A i uvijek mi je lakše biti ciničniji od nje.

– Ne brini. Njihovi roditelji već bi nešto smislili. Uvijek mogu poslati male dječje guze i pice da zarade pare.

– Odvratan si.

Stvarno sam bio odvratan. I licemjeran, ako će biti iskren: i moje je „englesko“ pojačalo sastavljeno u Kini.

Trebalo mi je nekoliko trenutaka i nadljudska snaga da joj kažem „oprosti“.

Nije ništa rekla. Samo je skinula kaput-jaknu i odnijela je u ormar.

Počeo sam se mrziti. Baš sam bio govno. Nisam znao što da joj kažem. Krenuo sam za njom.

– Nemoj se ljutiti.

– Ne ljutim se.

– Nemoj biti tužna.

– Ne mogu ne biti tužna. Do maloprije sam bila sretna, ali ne onako kako sam mogla. Bojala sam se da će se ovako nešto dogoditi. Što ti smeta ako sam sretna zbog tako nevažne i blesave stvari? Hoće svijet biti bolji ako ja prestanem kupovati odjeću?

– Ne znam. Valjda neće. Mislim da neće.

– Što bih trebala napraviti da budem ljudsko biće u tvojim očima?

– Ništa. Ništa ne trebaš napraviti. Znaš da si moje omiljeno ljudsko biće.

– Onda s tobom nešto nije u redu. Ja tebe uvijek podržavam u svemu što te čini sretnim. Zašto je tebi to tako teško?

– Nije mi teško. I, uostalom, ne podržavaš me uvijek.

– Naravno da te podržavam.

– I kad gledam nogomet?

– Jesam li te ikad sprječavala da gledaš nogomet?

– Pa ne sprječavam ni ja tebe da kupuješ. Samo ti otežavam, kao i ti meni gledanje nogometa.

– To nije istina. Ja te zezam, jer te ne razumijem. Ali nikad nisam napravila što da bi se ti osjećao loše. A to je ono što ti meni uvijek radiš.

Imala je pravo. Njeno zlostavljanje za vrijeme utakmice uvijek je samo žicanje pažnje, tek toliko da nema osjećaj da živi s kamenom ostavljenim pred televizorom. Ja doista želim da se osjeća loše kad nešto kupi.

– Ja sam kreten – rekao sam ispod glasa.

- Nisi – počela me odmah braniti.
- Jesam, znam to.
- Nisi, samo si moraš nešto kupiti. Nešto što će te usrećiti.
- Što?
- Ne znam. Sigurno ima nešto.
- Jedino što znam kupovati su *pojačala*!
- Kupi si onda novo pojačalo!
- Novo pojačalo!? Što će biti s mojom 3020-icom!?
- Prodat ćeš je. I kupiti bolje.
- Prodati 3020-icu?
- Da, prodati. Nemoj mi samo reći da nema boljeg pojačala.
- Naravno da ima.
- U čemu je onda problem? Obidi dućane s opremom, složi si cijeli novi *stereo*, ovaj je ionako star već deset godina.
- Cijeli novi *stereo*? – upitao sam zaprepašteno, kao da je predložila da si zamijenim sve unutrašnje organe. Jednostavno nisam mogao to shvatiti.
- Šta te muči? Prosurfaj malo, vidi što se od opreme u zadnje vrijeme pojavilo. Sigurno ima noviteta koje ćeš poželjeti. Onda odeš i poslušaš ih kako zvuče. Znaš da neki čak daju opremu na probno slušanje.
- I tebi će to biti u redu?
- Naravno.
- Ali ti uvijek kažeš da tebi svaki *stereo* zvuči isto.
- Pa kad mi zvuči isto.

– Kako onda možeš reći da si kupim bolji *stereo* kad ne čuješ razliku?

– Ti čuješ. I kupit ćeš to zbog sebe, ne zbog mene. Zbog mene ne moraš do kraja života kupiti novi *stereo*.

Učinilo mi se da kužim što pokušava. I bilo me strah. Učinilo mi se da bi mi se mogao svidjeti taj osjećaj. Učinilo mi se kao da je rješenje cijelo vrijeme bilo pred mojim nosom, samo sam ga odbijao prihvativi. Podrazumijeva se da bih se dobro osjećao da si sklopim novi *stereo*. Ali kao da mi nije bilo drago zbog toga.

– Ali ja se ne želim osjećati dobro zbog posjedovanja stvari – rekao sam na kraju.

– Zašto ne? Ne činiš nikome zlo, a osjećaš se dobro. Što te onda muči?

– Ne znam. Te stvari. Zašto nam ne bi bilo dobro i bez njih?

– Nećeš valjda opet početi s *Klubom boraca*? – pitala je.

– Ne, neću.

– Onda?

– Zašto se ne možemo samo voljeti? – upitao sam zbumjeno.

Pogledala me prijekorno. Ali nije više izgledala tužno. Mislim da se na trenutak i nasmiješila. Prišla mi je i zagrlila me. Digla se na prste i svoj nos prislonila uz moj. Gledajući me u oči, rekla je: – Prodaj *stereo*, podijeli sve CD-e, pa ćeš mi onda reći zašto se ne možemo samo voljeti.

17. REBEKA NEĆE UMRIJETI

Smisao postojanja svakoga bića jest postojanje.

Alain Resnais, Moj ujak iz Amerike

S mojim pamćenjem nešto nije u redu. Siguran sam u to jer sam u životu upoznao hrpu muškaraca koji su hodajući katalozi vlastitih snošaja. Tipova za koje imaš osjećaj da se točno sjećaju svake jebačine u svom životu. Što su žene imale na sebi, što su oni imali na sebi, ili u sebi, gdje i kada je to bilo, kako su je zaveli, kako su ga stavili, gdje su ga stavili, zašto su ga stavili. Ukratko, sjećaju se svega.

Možda je to samo kombinacija optimizma pamćenja i hvalisavosti. Ili toliko rijetko jebu da im nije problem sjećati se svake pojedinosti svakog snošaja.

A možda sam samo ljubomoran. Ili bih trebao unositi u organizam manje toksičnih tvari pa bih se i ja nečeg sjećao. Iako znam nekoliko osoba koje nikada ništa toksično u svoj organizam nisu unijeli pa svejedno zaboravljaju.

Kako bilo, ono čega se ja ponekad rado sjećam jesu svi oni lijepi trenuci poslije seksa. Točnije, lijepi trenuci poslije seksa s njom. Gotovo se nikada ne sjećam samog seksa, osim nekih najopćenitijih stvari kao što su kada i gdje (nikada se ne sjećam kakva je bila posteljina ili nešto tome slično). S druge strane, znam da su svi ti najljepši trenuci poslije seksa bili baš upravo poslije onih seksova koju su bili bolji od drugih. Zvuči kao diskriminacija i zato to nerado priznajem. Ali tako stvari stoje. Svi su seksovi sa ženom koju voliš divni, ali neki su ipak divniji od drugih.

Za prepostaviti je da bi svaka normalna osoba željela da su joj svi seksovi najbolji, najdivniji, najupečatljiviji, nezaboravni, kozmički, dapače, da joj se život, po mogućnosti, sastoji od upravo takvih seksova, ali ne i ja.

Ipak, još uvijek mislim da sam normalan. I barem s jednom nogom na zemlji. Zato znam da mi je prijeko potrebno da mi je većina seksa prosječna, ponekad da nije niti to, a ponekad da je najbolji na svijetu. Jer da nema onih prvih i drugih, kako bih skužio da su ovi najbolji?

* * *

Dobro se sjećam jednog ljetovanja, od prije nekih pet ili šest godina. To ljeto smo bili na moru gotovo cijeli kolovoz. Bio je to jedan pakleni kolovoz. Bez kapi kiše, bez ijedne svježije noći. Cijela kuća bila je samo naša. U susjednoj nije bilo nikoga. Oko nas samo neugledno mediteransko raslinje i udaljeno blejanje koza. I cvrčci oprženi suncem. Njih milijun.

I ona i ja ponijeli smo gomilu knjiga jer smo odlučili do samog početka jesenskih rokova ostati na Pašmanu. Nabili smo si čeličnu disciplinu prije ručka: nakon buđenja kava, zatim četiri sata učenja i onda ručak. Popodneva su bila predviđena za slobodne aktivnosti. Najčešće kupanje. Navečer je sve dolazilo u obzir: učenje, čitanje, šetnja, vino, trava, seks. A ako bi nam popodne bilo toliko vruće da nam se čak ni na kupanje nije išlo, znali smo se izležavati u hladu na terasi ili na bračnom krevetu u zamračenoj sobi sve dok nas ne bi uhvatio dijemež ili seks.

Tada nas je stvarno često hvatao seks.

Sjećam se osobito dobro jednog od tih popodneva. Jednog od onih kada ne možete učiniti krivi potez. Ona posebna mješavina vođenja ljubavi i seksa. Kada možete naslutiti i najskrovitiju želju osobe koju volite. Čak i prije nego je ona osjeti. Nikakav maraton, nikakva demonstracija sile, nikakav akrobatzam, samo dvije osobe koje u potpunosti funkcioniraju kao jedno biće (priznajem, kada takvo što vidim u holivudskoj produkciji, obično se iznerviram).

Ali sve to skupa ne bi bilo dovoljno da mi se to popodne ureže u pamćenje. Da bi se to dogodilo, potrebno je da najdivniji osjećaj bude pomiješan s dodirom nekog iskonskog straha, gotovo užasa.

* * *

Nakon svršavanja, ležali smo uznojeni na krevetu. Zrak je bio težak i nepomičan, užaren i gust poput melase. Zidovi i žaluzine uspijevali su zadržati samo sunčevu svjetlost. Teško sam disao i borio se protiv nesyjestice. Imao sam osjećaj kao da sam na *bombonu*. Osjećao sam kako mi svaki kvadratni milimetar kože bridi i pulsira. U ušima sam jasno čuo otkucaje srca uronjene u zvučni zid složen od poludjelih cvrčaka. Osjećao sam se kao da izvan naše sobe postoji samo sunce i nepregledno prostranstvo prekriveno bezbrojnim cvrčcima. Osjećao

sam kako sve podrhtava od njihove mahnitosti. Osjećao sam se savršeno, besmrtno i božanstveno istovremeno. Skoro da nisam postojao.

Bilo je lijepo uživati u spoznaji da *bombon* ipak nema ekskluzivna prava na takve snažne provale osjećaja sreće.

Trebalo mi je nekoliko minuta da shvatim da nisam sam.

* * *

U nekim drugim okolnostima upitao bih je kako se osjeća ili nešto slično. Ovako sam samo čekao da me pogleda. Kada je to napokon učinila, rekao sam: – Baš me zanima kako ova droga spušta.

Bezglasno se nasmijala. Zapravo, to je više bilo smijanje osobe koja nema tijelo. Onda je ponovno zatvorila oči.

O tome se više ništa nije moglo reći.

Okrenuo sam glavu i gledao strop. Udarci u ušima su uskoro utihнуli. Ali cvrčci su svoj posao odrađivali nesmiljenom žestinom.

– Htjela bih da mi kupiš mačića i zečića. Obećao si – rekla je odjednom, još uvijek zatvorenih očiju.

– Dobro. Kada Rebeka umre – rekao sam.

Pogledala me. Znao sam da to nisam trebao reći. Ali nisam bio u stanju taktizirati. Još uvijek sam bio izvan sebe. Doduše, i briđenje se već bilo polako povlačilo. Osjećao sam kako mi se niz vrat, ramena, bokove i stegna slijevaju kapljice znoja. Isprva polagano, a onda bi se sjurile i nestale u posteljini. Ne sjećam se da sam ikada u životu toliko uživao u vlastitom znoju. Pogledao sam je.

– Nemoj to govoriti. Rebeka neće umrijeti – rekla je i odvratila pogled.

Dobio sam drugu priliku dati pravi odgovor. Ali sam je glatko odbio.

– Naravno da hoće. I mačić i zečić će. I mi ćemo – rekao sam.

Zatvorila je oči i šutjela nekoliko trenutaka.

Onda je rekla: – Znam. Samo nemoj to govoriti.

– Zašto ne? To niti ubrzava niti usporava cijelu stvar.

Nije odgovarala pa sam nastavio: – Dapače, to cijelom životu daje neki smisao. Čak i ovom trenutku. Toliko je divan jer znaš da nemaš neograničeno vrijeme pred sobom. Da imaš, mogla bi biti sigurna da će se ponoviti. U beskonačnom vremenu najvjerojatnije beskonačan broj puta. I time postati bezvrijedan. Na neki način, sretni smo jer umiremo.

– Prekini – rekla je.

Prekinuo sam.

Svejedno je još jednom tiho rekla: – Prekini.

Šutjeli smo neko vrijeme.

– Dobro. Rebeka neće umrijeti – rekao sam, približio se malo i stavio joj ruku na trbuhan. – Dobro?

Maknula je ruku s trbuha i okrenula se zidu.

– Nemoj govoriti o tome – rekla je.

– Dobro. Neću – rekao sam gledajući njezin potiljak.

Još sam se uvijek osjećao predivno, ali drukčije, nekako ljudski predivno. Gledao sam je. Ležala je na boku, potpuno gola, udaljena svega desetak centimetara od mene. Sada je ta razdaljina opet postala stvarna. Ipak, znao sam da je nikada neću voljeti više nego u tom trenutku. Možda opet toliko, ali ne više. Počeo sam razmišljati o tome kako će se naša ljubav s godinama sigurno mijenjati. Ne znam kako, ali bio sam siguran da će se mijenjati. Zato jer ćemo se i mi mijenjati.

I dok sam je tako gledao u polumraku sobe, odjednom sam osjetio ono što sam zapravo samo znao. Kao da je pred mojim očima njena predivna koža na vratu i ramenima počela gubiti sjaj i elastičnost, počela se borati, dobivati staračke pjege. Odjednom sam mogao osjetiti kako nas vrijeme, čak i onda kada ga ne osjetimo, razgrađuje, kako se svakim danom smanjujemo, trošimo. Osjetio sam kako nas to vrijeme mrvi, kako nam oduzima sposobnost

da osjetimo zanos, oduševljenje. Vidio sam nas kako se svakom godinom sve više posvećujemo temeljnim životnim funkcijama, kako sve više postajemo zauzeti pukim održavanjem tijela na životu, sve teže držeći korak sa stvarnošću. Kako se udaljavamo od drugih ljudi, kako imamo sve manje prijatelja, sve dok na kraju i sami ne umiremo.

Čudno mi je bilo što me sve to nekako nije plašilo.

Ali onda sam se sjetio i uplašio. Nećemo *umrijeti sami*. Neće biti *nas*. Umrjet će samo jedno od nas. A drugo će ostati samo.

Potpuno samo.

Prije nego se to dogodi, čovjek se može samo nadati da mu je ostalo još uvijek dovoljno vremena i sreće da osjeti i doživi nešto lijepo. Nešto što će mu dati snage da preživi sva sranja.

Idem na terasu.

Odatle vidim čitav kraj, do Dolores
Hidalga. Toplo je i meko kao u Toskani,
ali nije Toskana. Tamo Metka i ja sjedimo i
gledamo. Sunce utone i mi još sjedimo i
gledamo. Ona ima ruke kao Šakti. Ja imam
gubicu kao egipatska životinja. Ljubav je
sve.

Tomaž Šalamun, Riba

Krešimir Pintarić

Rođen 1971. godine u Osijeku. Diplomirao je komparativnu književnost, bibliotekarstvo i opću informatologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.

Uvršten je u više antologija, prevoden je i objavljivan na slovenskom, češkom, njemačkom i engleskom. Pisao je kolumnе i glazbene recenzije, te radio kao novinar i urednik za veći broj tjednika, magazina i web portala.

Za debitantsku knjigu pjesama/tekstova *Tour de force* 1997. godine dobio je nagradu Josip i Ivan Korazac u kategoriji mladih autora, a treća zbirka poezije *Commedia* priređena je i kao prva hrvatska multimedijkska zbirka stihova na CD-ROM-u i u tiskanom izdanju.

Od 2001. glavni je urednik i voditelj projekta Besplatne elektroničke knjige [BEK] Društva za promicanje književnosti na novim medijima [DPKM] (elektronickeknjige.com).

Autorove mrežne stranice nalaze se na adresi www.kresimirpintaric.com.

Objavio: *Tour de force* (pozija/proza, 1997); *Divovski koraci* (pozija, 2001); *Commedia* (pozija/multimedija, 2002); *Rebeka mrzi kada kokoši trče bez glave* (priče, 2003); *Ljubav je sve* (roman, 2005) i *U tvom zagrljaju zaboravljam svako pretrpljeno зло* (roman, 2008).

Biblioteka Online

knjiga 126

Krešimir Pintarić

LJUBAV JE SVE

drugo, izmijenjeno izdanje

© 2015 Krešimir Pintarić

**© za elektroničko izdanje: Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, 2015**

Izdavač

Društvo za promicanje književnosti
na novim medijima, Zagreb

Za izdavača

Aleksandra David

Urednik

Krešimir Pintarić

Fotografija

© Domagoj Lozina

ISBN 978-953-345-467-2 (HTML)

ISBN 978-953-345-468-9 (EPUB bez DRM)

ISBN 978-953-345-469-6 (PDF)

ISBN 978-953-345-470-2 (MOBI)

Prvo izdanje

Profil, Zagreb, 2005.

Knjiga je objavljena uz financijsku potporu

Grada Zagreba.